

પ્રસ્તાવના.

મારાં સુતે જૈન આપણે ! જૈનધર્મને અધિ પ્રાચીન ઇતિહાસિક શોધ જોઈ રહેવાનો મને જે શોક થયેલો છે, તે આપને વિદિતજ છે; કેમકે, તેના પરિશિષ્ટે પ્રાંત્ર મેં આપની દયુર મારો "જૈનધર્મનો પ્રાચીન ઇતિહાસ" કાગ પેહેલો" રજુ કરેલો છે. કદાચ ત્યાં છે કે, આજ કાલ આપણા જૈન-વોધઓનું હજી આપણા ધર્મની પ્રાચીન ઇતિહાસિક જાણતોને જાણવામાટે હિંમત થયેલું છે, એમ મને મારા પેહેલા જાગ માટે મળેલી તેઓ તરફની મદદથી જણાયેલું છે; અને તે મદદેજ મને આ બીજો જાગ તૈયાર કરવા માટે હિંમત જનારો છે. મારા પેહેલા જાગ સંજયિ પ્રયાસમાટે સાક્ષરનેય તરફની જોડે મને કેટલાંક સર્વિદિરેટો મળેલાં છે, તેપણુ થોડા હિંમતી વ્યવસ્થા અને પોતાને ઇતિહાસિક જાણતોથી જાણુમાર કદેવરાવવાનું ફાકેટ ડાળ પરચવાના ફાળેનોએ તો તેમાંથી દુષ્કોળ શોધી કઢાડવાને માણુ માણુ છે, તો પણ તેઓ ફાળેનોની હિંમત દરીનેજ મેં માફ આ સાદસિક કાંઈ તો સાક્ષરેનો જગદાર માંથી જરૂરીજ રાખ્યું છે. દરેક સુઝ માણુસ નિગારશે કે, જમનનાંથીના એક તોડામાંથી જગુરો શોધી કઢાડવાનું કામ જોટલું સેહેલું છે, તેટલુંજ સે-હેલું કામ કેંઈ જમનનાંથીનો તોડો જતાવવાનું નથી. તેટલા માટે કેવળ દુષ્કો-તરફજ દિટિ રાખવાના તેના ફાળેનોને પંજુ દુ નમ્રતા પૂરેક વિનંતિ કઈ છું કે, તમો પણ કુપર જતાવેલાં એક જમનનાંથીના તાંકાનો દહાંત તરફ જોડેલ સાંજથી તો, તમારી યુષ્કાંધમાટે સાક્ષરેનો યતી હોસીના પાત્ર થઈ પડવાને નમેને જામર આવશે નહીં. આજકાલ જોણુમારનું ડાળ પરચવાના ફેદલાકે જુણુ જુનાંથીઆઓમાં જોવો મવન ફેડાયો છે કે, કોઈએ કવેમાં જા પ્રારંભેમાં કાંઈને જમે તેમ કરી નોડી પાડવું; અને તેમ કરી પોતાને ફાળેનાંથી નજરે એક જાણુમાર તરિકે જદાર પડ્યું પણ તેમાંના આપો બદાધિદરથી કાંઈથી સાક્ષરનેમાં તેમની પોતાનીજ હોસી પાત્ર છે, તેનું તેમને જિમકમ જાન ર-હેતું નથી એ શોચનીય છે.

પ્રાચીન કાળથી જૈન લેખકોએ બીજી પાંદિત જાણતો માટે જોટલું લખ્યું છે, તેટલું જકકે પોતાના ધર્મના ઇતિહાસ માટે લખ્યું નથી; એમ જાનવું ને કે કેટલેક અંશે સત્ય હરે છે, તેપણુ જૈન લેખકોએ કેવળ પોતાનો ઇતિહાસ લખ્યો નથી તેમ નથી. આપણા મદાન આચાર્ય ઇલિકાલ સ-વિજ્ઞા શ્રીરમચંદ્રએ ત્રિપરિધાસાકા પૃથ્વ્યચરિત્ર નામનો મોટો ઇ-

નિદાસિક અંચ રચ્યો છે ; તે શિવાય રાજશેખરસૂરિએ ચતુર્વિંશતિ પ્રબંધ, પ્રભાવંદસૂરિએ પ્રભાવિકચરિત્ર, મેરુતુંગસૂરિએ પ્રબંધ ચિંતામણિ વિગેરે જૈનધર્મસંબંધિ ઇતિદાસિક અથવા જૈન લેખકોએ સંસ્કૃતભાષામાં રચ્યા છે. તે અથોના આધારે તમા દાલના શોધક વિદ્વાનો મી. ભાંડારકર, પીટર્સન, બુક્લર, કનિંગહામ વિગેરેના પ્રાચીન શોધખોળ સંબંધિ લેખોને આધારે મેં આ જૈનધર્મનો પ્રાચીન ઇતિહાસ ભાગ બીજો રચ્યો છે, અને તે રચનામાં મેં મારાથી બનતો પ્રયાસ લીધેલો છે. જૈનધર્મના ઇતિદાસિક બનાવો માટેની સાક્ષી સંબંધિ ભૂદા ભૂદા જૈનમંથોમાં જે કે કેટલોક મનદેર દેખાય છે, તોપણ અત્રે મેં પ્રયાસ લેઈ બનતી જોડવાણુ બહુ મતથી કરી છે. છતાં તે સંબંધિ જે કોઈ નિશ્ચય ખુલાસો કરશે તો તે આ પુસ્તકની ખીછ આવૃત્તિમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

આ પુસ્તકનાં સધળાં ગણી તેર પ્રકરણો કરવામાં આવ્યા છે ; અને તેમાં કયા કયા વિષયો વર્ણવવામાં આવ્યા છે ? તેને લગતું વૃત્તાંત અનુક્રમણિકા ઉપરથી માલુમ પડશે.

આ પુસ્તકના છઠ્ઠા પ્રકરણમાં મહાન્ અશોકરામના ઇતિદાસમાં જોગ સૂચવવામાં આવ્યું છે કે, અશોક રાજા માટેનો વિશેષ ઇતિદાસ જૈન અથોમાં જ્નેતામાં આવતો નથી ; પણ પાછળથી ભાંડારકરના રિપોર્ટપરથી જોગ જણાયું છે કે, અશોકચરિત્ર અને અશોકરાસ નામના બે અથો જૈનોના હાથથી લખાએલા છે, કે જેની પરતો અમદાવાદના ડેલાના ઉપાસના ભાંડારમાં મોજુદ છે. તે અથો મેળથી હવે પછી થોડીજ સુદ્ધતા મારા તરફથી બહાર પડનારા ત્રીજા ભાગમાં તે વૃત્તાંત દાખલ કરીશ ; અને સંખ્યા છે કે, તે અથોમાંથી મહાન્ અશોકના જૈનધર્મીપણા વિષે કંઈક મહુબ અજવાળું પડશે.

આ પુસ્તક રચવામાટે મને પડેલા પ્રયાસનો વિચાર મારા સાક્ષર વાંચનારાઓ પોતાની મેજેજ સમજી શકે તેમ છે, માટે અહીં તે વિશેષધારે નિવેચન કરી હું તેમનો અમૂલ્ય વખત રોકવા માગતો નથી.

આ પુસ્તક રચવામાટે અને તે જલદી સંપૂર્ણ કરવા માટે બાવનગરવાળા શેઠ કુંવરજીભાઈ આણંદજીએ મને વારંવાર પ્રેરણા કરેલી છે, તેથી આ જગોએ હું તેમનો પણ ઉપકાર માનું.

અંથકતા.

અનુક્રમણિકા.

મકરણ પેટુલું

વિષય

પાનું

શાકટાયનાચાર્યે... ૧.
વેદમંથી પણ જૈનધર્મ પ્રાચીન છે તે પ્રાણતના બીજા પુરાવા. ૨.
મકરણ બીજું

દિગ્બરગતની ઉત્પત્તિ	૧૬
પુત્રપ્રીયાગમ્યની ઉત્પત્તિ	૧૭
અસતરગમ્યની ઉત્પત્તિ	૧૮
અવ્યસગમ્યની ઉત્પત્તિ	૨૦
સાધુપૂર્વગીય ગમ્યની ઉત્પત્તિ	૨૦
આગમીકાની ઉત્પત્તિ	૨૧
દુષ્ટકાની ઉત્પત્તિ	૨૧
વેદધર્મની ઉત્પત્તિ	૨૨
કુલકાની ઉત્પત્તિ	૨૨
બીજગતની ઉત્પત્તિ	૨૨
પાશ્વર ગમ્યની ઉત્પત્તિ	૨૨

મકરણ ત્રીજું

દેમાચાર્યે અને કુમારપાજ સંબંધ રાખે... ૨૩

મકરણ ચોથું

જૈનધર્મિકાસની પ્રાચીનતા... ૨૪

મકરણ પાંચમું

જૈનધર્મિયના કાની શિષ્યાએ... ૨૫

મકરણ છઠ્ઠું

અગત્ય જાણેક સાર... ૨૬

પ્રકરણ સાતમું.

૧૮. મહાન્ અશોકના ઇતિહાસની સમીક્ષા ... ૧૩૬

પ્રકરણ આઠમું.

૧૯. જૈનધર્મના મુખ્ય બનાવોની સાલવારનોંધ ... ૧૩૯

પ્રકરણ નવમું.

૨૦. ઋષભદેવપ્રભુથી મહાવીર પ્રભુ સુધિના આંતરા ... ૧૪૮

પ્રકરણ દશમું.

૨૧. મહાવીર પ્રભુથી આજ્ઞદનસુધિની પટાવધિ ... ૧૪૦

પ્રકરણ અગીયારમું.

૨૨. કેટલાક જૈનશિક્ષાત્રેણોના બાપાંતરો અને તેને લગતી દ્રષ્ટિકોટિ ... ૧૪૩

પ્રકરણ બારમું.

૨૩. જૈનોના છત્રીસ નિગમશાસ્ત્રો ... ૧૪૨

પ્રકરણ તેરમું.

૨૪. અંધકારની પ્રશસ્તિ ... ૧૪૬

શ્રી જિનાય નમઃ

જૈન ધર્મનો પ્રાચીન ઇતિહાસ

ભાગ બીજો

રચનાર શ્રીવકાશીરાજાજી હંસરાજ ભમનગરવાળા.

પ્રકાશક પેટેલ

વેદ ધર્મથી પણ જૈન ધર્મ પ્રાચીન છે, તે જાતાવનારા પુરાવા.

સાકટાયનાચાર્ય—આ પ્રસિદ્ધ જૈન અંધકારે “સાકટાયન” નામનું વ્યાકરણ રચેલું છે. તે આચાર્ય મહારાજ ૪૪ સાતમાં થયા તે પ્રાચીન નહીં સાતે તો જરૂરથી નથી. જોયું તે વ્યાકરણકર્તા “સાકટાયનાચાર્ય” પ્રસિદ્ધ વ્યાકરણકર્તા પાણિનિ નામના કવિની પણ પ્રાચીન છે, એમ કહેવું નિર્વિવાદ છે. કેમકે, પાણિનિનાપિએ પોતાના વ્યાકરણમાં “વ્યોર્લ્લપ્તયન્તરઃ સાકટાયનસ્ય” ઇત્યાદિ સાકટાયનનાં સૂત્રો, અદ્ય કરીને સાકટાયનાચાર્યની પોતાની પણ પ્રાચીનતા સુચવેલી છે. દબે તે પાણિનિ કવિ ૪૫ સમયમાં વિચિત્રાન હતા તે તરફ દૃષ્ટિ કરતાં વિદ્વાનોની અને પ્રાચીન ગ્રામ્યોજ્ઞ કર્તાઓની સમ્મતિ પ્રમાણે પાણિનિ કવિ હરથીસન પૂર્વે એ દબર બંને ચારસો વર્ષ પેટેલાં વિચિત્રાન હતા, એમ નિર્ણય થયેલું છે. સમાસોચક નામના ગ્રામ્યોજ્ઞના પીત્ર પુત્રનાના ત્રીજા અંકના નેચાસીમાં ૨૧૫૨ સંવત્સર

હે કે, “પાણિનિ યુનિનું ગરિત થી કયાસરિત્સાગરમાં પ્રગમ લખ્યકના ગેત્યા તરંગમાં છે. તેમની માતા દાક્ષીના નામ ઉપરથી તે “દાક્ષેય” પણ કહેવાય છે. તેમનો જન્મ ગાંધાર દેશના શાકાતુર નામે સ્થાનમાં થયાથી તે “શાકાતુરીય” નામથી પણ ઓળખાય છે. તેમનો સમય ઇસ્વીસન પૂર્વે બે દહાસે ચારસો વર્ષનો નિર્ણય થયો છે. “મહાદ્વિક પીત્ત વિદ્વાનોના લેખોથી પણ પાણિનિ ઋષિ માટે ઉપર લખેલો સમય નિર્ણય થયો છે.” આ ઉપરથી સાબીત થયું કે, પાણિનિ ઋષિ આજથી લગભગ ચાર હજાર ને ત્રણસો વર્ષ પહેલાં વિદ્યમાન હતા. અને બ્યારે પાણિનિ ઋષિએ શાકટાયનાચાર્યનું નામ પોતાના સૂત્રમાં લખ્યું છે, ત્યારે સદગ્ગ રીતે સમજાય છે કે, શાકટાયનાચાર્ય પાણિનિ ઋષિ કરતાં પણ પ્રાચીન છે. મદ્રાસ ઇલાકાની કોલેજના પ્રેફેસર મી. ગુસ્તાવ ઓપટ પણ લખે છે કે, “પાણિનિ ઋષિએ શાકટાયનાચાર્યને પોતાથી પ્રાચીન વ્યાકરણકર્તા તરિકે સૂચવેલા છે. તેમ તેમનું (શાકટાયનાચાર્યનું) નામ ઋગ્વેદ અને શુક્લયજુર્વેદની પ્રતિશાખાઓમાં, અને માર્કન્દેય નિરૂક્તમાં પણ આવે છે.” ઓપટેવ નામનો અંધકાર પોતાના કંઈ કલ્પદ્રુમ નામના અંધમાં વ્યાકરણકર્તાઓના નામોનો જે શ્લોક આપે છે, તે શ્લોકનો અનુક્રમ જોતાં પણ શાકટાયનાચાર્ય પાણિનિ ઋષિ કરતાં પૂર્વે હતા, એમ સાબીત થાય છે. તે શ્લોક નીચે પ્રમાણે છે.

इंद्रश्चन्द्रः काशकृ-त्स्नापिशली शाकटायनः ॥

पाणिन्यमरजैनेन्द्रा, जयत्यष्टादिशाब्दिकाः ॥ १ ॥

એવી રીતે શાકટાયનાચાર્ય પાણિનિ ઋષિથી પણ પ્રાચીન હતા, એટલે ઇસ્વીસન પૂર્વે ચાર હજાર અને ત્રણસો વર્ષની પણ પૂર્વે હતા એમ નિર્ણય થયો.

હવે તે શાકટાયનાચાર્ય જૈન ધર્મના એક આચાર્ય હતા એમ મારે સાબિત કરવું જોઈએ, અને તેનાં ટેકામાં નીચે લખેલા ખુલા પુરાવાઓ વિદ્યમાન છે.

શાકટાયનાચાર્ય પોતાના વ્યાકરણના દરેક પાદને હેડે “મહાશ્રમણ-સંઘાધિપતેઃ શ્રુતકેવલિદેશાચાર્યસ્ય શાકટાયનસ્યકૃતૌ” એવી રીતનું લખાણ કરે છે. આ લખાણની આદર રહેલા “મહાશ્રમણસંઘાધિપ-

For publishing the 'Prakriyasangraha' I had at first at my disposal only two MSS; one from the Government Oriental 'Manuscripts' Library and one from Sravanabalagola; but afterwards I obtained an incomplete copy from the Jaini Math at Cattamar near Tindivanam.

Pāṇini refers to Sakatayana as a previous grammarian, and this supplies a reason why the latter makes no mention of the former. Sakatayana's name occurs also in the Pīthakhyas of the R̥gveda and Sukla-Yajurveda, and in Yaska's Nirukta.

The Catalogue, at the end of each Part of the Sahjanasūtra names this grammar as the work of Sakatayana Śrīśakṛatīśāyana, the president of the great Jain assembly: महाश्रमणसङ्घाधिपतिः शुभकेन्द्रमिन्दुश्री-
याभायाम् साकटायनस्य.

Pāṇini repeatedly mentions Sakatayana, and the places thus alluded to are also found in the Sahjanasūtra. Pāṇini III. 4, 111; VIII. 3, 15; and VIII. 4, 60 correspond respectively to Sakatayana's आहूहिषो मूर्ध्नि (pp. 35, 9 and 220, 240), शत्रुघ्नस्य (pp. 5, 12 and 14, 65), and न मूर्ध्नि (pp. 6, 15 and 9, 31).

Patanjali in his Mahatānya refers also to Sakatayana, when he comments on Pāṇini III. 4, 111 and III. 3, 1 (उपनिषोः शत्रुघ्नः) In the latter place he remarks:

नमः च शत्रुघ्नाय नित्यं दयाकराय शत्रुघ्नस्य च नमः ।
शत्रुघ्नस्य च शत्रुघ्नस्य च शत्रुघ्नस्य च शत्रुघ्नस्य च ॥

सङ्ख्यातं नोपसंख्यानं यस्य शब्दानुशासने

तस्यातिमहती वृत्तिः संहत्यं लघीयसी ।

संपूर्णलक्षणा वृत्तिर्वक्ष्यते यशवर्मणा ॥....

इन्द्रचन्द्रादिभिश्चावदैर्यदुक्तं शब्दलक्षणम् ।

तदिहास्ति समस्तं च यन्नेहास्ति न तत्र कश्चिन् ॥

गणधातुपाठ्योर्गणधातून् लिङ्गानुशासने लिङ्गतम् ।

औणादिकानुणादौ शेषं निशेषमत्र वृत्तौ विद्यात् ॥

The Sutrāpatha, with which I begin this edition,

* The first Pada of the first Adhyaya con-				consists as the
tains 180 Sutras.				verse on page
The second	"	"	223	160 declares,
The third	"	"	195	of 3236 Sutras,
The fourth	"	"	123	a number
The first	"	second	229	which coinci-
The second	"	"	172	des with that
The third	"	"	113	contained in
The fourth	"	"	239	this book, if
The first	"	third	201	the seven Su-
The second	"	"	227	tras which are
The third	"	"	181	supplied in the
The fourth	"	"	146	Corrigenda et
The first	"	fourth	271	Addenda are
The second	"	"	261	added.* When
The third	"	"	289	I commenced
The fourth	"	"	186	printing the
Total... 3,236				Sutrāpatha I
				possessed only
				one defective
				MS, but M.R.

The Corrigenda contain four more sutras in the first pada and one respectively in the 2nd, 3rd and 4th padas of the first Adhyaya.

Ry. Brahmasuri Sastri of Sravana-bala-

gola provided me later on with two other copies.

For publishing the *Prakriyasangraha* I had at first at my disposal only two MSS; one from the Government Oriental Manuscripts' Library and one from Sravanabelagola, but afterwards I obtained an incomplete copy from the Jaina Math at Cittanur near Tindivanam.

Paṇini refers to Sakatayana as a previous grammarian, and this supplies a reason why the latter makes no mention of the former. Sakatayana's name occurs also in the *Pratisakhya*s of the *Rgveda* and *Sukla-Yajurveda*, and in Yaska's *Nirukta*.

The Colophon at the end of each *Pada* of the *Sabdanasana* names this grammar as the work of Sakatayana *Brutakeraḥḍeṣigacarya*, the president of the great Jaina assembly : महाश्रमणसङ्घाधिपतेः धृतकवल्लिदेशी-
याचार्यस्य शाकटायनस्य.

Paṇini repeatedly mentions Sakatayana, and the places thus alluded to are also found in the *Sabdanasana*. Paṇini III. 4. 111 ; VIII. 3, 18 ; and VIII. 4, 30 correspond respectively to Sakatayana's *आह्वयिषो नैर्दुस्मा* (pp. 35, 9 and 220, 290), *अनुष्मान्* (pp. 8, 12 and 14, 65), and *म संयोगे* (pp. 6, 18 and 9, 31).

Patanjali in his *Maṭraśāstra* refers also to Sakatayana, when he comments on Paṇini III. 4, 111 and III. 3, 1 (*उपदेशो मूलम्*). In the latter place he remarks :

नान् म अनुष्माह निरुक्त व्याकरणे शाकटयस्य न तौक्यः ।
वैयकरणान् म शाकटयस्य आह अनुष्म नोपेति ।

In fact the *Unadisutras* of Sakatayana have found general admission among grammarians and have been annotated by various commentators, such as Ujjvaladatta, Madhava and others.

Sakatayana is mentioned as one of the eight principal grammarians in the well-known sloka found in the *Kavikalpadruma* of Bopadeva and elsewhere. These eight grammarians thus named are :

Indra, Candra, Kasakrtsna, Apisali, Sakatayana, Panini, Amara and Jainendra. The Sloka runs as follows :

इन्द्रश्चन्द्रः काशकृत्तापिशली शाकटायनः ।

पाणिन्यमरजैनेन्द्रा जयन्त्यादिशाब्दिकाः ॥

Sakatayana mentions in his *Sutras* only Indra, pp. 11, 14 and 34, 92, Siddhanandin, pp. 47, 15 and 87, 34 and Aryavajra pp. 10, 11 and 12, 13 as previous grammarians.

The grammatical works of Sakatayana are commented upon :

- i. in the *Amoghavrtti*, an extensive treatise on the *Sutrāpatha* resembling the *Kasikavrtti*, which commentary I intend publishing in the second volume;
- ii. in the *Nyasa* by Prabhacandra, a commentary on the *Amoghavrtti*;
- iii. in the *Cintamani* or *Laghavrtti* by Yaksayaman;
- iv. in the *Maniprakasa* by Vitasena a commentary on the *Amoghavrtti*.

- v. in the *Prakriyasaugraha* by Abhayasūtradhara, which in its arrangement resembles the *Siddhantaśaṅkha*, and which I have printed in this volume on account of its usefulness to Sanskrit students; and
- vi. in the *Rupasiddhi* which in its turn is an abridgement of the *Prakriyasaugraha*, and resembles the *Laghukaumudi*.

According to the *Amoghavṛtti* the *Sabdanusāsana* consists of four chapters or *adhyaayas*. Kaśakṛṣṇa's grammatical treatise of three, and the works of Aṣṭakā and Pāṇini respectively of eight chapters (अष्टका आपिशस्याणिनीयाः त्रिकाः काशकृष्णाः चतुष्काश्चाकटायनीयाः.) The *Sabdanusāsana* includes the whole of grammar in its range, and is in this respect even more complete than Pāṇini's work.

A striking feature of the *Sabdanusāsana* is that it does not treat of the *Svaravāidika* while Pāṇini pays particular attention to it. Vedic words, however, are otherwise much noticed by Śakātyāna, and in this respect his work is not deficient to Pāṇini.

The omission of the *Svaravāidika* accounts perhaps for the neglect Śakātyāna has suffered at the hands of the Brahmins while it explains the favour with which he is regarded by the Jains. If Śakātyāna was a Jain, this omission must be regarded as intentional.

Though I have formed my own opinion as to the high merits and the originality of the hitherto

published works of Sakatayana. I shall reserve a fuller expression of my opinion for the second volume of this work, which I hope to publish before very long. In the mean time I may state as my confident belief that the merits of Sakatayana will be acknowledged by all competent scholars.

This first edition may contain some mistakes which I am sorry to have overlooked, and the spelling of words, though correct, is not always uniform, but these defects I trust will be judged with indulgence, and not be allowed to detract from the general usefulness of the work.

I cannot finish this preface without expressing my regard and high esteem for M.R.Ry. T. N. Narasimhacharyar, one of the best grammarians I have met with in South India, and without acknowledging gratefully the valuable assistance he has rendered me in the publication of this volume

GUSTAV OPPERT.

MADRAS, 28th March, 1893.

श्रीमन् भगवत्पुत्राय ।

श्री भगवत्पुत्राय —

नित्यानुभूतनिजलामनिवृत्ततृष्णा ।

श्रेयस्य तद्वचनयाचिरसुप्तबुद्धैः ॥

लोकस्य यो करुणयोभयमात्मलोक ।

मास्यान्नमो भगवते रूपभाय तस्मै ॥ १ ॥

અર્થ—તે સમગ્રદેવને આપણે નમસ્કાર કરીએ, કે જેની તૃપ્તિ સદા પ્રાપ્ત થવાવળા, આત્મજોષથી દુર-પછ મધ ઉપર અને જે જોએ તૃપ્તિપાણના માર્ગમાં જીવી રચના કરીને, શુદ્ધિ, સ્વચ્છતાથી, દયા કરીને અને સોદામાં ૭૫-૮૫ થાય છે. (જે સમગ્રદેવ જેવોના પ્રદેશા સ્વીકારે છે) તે સમગ્રદેવ દેવ શ્રી અક્ષરપુત્ર પુરાણમાં

નામિસ્તુ જનવેંત્પુત્રી મેરુદેવ્યાં મનોહરમ્ ।

મદમ્ સન્નિયત્રેષં સર્વસત્રસ્ય પૂર્વકમ્ ॥

જાવધાઈમારતો મને ધીરપુત્રસંતાપ્રજઃ ।

અભિપ્રિય મરત રાજ્ય મહાપ્રાણ્યુભાશ્રિતઃ ॥

અર્થ—જાનિ રાજાને ત્યાં મેરુદેવીથી, સમગ્રદેવ ઉત્પન્ન થયા, જેવું પવ્વ સદા થાય છે, જે સ્ત્રીયોમાં મધ અને બધા સ્ત્રીની આદિ છે (મૂળ છે) અને આપણના યુગ મરત પેદા થયા જે વીર છે, અને પેતાના સૌ ભાઈઓના નેતા છે, સમગ્રદેવ મરતને રાજ્ય સોંપી મહાદેવને પ્રાપ્ત થયા જેટલે સંપત્તિઓ મધ મરત જેવોના આપણને જોઈએ છે ।

તુમ યુગ મહાપુણ્ય દર્શયતે દોરિકાપુરા ।

અર્થ—યુગયુગમાં દારિકાપુરી મહાસેન છે, જેમાં દરિયા (પુષ્કીની) જાવનાર થયે છે, જે પ્રજાસંહિમાં મહાસેની પદે રોજે છે, અને મિત્રનાર પૂર્વપર મેળિનાર, જેવોના આવીએ તોવેરે, અને ઉભાસે પૂર્વપર થી આદિનાર (પ્રદેશ સ્વીકાર/દેવદોર સમજાવે છે, જે જોએ તૃપ્તિપાણના આપણે પદાથી સ્થિતિમાંના મરત છે, જે સમગ્રદેવ જેવોના બે સ્વીકાર વિશે આપણે છે ।

મામપુત્રમ્ ॥

દેવસ્ય દસ્ય વીરાણાં મુરમુરનમસ્કૃતઃ ।

વીરિજગત્ય કતા યો યુગાદી પ્રથમો ક્ષિતઃ ॥

પુનર્ગીઆ (૨) ખરતર અથવા ઝાંઘિર (૩) પહ્લનિકો અથવા આંચકિકો (૪) સાર્ધપાણુમીયક (૫) આગાગિકે અથવા ત્રણ યુધ્ધનાળા (૬) મુર્તિના શત્રુઓ અથવા હુમલો (૭) મુનિઓના શત્રુ અથવા કતુકો (૮) નવક્ય અથવા વેપક-રો (૯) અને પાશ્વર (૧૦) એ દશે જૈનધર્મની શાખાઓ હ્યારે અને કેવા સંયોગોમાં નીકળી? તે સંબંધિ જાણવા લાયક વૃત્તાંત આપેલું છે. (તેઓ માંથી પ્રથમ દિગંજરીઓની ઉત્પત્તિનું વર્ણન કરે છે.)

શિવભૂતિ અથવા સહસ્રગણ નામનો એક માણસ રત્નવીર નામના ગુજરાતમાં રહેતો હતો, અને તે સાંતા રાજની નોકરી કરતો હતો. એક દહાડો રાત્રિએ કંઈ કારણસર તેની માતાએ કંઈક ઠપકો દેવાથી તે ગુસ્સે થઈ ઘરમાંથી ચાલ્યો ગયો અને જૈનસાધુઓને રહેવાના ઉપાશ્રયમાં જઈ તેણે સાં રહેતા આર્યકૃષ્ણ નામના આચાર્યશ્રી પાસે દીક્ષા લીધી. એક દહાડો સાંતા રાજએ તે સહસ્રગણને એક કિમતી રત્નકંચન આપી, અને તે રત્નકંચન પર તેને અલંકાર મોઢા લાગ્યો. હ્યારે ગુરુગહારાજે તેને ઠપકો આપ્યો કે, એવી કિમતી રત્નકંચન મોઢનું કારણ હોવાથી જૈન સાધુએ રાખવી લાયક નહિ. એવી રીતે ગુરુએ કહ્યા છતાં પણ તેણે તે રત્નકંચનનો લાભ કર્યો નહિ. આથી ગુરુગહારાજે એક દહાડો તેની ગેરહાજરીમાં તે રત્નકંચન ફેડાવી નાખીને ફેંકી દીધી. આથી કરીને સહસ્રગણને ઘણોજ ક્રોધ ચડ્યો, અને તે ગુરુને કહેવા લાગ્યો કે, જો એમ છે તો સાધુએ ગિરકુલ વસ્ત્રો રાખવાં જોઈએ નહીં. એવી રીતે ગુરુ સાથે ક્લેશ કરીને સાંતા તે ચાલ્યો ગયો. તે વખતે તેની બે હેન ઉત્તરા પણ તેની સાથે ગઈ, અને તેણીએ પણ જ્યારે નમ્ર રહેવાનો વિચાર પોતાના બાઈને જણાવ્યો, હ્યારે સહસ્રગણે વિચાર્યું કે સ્ત્રીજાતિને નમ્ર રહેવું લાયક નહીં, એમ વિચારી તેણે પોતાની બેહેનને કહ્યું કે, સ્ત્રીજાતિને મોક્ષ મળતો નથી.

એવી રીતે આ દિગંજર મનની ઉત્પત્તિ શ્રી મહાવીર પ્રભુના મોક્ષ પછી ૬૦૯ વર્ષે એટલે વિક્રમ સંવત ૧૩૯ માં થયેલી છે.

ગુજરાતના રાજા સિદ્ધરાજ જયસિંહના સમયમાં પાટણમાં દિગંજરો અને શ્વેતાંજરો વચ્ચે પોતપોતાના ગત આટ શાસ્ત્રવિવાદ થયો હતો; અને

૧ આગમમાં પણ કહ્યું છે કે, “હચ્ચા સયાઈં નવુત્તરાઈં, અહા સિ-
દ્ધિગયસ્સ વીરસ્સ ॥ તો વોહિઆણદિટ્ઠી, રહવીરપૂરે સમુવણ્ણા ॥૧॥

તેમાં અને દિગંબરોએ એનાંબરોએ બધાં મિત્રમો દત્તો. (આ વિગત મ-
નુષિ સત્તાતર પ્રસાદ જ્ઞાન પુરતકના એટલે જૈન ધર્મના આગીન ધનિકાસ
આમ એટલેના પદમાં પાતાપર શી દેવસરિજના પ્રસાદમાં આપેલું છે, તે ભાંધી
પાચી સેતું.) દિગંબર અને એતાંબરે મંત વચ્ચે સધળા મળી મોડાસી જાળતો
ખાટે દેરકાર છે. દિગંબર મતના સાધુઓ નમ રહે છે, તેમ દિગંબરો નિત્ય
પ્રતિમાને આમુષ્ય આદિક ચક્રારના નથી. દિગંબરોમાં પણ ધણી ક્રાંતિઓ
છે. જોમારપાતિ, સિદ્ધસેનદિવાકર આદિક કેટલાક જૈન આચાર્યોનાં સમયમાં
દિગંબરો અને એનાંબરો જોને માન છે. કમકે, દિગંબરો કહે છે કે, તેઓ
આમારા સંપ્રદાયમાં યજ્ઞેલા છે, અને એનાંબરો કહે છે કે, તેઓ આમારા
સંપ્રદાયમાં યજ્ઞેલા છે.

એનાંબર મળુધરોએ રચેલાં સુતેને દિગંબરો માંતલા નથી, પણ તેઓ
એ પોતાના નવીનજ સાસો રચેલાં છે, તેઓમાં જ્યપવસ મદાધવસ નિજેર
મુખ્ય સાસો છે, તેમ આદિપુરાણ આદિક અનેક પુરાણો છે.
તેમના સંપ્રદાયમાં અગિનમંતિ, આસક દેવ, કુંડકંદાચાં આદિક આ-
ચાર્ય ધણા પિઠાન યજ્ઞેલા છે, તેમ મનંજય, હરિચંદ્ર, દેવનેદિ, પીરનદિ,
ગોદિરાજ, સોમદેવ આદિક મદાધવિઓ યજ્ઞેલા છે. જ્યપુર આદિક શેઠેરો
માં તેમના ધણાં જિનમંદિરો છે, તથા તે મતને અનુસરનારા સોઠાની મુખ્ય
વસતિ. મારવાડ, વામનપ્રાંત તથા કર્ણાટકમાં છે. જૈનમદ્રી તથા મૂળખદ્રી
આદિક તેઓને ભગનાં નીધરથાનકો છે. હાલના સમયમાં તેઓના સાધુઓ
દ્વયિતજ દ્રષ્ટિએ પડે છે. અને તેથી ઉપદેશ દેવા આદિકનું કાંઈ મદારકો
ચલાવે છે. એતાંબરી જૈનો કરતાં દિગંબરી જૈનોની વરતી યોડી છે. શુંક-
રધોના સંસાર ભવંદારની જાળમાં પણ કેટલીક જાળતોથી દિગંબરો, એતાં-
બર જૈનોઓથી જુદા પડે છે. તેઓ જ્યારે યજ્ઞેપવીત (જનોઈ) ધારણ
કરે છે, ત્યારે એનાંબરીઓ યજ્ઞેપવીતને ધારણ કરતા નથી.

પુનમીઆ ગચ્છની ઉત્પત્તિ.

ચંદ્રપ્રભસરિ, યુનિચંદ્રસરિ માનદેવસરિ અને સાંતિસરિ એમ ચાર ગુર
જાણ્યો દત્તા. વિક્રમ સંવત ૧૧૪૯માં એક શ્રીધર નામના આવકને મોટો
ખરચ કરી એક જિનમૂર્તિ બેસાડવાની ઇચ્છા ધર્ષ, અને તેથી તેણે તેઓમાં
મગ ચંદ્રપ્રભસરિજને કહ્યું કે, હે ભગવન! આ મૂર્તિની પ્રતિજ્ઞા માટેનો વિધિ

કરવા માટે આપ આપના ગુરુ બાઈ મુનિચંદ્રસૂરિજીને આજ્ઞા આપો (કેમકે તે સગમે મુનિચંદ્રસૂરિજી જૈન ક્રિયાઓમાં વધારે પ્રવીણ ગણાતા હતા.) તે શ્રીધર શ્રાવકની એવી માગણીથી ચંદ્રપ્રભસૂરિને ઇર્ષ્યા આવી અને તેથી તેને તે શ્રાવકને કહ્યું કે, તેવાં પ્રતિષ્ઠાદિક કાર્યોમાં સાધુએ ભાગ લેવો હાયક નથી. એવે તેથી શ્રાવક ગારફતે પ્રતિષ્ઠા કરવી. સારણાદ વિક્રમ સંવત ૧૧૫૯માં એક દહાડે ચંદ્રપ્રભસૂરિજીએ કહ્યું કે, આજ્ઞાસનિએ પદાવતી દેવીએ ગતે સ્વપ્નમાં કહ્યું છે કે, તમારે તમારા શિષ્યોને કહેવું કે; આજે પ્રતિષ્ઠા કરાવવી, તથા પુણિગાની પાળિ કરવી. એવી રીતે પુનઃપ્રીયા ગચ્છની ઉત્પત્તિ વિક્રમ સંવત ૧૧૫૯માં (એટલે મહાવીર પ્રભુના મોક્ષ પછી ૧૬૩૯ વર્ષે) શ્રીચંદ્ર પ્રભાચાર્યથી થયેલી છે.)

પુનઃપ્રીયા ગચ્છના આચાર્ય રચેલી ક્ષેત્ર સમાસની સંસ્કૃત શીકાની પ્રશસ્તિમાં પણ કહ્યું છે કે,

દુર્વાદિદ્વિરદાંકુશઃ સમયવિત્ શ્રેણિશિરોમંડનં ।

શ્રીચંદ્રપ્રભસૂરરાટ્ સ મગવાન્ પ્રાચીકશત્ પૂર્ણિમામ્ ॥

તસ્માજ્જૈનવચોડમૃતં મૃશમપુઃ શ્રી ધર્મઘોષાદયઃ ॥

શ્રીમદ્રેશ્વરસૂરિતસ્ત્વચલકત્ શાખા દ્વિતીયા પ્રથામ્ ॥ ૧ ॥

અર્થ—દુષ્ટ વાદિઓ રૂપી હાથીઓને વશ કરવામાં અંકુશ સરખા તથા સિદ્ધાંતોને બળુનારાઓમાં શિરોમણિ સરખા એવા શ્રીચંદ્રપ્રભનામના આચાર્ય મહારાજે પૂણિગાપક્ષ પ્રગટ કરેલો છે. વળી તેમની પાસેથી શ્રી ધર્મઘોષ આદિક આચાર્યોએ જિનવચન રૂપી ધણું અમૃત પીધેલું છે; તેમ બીજી શાખા શ્રી ભદ્રેશ્વરસૂરિથી ચાલેલી છે. વળી કહ્યું છે કે,

ચંદ્રગચ્છાઓ પુણિમ, પુણિમઝ સદ્ગુણિમંચલયા

દોહિ વિ આગમનામા, કુચ્ચવરા ચરચરો ચાન. ॥ ૧ ॥

પુનઃપ્રીયા ગચ્છવાળા મહાનીશિય સૂત્ર, તથા ઉપધાનવિધિને જ્ઞાનતા નથી.

ખરતર ગચ્છની ઉત્પત્તિ.

ધર્મસાગર ઉપાધ્યાયજી પોતાના પ્રવચનપરીક્ષા નામના ગ્રંથમાં લખે છે કે, કેટલાંકે તરફથી એમ કહેવામાં આવે છે કે વિક્રમ સંવત ૧૦૨૪માં થયેલા

શ્રી વધેશ્વરસૂરિજીના શિષ્ય શ્રી જિનેશ્વરસૂરિજીથી અરતર ગચ્છની ઉત્પત્તિ થઇ છે, પણ તેમ કહેવું સત્ય નથી. અરતર ગચ્છની ઉત્પત્તિ તો વિક્રમ સંવત- ૧૨૦૪માં થએલાં શ્રી જિનદત્તસૂરિજીથી થએલી છે. આ નિર્ણય તો નિમ્ન-

ધર્મમાગર મદારાજ જિનપતિસૂરિજીના શિષ્ય સુભતિગણિએ રચેલા ગણધર સાર્થકનકનૃદહરુતિ નોમનો પ્રિયના એ પારિમોક્ષ ટાંકીખસાવે છે. તેમાં પદે-લા પારિમાદમાં જિનવંશગસૂરિનો વૃત્તાંત આપે છે, જેણે બીજા પારિમાદમાં જિનદત્તસૂરિનો વૃત્તાંત આપે છે. પદેલાં પારિમાદમાં આપેલું જિનવંશગસૂરિજીને સમવૃત્તાંત એવું છે કે, આગવદેવસૂરિએ પોતેજ જિનવંશગસૂરિજીને કંઈ પોતાની માદીપર બેસીઆ બેસેલા, કેમકે જિનવંશગસૂરિ- પેહેલાં ચિંતવણીના મિત્ર બતા અને તેથી અમવદેવસૂરિજીએ તેમને પોતાની પાટ-માંડે ચોખ્ખા બધ્યાં નહોતા; તેપણુંને પોતાના શિષ્ય પ્રસન્નચંદ્રસૂરિજીને કહી ગયા હતા કે, અનં-સર આવે સારે તમારે જિનવંશગસૂરિને પાટે બેસાડવા! એક વખતે જિન-વંશગસૂરિએ કેટલાક જિનસિદ્ધાંતોને આધારે એવું કસાબું કે, મહાવીર પ્રભુના મહાપદરજીને પણ છટ્ટા દેવ્યાણક તરિકે લેખ્યું. અરતર ગચ્છની અરેખરી ઉત્પત્તિ તો જિનદત્તસૂરિથી વિક્રમ સંવત ૧૨૦૪માં થએલી છે. તેને માટે સુભતિગણિએ પોતાની રચેલી ગણધરસાર્થકનકનૃદહરુતિમાં કહેલું છે કે, જિ-નદત્તસૂરિ ધન્યા મંગર રવંશાવના હતા અને તેમને મૂછચામી આવતા. પ્રભોને તે મંગરરીથી ધણેલીદધુ રીને જીનર આપતા હતા. અને તેથી સોકા તેને અર-તર કહીને બોલાવતા હતા અને તેમણે પણ તે પોતાનું અરતર (મિત્ર) આશુ રાખ્યું તેને માટે ડાંગર જીવર પણ વિષલી દધીકતને મંગતુજ પોતાના રિપો-ટના ૧૪૯મા પાનાપર લખે છે કે,

"The Kharatara sect then arose according to an old Gāthā in Samvat 1204. Jinadatta was a proud man, and even in his pert answers to others mentioned by

૧ એસિઆટિક સોસાઈટી રિપોર્ટના એડિટોરિયલસભા પત્રપર લખ્યું છે કે,—In this Dharamasagar tries to prove that it owed its rise not to Jinashwara the pupil of Vardh-
mana in Samvat 1021 as is commonly believed, but to Jinadatta in Samvat 1201.

Sumatigani pride can be clearly detected. He was therefore, called Kharatara by the people; but he gloried in the new appellation and willingly accepted it."

કેટલાકો એમ કહે છે કે, જિનેશ્વરસૂરિજીથી એટલે વિક્રમ સંવત ૧૦૨૪ માં ખરતર ગચ્છની ઉત્પત્તિ થઇ છે, પણ ધર્મસાગરજી મહારાજના લખતા પ્રમાણે તે વાત ખૂબી છે. તે લખે છે કે, જો ખરતર ગચ્છની ઉત્પત્તિ જિનેશ્વર સૂરિથી થએલી હોય, તો તે જિનેશ્વરસૂરિ તથા નવાંગી ટીકાદાર એવા તેમના જિનેશ્વરસૂરિના શિષ્ય અભયદેવસૂરિ પોતાના કાંઇ પણ ગ્રંથની પ્રશસ્તિમાં પોતાના ખરતર ગચ્છનું નામ આપે ; પણ તેઓએ પોતાના રચેલા કાંઇ પણ ગ્રંથમાં ખરતર ગચ્છ માટે કંઇ પણ ઇસારો કર્યો નથી. આથી સાબિત થાય છે કે, ખરતર ગચ્છની ઉત્પત્તિ જિનેશ્વરસૂરિજીથી થએલી નથી.

અંચલ ગચ્છની ઉત્પત્તિ.

ધર્મસાગર મહારાજ લખે છે કે, અંચલ ગચ્છની ઉત્પત્તિ વિક્રમ સંવત ૧૨૬૩માં થએલી છે. તે ગચ્છને રથાપનાર પૂર્ણિમા પક્ષના નરસિંહ નામે અધ્યાપક હતા. તે નરસિંહ આચાર્યની એક આંખ બેળમાં એલી હતી. એક વખતે તે નરસિંહ આચાર્ય જ્યારે જ્યુના નામના ગામમાં રહેલા હતા, ત્યારે ત્યાં નામની એક આંખથી અને ધણીજ પૈસાદાર સ્ત્રી તેમને વંદન કરવાને આવી, પણ તે વખતે તે પોતાની મુદપતિ લાવતી વીસરી ગઇ હતી, તે બેળ નરસિંહ આચાર્ય તેણીને કહ્યું કે, જો તમે મુદપતિ લાવતી વીસરી ગયાં હો-
તો, તે મુદપતિને જરૂરે તમારાં વચ્ચેનાં હોડા ચાલી શકશે. તેણીએ પણ તે સમ કમુદ્ધ રાખી, અને એવી રીતે તેણીના પૈસાની મદદથી તેઓ બન્નેએ આં અંચલિક મલતી રથાપના કરી, અને નરસિંહ આચાર્ય પોતાનું નામ આપર-
જિજી સંપત્તિ આચાર્ય પદવી પ્રદાન કરી, અને ત્યારથી પ્રતિક્રમજી વેળાએ પદ્મ તેઓ મુદપતિને જરૂરે વચ્ચેનાં હોડા (અંચલ) ઉપયોગ કરના
હતા. એવી રીતે અંચલિકાથી અંચલિક ગચ્છની ઉત્પત્તિ થએલી છે.

મર્હુમુદ્દોશિક ગચ્છની ઉત્પત્તિ.

મર્હુમુદ્દોશિક ગચ્છની ઉત્પત્તિ વિષે સ. ૧૦૨૩ ના વર્ષે લખેલી છે તેને જાણી

હકીકત નીચે પ્રમાણે છે. એક દહાડો કુમારપાલ રાજ્યે હેમચંદ્રાચાર્યજીને પૂછ્યું કે, પુરુષીયક ગચ્છવાળાએ: જીનોના આગમ પ્રમાણે ચાલે છે કે નહીં? તે માટે આપણે તેની પાસેથી ખુલાસો માગવો છે; માટે તે ગચ્છના આચાર્યને ખારી પાસે બોલાવી લાવો. તે સાંભળી હેમચંદ્રાચાર્ય તે ગચ્છના આચાર્યને તેમની પાસે લાવ્યા; અને તેમને રાત્રીએ પૂછવાથી તેમણે આકા અરણ્ય જવાએ આપ્યા. તે સાંભળી કુમારપાલ રાજ્યે તે પુનર્મીઆ ગચ્છવાળાઓને પોતાના અદારે દેશોમાંથી દાંડી કઢાવ્યા. પછી કુમારપાલ અને હેમચંદ્રાચાર્યના મૃત્યુના પુનર્મીઆ ગચ્છના સુમતિસિંહ નામના આચાર્ય પાદશ્રુમાં આવ્યા. તેમને સાં કાઠએ પૂછ્યું કે, તમે ક્યા ગચ્છના છો? ત્યારે તેમણે કહ્યું કે, અમે સાર્ધપુરુષીયક નામના ગચ્છના આચાર્ય છીએ. સુમતિસિંહાચાર્યના કેટલાક અનુયાયિઓ કહે છે કે, તે અમારા ગચ્છનું નામ માધુપુરુષીયક હતું. સાર્ધપુરુષીયક ગચ્છવાળા કહે છે કે, જિનમૂર્તિની કુજોથી પૂજા કરવી નહીં.

આગમિકોની ઉત્પત્તિ.

આગમિકો અથવા તથા સુધર્માઓની ઉત્પત્તિ વિક્રમ સંવત ૧૨૫૦ માં થએલી છે. સિત્તમણ્ણસુરિ અને દેવમદ્રસુરિ પૌરુષીયક ગચ્છ છોડીને અંચલિક ગચ્છમાં દાખલ થયા. પાછળથી તે અંચલિક ગચ્છને તથા છોડીને તેઓએ એક એવો નવો પંથ ચલાવ્યો કે, આપણે ક્ષેત્રદેવતાની સ્તુતિ કરવી નહીં. અને એવી રીતે આગમિકો અથવા તથા સુધર્માઓની ઉત્પત્તિ થઈ.

હુપકોની ઉત્પત્તિ.

આ હુપક ગચ્છ હુમક નામના લઘુઆએ વિક્રમ સંવત ૧૫૦૮ માં સ્થાપેલો છે. તેને લગતી હકીકત એવી છે કે, તે હુપક લઘુઆએ એક વખતે આગમો લખતાં લખતાં તેમના કેટલાક આસપડો તથા ઉદેશાઓને છોડી આપ્યા, અને તેથી એક મુનિએ તે માટે તેને હુપકો આપ્યો. આથી ગુરસે થઈને તેણે પોતાનો હુપક મત ચલાવ્યો. હુપક મતને માનનારાઓ મૂર્તિપૂજા કરતા નથી.

વેપથરોની ઉત્પત્તિ.

વેપથરો, એ એક હુપક ગચ્છની શાખા છે. તેઓની ઉત્પત્તિ વિક્રમ

હવે ગુજરાત દેશમાં આવેલા વઢીયાર નામના પ્રાંતમાં આવેલા પંચાસર નામના નગરમાં શીલાંગસૂરિ નામના આચાર્ય પોતાના પરિવારે સહીત એક દહાડો પધાર્યા. હમેશાં મધુર ધ્વનિથી ધર્મોપદેશ આપી તે આચાર્ય લોકોનાં મનને રંજન કરતા હતા. એક દહાડો તે આચાર્ય જ્યારે દેહગિંતા માટે વનમાં ગયા, ત્યારે ત્યાં તેમણે એક વૃક્ષની ડાળે એક ઝોળીને લટકતી જોઈ. તે ઝોળીમાં નગર કરતાં તેમણે એક મહા સ્વરૂપવાન તથા ઉત્તમ લક્ષણોવાળા દેવકુમાર સંરખા એક બાળકને જોયો. જે વૃક્ષની ડાળે તે ઝોળી લટકાવેલી હતી, તે વૃક્ષની છાયા ખીલકુલ સાંધી ખસી નહોતી. તે જોઈ આચાર્ય મહારાજે વિચાર્યું કે, ખરેખર આ બાળક મોટો ભાગ્યશાળી છે. એટલામાં પાસેજ રહેલી તે બાળકની માતાને પૂછવાથી તેણીએ જણાવ્યું કે, હે ભગવન! મારો ભત્રીજો આ ગુજર ભૂમિનો રાજા હતો. તેને ભુવડ રાજાએ મારી નાંખ્યો છે, હું ગર્ભવતી હતી તેથી નાશીને અહીં આવેલી છું, અને અહીંમાં આ પુત્રને મેં જન્મ આપેલો છે. વળી અહીં વનફળો ખાઈને હું મારી આશ્વિન સન્નાયું છું. તે સાંભળી ગુરૂ મહારાજે તેણીને ધીરજ આપી કહ્યું કે, હે રાણી! આ તારો પુત્ર ગુજરાતનો રાજા થશે, અને ઘણાં ઉત્તમ કાર્યો કરશે તે સાંભળી રૂપસુંદરી રાણીને અસંત હર્ષ થયો.

પછી ગુરૂ મહારાજે ઉપાશ્રયે આવી શ્રાવક લોકોને તે વૃત્તાંતથી વાકેફ કર્યા, અને કહ્યું કે, તમે તે બાળકને તેની માતા સહીત અહીં લાવો ? તે બાળક આ ગુજરાત દેશનો રાજા થશે. તે સાંભળી અનંત દર્શિત થએલા શ્રાવકો તે વનરાજાને તેની માતા સહીત ત્યાં તેડી લાવ્યા. અનુક્રમે તે વનરાજા જ્યારે મોટો થયો ત્યારે ક્રીડા કરતાં થકાં મામના ખીજા બાળકને મારવા લાગ્યો. તે જોઈ મામના લોકોએ તેની માતાને કહ્યું કે, હવે તમે અહીંથી ચાલ્યા જાઓ ? તે સાંભળી રૂપસુંદરી રાણી પુત્રને લેતીને પોતાના બાકાત ગુરૂના પાંચ મહા સુરપાળ દેશમાં છુટકાટ કરી પોતાની આશ્વિન સન્નાયું લાવે, તેથી વનરાજા પણ પોતાના મામાને તે છુટકાટના કામમાં મદદ કરવા લાગ્યો. એક દહાડો તે વનરાજા કટકીક છુટ કરીને આવ્યા ત્યારે વનમાં મોજાન કરવાને જોઈ, પણ તે સમયે મોજાન માટે ધી નહીં હોવાથી, તેણે પોતાના મામાને ધી મોઢવાનો હુકમ કર્યો. તે માણસે ધીની મોઢ માટે ચારે દિશાએ તરફ જોવા લાગ્યા, એટલામાં તેણે એક વટેમાંથી વાણીઆને જોયો જોયો, તે વાણીઆના મસ્તક પર ધીની ઢાંચી હતી; તેથી દર્શિત થએલા તે મામાએ તે વાણીઆ પામે જઈ કહ્યું

નું તે ધી-આપ ર-આરે નાળાંએ-કદુ કે; અરે!! નુઆએ!! મું નમારા
 આપની માગ છે! અગ્નિ નદી થો-ને સંભળો મવજીવ મલેષા ને માજી-
 ગોએ નવરામ મામે નાં ને જાતાં કદી સંભળ જો. આરે નવરામ ને નજીની
 પોતાની પાસે-નો-મારી તે ધી માગુ આરે તે મણિ કે કદુ કે. તે મદારાજ
 તમે લો રાજને મોગ અજાઓ, છતાં આવી વનમાં કેમ જટાતા રહેશે!
 કેમકે રાજદંસની મેક કંઈ ખામોગીમાં જામે રીમની નથી તે માંમગી
 વનરાજે પિમાફ કે, આ વણિક મદ્ય મનુર છે; આરે જો તે આરે પ્રધાન થાય,
 તો મારૂં કાંઈ નુરત સિદ્ધ થાય એમ વિચારી તેણે વણિને કદુ કે, જો તું
 આરે પ્રધાન થઈ મારી પામે રહે નો, તારી જુદિના મગની હું મારૂં પશકમ
 દેખાડી આપુ, તે સાંભળીને મદ્ય જુદિમાન વણિક જણ તે વનરાજની સાથે
 રહી તેનો પ્રધાન થયો.

એટલામાં જુવના માણસે યુવરાજના ખંડખી ઉપરાવવાને આહવા,
 અને તે ખંડખી ઉપરાવી એવીમ સાખ-સોનામહેરો તથા આરસો પોશા અને
 દાધીઓ મેકને પોતાના દેશ તરફ જવા લાગ્યા. એટલામાં તે વનરાજના પ્રધાન
 વણિકે તેઓને કુદી લીધા. તાર ખાદ તે દ્રવ્યની મદદથી વનરાજે કેટલુંક સ-
 રકર એકદુ કદુ, અને તે વણિની મદદથી તેણે કેટલાક રાજાઓને છતી
 લીધા. જુવે પશુ વનરાજને પ્રજા જાણીને તેનાપર કુમલો કર્યો નદી, અને
 તેથી ઉવટે સમજો યુવરાજ દેશ વનરાજના કાળમાં આગ્યો; પછી તેણે
 પોતાના પ્રધાનને કદુ કે, હવે આપણે રાજધાની આરે નગર વસાવવું છે, માટે
 કાઢક ઉતમ જગ્યાની રીત કરાઈ એટલામાં એક ગોવાળે આવીને વણિક
 પ્રધાનને કદુ કે, હું તમોને નગર વસાવવા માટેની એક ઉતમ જમિ મળવું.
 પછી વનરાજ, પ્રધાન અને તે ગોવાળે લાંબી નીકળી વનમાં ગયા. તે વખતે
 ગોવાળની સાથે એક કુતરો હતો, તે કુતરાને જોઈ લાંબા વનમાં રહેલા એક સસ-
 લાએ તેનાપર કુમલો કર્યો, અને તેથી કુતરો શય પામીને નાશી ગયો. એવી
 રીતનું આશ્ચર્ય જોઈ વનરાજે લાંબા નગર વસાવવા માટે નિશ્ચય કર્યો.

પછી લાંબા શુભ દિવસે અને શુભ મુહૂર્તે વનરાજે નગર વસાવ્યું; તે નગ-
 રો વિસ્તાર આરે મળ્યો હતો. ફરતો અસંત રણીઆમજો કિતો હતો.
 પટામાં ત્રવેરીઓ, મણકરો, નાણાવટીઓ, માંથીઓ તથા વૈષ્ણવી મોટી મોટી
 હતો હતો. અક્ષર જાતિના લોકો લાંબા વસતા હતા. સર્વ લોકો પોતપોતાનો
 વ્યવહાર શુદ્ધ મનથી ચલાવતા હતા. શહેરના મધ્ય ભાગમાં આવેલો રાજ-

ગહેલ પોતાની રમણીક શોભાથી સર્વ લોકોનું ધ્યાન ખેંચતો હતો. જગો જગોએ મોટી મોટી દાનશાળાઓ, તથા ધર્મશાળાઓ ખાંધેલી હતી. વળી જાણે આકાશની સાથે વાતો કરતાં હોય નહીં, તેનાં હાંથાં બિનમંદિરોએ નગરીની શોભામાં વધારો કર્યો હતો. દરવાજા પાસે એક મનોહર વિશાળ તળાવ ખાંધવામાં આવેલું હતું; તેની અંદર પ્રત્યક્ષિત થએલાં કમળોપર ખેંચી મુજબ કરતા બમરાઓના મનોહર નાદોથી તે સરોવર હમેશાં માછ રહ્યું હતું. શેણે શણુગાર સહને તૈયાર થએલી મનોહર સુંદરીઓ ગરતકપર સુવર્ણના કળશો લેધને, પગમાં પેહેરેલા અંજરોના મનોહર નાદોથી કામી પુરુષોના મનને ક્ષોભ પગાડતી થકી તે સરોવરમાં સાહેલીઓ સાથે હમેશાં જળ ભરવાને આવતી હતી. તેઓના અલંકાર સ્વરૂપવાળાં મુખો જોઈને જાણે લગ્નથી હોય નહીં જેમ તેમ અંદ્ર તો દિવસે ઝાંખો થઈ ગયો હતો. તે સ્ત્રીઓનાં દરિણી સરમાં સુંદર તેજામાંથી નીકળતા લાંબા કટાક્ષો દરેક ક્ષણે કામી પુરુષોના હૃદયોને બેઢવામાં ખરેખર મદનબાણોની ઉપગાને ધારણ કરતાં હતાં, અને તે કટાક્ષબાણોના આધાતોથી વીંધાએલાં પુરુષો જાણે સાંધી આગળ પગલું ભરવાને અશક્ત થયા હોય નહીં, તેમ તે સ્ત્રીઓને નિહાળતા થકા લાંજ સ્થિર રહેતા હતા. તે તળાવની આસપાસ વિવિધ પ્રકારનાં વૃક્ષો આવી રહેલાં હતાં. તે વૃક્ષોપર બેઠેલાં નાનાપ્રકારનાં પક્ષિઓ પોતાના મધુર સ્વરોથી જાણે તે તળાવની પાંથિઓપ્રતે પ્રશંસા કરતાં હોય નહીં તેમ જણાતાં હતાં.

હવે તે નગરીમાં એક દહાડો એક પરદેશી સ્ત્રીભરતારનું જોડલું આવી ચડ્યું. તે સ્ત્રી ભરતાર બન્ને ચાટે ચાટે ફરીને નગરની શોભા નિહાળતાં હતાં. સંધ્યાકાળે થએલી લોકોની ગડદીમાં તેઓ બન્ને વિખુટાં પડી જવાથી તે સ્ત્રી અલંકાર દુઃખ પામવા લાગી. છેવટે તે સ્ત્રી રાજદરબારમાં જઈ રાજાને કહેવા લાગી કે, હે રાજા! તમારા નગરમાં અમો પરદેશી સ્ત્રી ભરતાર બૂલા પડ્યા છીએ. જે મારા ભરતારની ધણી શોધ કરી, છતાં હજી તે મને સાંપડ્યો નહીં માટે કૃપા કરી મારા તે ભરતારની શોધ કરાવી આપો. મારા તે ભરતારનું નામ રાણા છે, તેમ તે જમણી આંખે કાંણો છે. તે સાંભળી રાજાએ તેણીને ધીરજ આપી ગામમાં ડાંડેરા વગાડ્યો કે, જોઓનું નામ રાણા હોય, અને વળી જોઓ જમણી આંખે કાંણા હોય તેઓએ રાજા પાસે તુરત હાજર ચલું. તેવી રીતનો ડાંડેરા સાંભળી રાણા નામના અને જમણી આંખે કાણા એવા નવસો ને નવાણું પુરુષો રાજદરબારમાં એકઠા થયા. ત્યારે રાજાએ તે સ્ત્રીને

ગોલાની હતું કે, આ સમયે પુરવોમાંથી જે તારો ખરતાર હોય તેને રોળી દેવા ? ત્યારે તે સ્ત્રીએ સમજા પુરવોને તપાસી જોયા; પણ તેમાંથી તેણીને ખરતાર મળ્યો નહીં. પછી તે સ્ત્રીએ રાજાને વિનંતિ કરી કે, હે ! રાજા ! આપ ફરીને એકવાર હથુડોરો વગાડવો ? ત્યારે રાજાએ ફરીને હથુડોરો વગાડ્યાથી તેણીને ખરતાર મળી આવ્યો. આવી રીતની નંગરીની અંદર બરબક વરતી જોઇને રાજાના મનને આત્મક ઉદ્ધાસ થયો. તે નંગરીમાં વસનાર સર્વ પુરુષો કે જે અત્યંત સૌન્દર્યવાળા હોવામાર સરખા તથા સ્ત્રીઓ તો જાણે અપ્સરાઓ સરખી હતી. અજુદિશ નામના જે ગોલાને રાજાને નગર વસાવવા માટે જૂની બતાવી હતી, તે ગોલાજના રમરણ પાટે વનરાજે તે નગરનું અજુદિશ પુરપાટણ નામ રાખ્યું.

એવી રીતે સુખ ભોગવતાં થકાં એક દહાડો વનરાજે વિચાર્યું કે; મારા પરમ ઉપકારી શીશાંગાચાર્યને આ સમયે મારે સંભાળવા જોઇએ; એમ વિચારી તેણે થર મદારાજને વિનય સહિત પોતાની પાસે ગોલાડ્યા, તથા તેમને વંદન કરીને કહ્યું કે, હે ભગવન ! આપના વસાવથી અને રાજ્યની પ્રાપ્તિ થયેલી છે, માટે હવે આપ ફરમાવો કે, હું જૈનધર્મ સંભાળિ શું કામ કરું ?

તે સાંભળી શીશાંગાચાર્યે કહ્યું કે, હે રાજા ! જિનમંદિર ગંધાવવાથી પાતું પુણ્ય સંપાદન થાય છે. તે સાંભળી વનરાજે તે નગરમાં આત્મક મનોદર પચાસરા પાશંનાથજીનું દેવજી બંધાવ્યું. એવી રીતે વનરાજે સાઠ વર્ષો સુધી રાજ્ય પાળીને જૈનધર્મનો ધણોજ અદ્વિમા વધાર્યો.

હવે અનુક્રમે તે વનરાજના વંશમાં કેટલાક રાજાઓ થયા બાદ ગુજરાતની માદી સોજાંદીઓના હાથમાં આવી. તે સોજાંદી વંશમાં જૂજરાજ આદિક કેટલાક રાજાઓ થઇ ગયા બાદ અનુક્રમે હરણ નામે રાજા થયો. તે હરણ રાજાનું સગપણ કુંજાંદના રાજા જટકેસરીની મીણલ નામની કન્યા વેરે થયેલું હતું. પણ તે કન્યા રૂપાળી ન હોવાથી હરણ રાજાએ તેણીને પરણવાની ના પાડી. આવી કરીને મીણલ કુમારી આત્મક બેદ પામવા લાગી, અને તેણીએ ચિંતા સજનાવી જળાં મરેજનો વિચાર કર્યો. આ જતાંની હરણની માતાને ખબર પડવાથી તેણીએ પોતાના પુત્રને સમજાવ્યો કે, હે પુત્ર ! તે મીણલ કુમારી ધણીજ મુશ્કેલી છે, માટે તારે તેણીને સ્થગ કરવે સત્પદ નથી. જો તે જોને વચનદાનથી એકવાર અગ્રીકાર કરેલી છે, તેણીને તમજાવી સોડામાં આજની દાનિ થાય છે. એવી રીતના માતાના વચનેને પારંપર સાંભળ્યા

ખાદ કરણુ રાજ તે મીચુલ કુમારીને પ્રણયો તે મીચુલ રાણી શીલ આદિ ઉત્તમ શુભોચી શોભાયુક્ત યજ્ઞેલી હતી, પણ રૂપાળી નહીં હોવાથી કરણુ રાજની તેણીના પર પ્રીતિ થઈ નહીં આથી કરીને મીચુલ રાણી હમેશાં અલંત શોકાતુર રહેલી હતી. એક દહાડો તેણીએ મંત્રીને બોલાવીને તે સંવજો વૃત્તાંત કહી સંભળાવ્યો ત્યારે મંત્રિએ કહ્યું કે, હે માતાજી ! તમે કંઈ પણ ચિંતા કરો નહીં ! પુણ્યથી સધળું કાર્ય સિદ્ધ થશે.

એક દહાડો એક નાયિકા રાજની પાસે આવી ; અને બધુર નીણા વગાડતી થકી રાજસભાના લોકોને રંજન કરવા લાગી. તેણીનું મનોહર રૂપ ખરેખર ઇંદ્રની આસરાને પણ લગ્નવતું હતું. તેણીના કોયલ સરખા મનોહર રાગથી કામી પુરષોના હૃદય ચગકવા લાગ્યાં. તેણીના કટાક્ષગાણુએ રાજના મનને અલંત ક્ષોભ પમાડ્યો. પછી સભાને વિસર્જન કર્યા ખાદ કરણુ રાજએ મંત્રિને કહ્યું કે, ગમે તેમ કરીને પણ તે નાયિકાનો મને મેલાપ કરાવી અપાવો. કેમકે, તેણીની વિરહવેદના હવે મારાથી સહન થઈ શકતી નથી. તે સાંભળી મંત્રિએ વિચાર્યું કે, કામાતુર થએલા રાજનું મન તે નીચ નાયિકા પ્રત્યે લાગ્યું છે, પણ તે ધણુંજ અનુચિત છે. એમ વિચારિ મંત્રિએ અવસર આવેલો જોઈ મીચુલ રાણીને ઉત્તમ પ્રકારનાં વસ્ત્રાભૂષણો પેહેરાવી રાજ પાસે શીખાવીને મોકલી. કામાતુર થએલા રાજએ પણ તેણીને નાયિકા વનણીને કંઈ પણ નાત જાત પૂછ્યા વિના તેણીની સાથે વિલાસ કર્યો. તે વખતે મીચુલ રાણીએ એકાણુ માટે રાજની પાસે તેની સુદ્રિકાની માગણી કરી ; અને કામાતુર થએલા રાજએ પણ તેણીની માગણી સ્વીકારીને તે સુદ્રિકા આપી. પછી પ્રભાતકાળે મીચુલ રાણી પોતાને આરાસ આપ્યા ખાદ રાજના મનને પશ્ચાતાપ થયો કે, અરે ! મેં દુર્મુદ્ધિએ બહુ નીચ કાર્ય કર્યું. મેં નીચ વનતિની નારી સાથે પ્રીતિ કરીને મારા આત્માને ખરેખર નરકગામિ કર્યો, માટે હવે હું ઝેર ખાઈ આપવાન કરું, કે મ પાપાન કરી મારા દેહને પ્રાણુ રહિત કરું.

એવી રીતના પશ્ચાતાપથી રાજએ આદાર પાણીનો લાગ કરી મંત્રિને બોલાવી કહ્યું કે, અરે ! મૂર્ખ ! તું પણ નિમકદરામ થયો, કેમકે, આ ઘોર પાપ કરતાં તે મને કેમ નિવાર્યો નહીં ? તે સાંભળી મંત્રિએ હાથ જોડી રાજને કહ્યું કે, હે સ્વામી ! આપ ગુસ્સા નહીં કરો, તે સમયે મેં મીચુલ રાણીને જ આપની પાસે મોકલી હતી. તે સાંભળી રાજએ અત્યંત દર્પ પામી

છે, પણ આ બાબતનું નિરાકરણ કરનાર કોઈ પણ દૃષ્ટિએ પડતો નથી. એમ વિચારિ રાજાએ યોગણીઓને કહ્યું કે, આજે તો તમો ધણો પ્રદેશ ઉદ્ધારીને પધાર્યા છો, તેથી યાકી ગયાં હશે, માટે પ્રભાતમાં તમોને ઉત્તર આપીશું. એમ કહી સભાને વિસર્જન કર્યા બાદ રાજાએ મંત્રિને બોલાવી પૂછ્યું કે, હવે આપણે આ યોગણીઓને શું ઉત્તર આપવો? તે સાંભળી મંત્રિએ કહ્યું કે આપણા નગરમાં હરપાળ નામે જે વશીક વસે છે, તે ધણોજ શુદ્ધિવાન છે, માટે તેને બોલાવીને આ બાબતનો ખુલાસો માગીએ. ત્યારે રાજાએ કહ્યું કે, તુરત તેને બોલાવી લાવો? પછી મંત્રીએ પણ હરપાળને ઘેર જઈ તેને કહ્યું કે, તમોને રાજા બોલાવે છે, માટે તુરત આવો? ત્યારે હરપાળે કહ્યું કે, હે મંત્રિ! હું તો હવે ધરડો થયો, મારાથી બોલી પણ શકાતું નથી, મુખમાંથી લાળો ઝરે છે, કાને બેહેરો થયો છું, કેડ બાંગી ગઇ છે, તો હવે રાજાને માફ શું પ્રયોજન છે? તે સાંભળી મંત્રિએ કહ્યું કે આજે જરૂરનું કાર્ય છે, માટે તમો પધારો? એવી રીતનો મંત્રિનો આગ્રહ બાળીને હરપાળ શેઠ જિતપૂર્ણ કરી રાજા પાસે આવ્યો. રાજાએ પણ તેને કાકો કહીને બોલાવ્યાથી હરપાળે બાળ્યું કે, આજે રાજાને મારી ગરજ પડી છે, નહીંતર કાકો કહીને બોલાવે નહીં. પછી રાજાએ યોગણીઓનો વૃત્તાંત કહી સાંભળાવ્યાથી હરપાળે કહ્યું કે, હે રાજા! તમો જરા પણ ખેદ કરો નહીં, હું તેનો ઉપાય શોધી કહાડીશ. એમ કહી ઘેર આવીને હરપાળે એક સાકરની તલવાર બનાવી, તથા તે તલવારની મૂઠ તેણે લોખંડની બનાવી. તે તલવાર તેણે એવી તો ઉત્તમ કારીગિરિથી બનાવી કે, તે આબેહુથ ચળકતા લોખંડને મળતીજ હતી. પછી રાજાસભામાં આવી તે તલવાર તેણે રાજાને આપી સઘળી બાબતથી વાકેફ કર્યો. ત્યારબાદ તે યોગણીઓને રાજાસભામાં બોલાવી મગાવી. યોગણીઓ આવ્યા બાદ હરપાળે રાજાને કહ્યું કે, આજે તમો લોહમક્ષણ કરીને આ યોગણીઓનો સંદેહ દૂર કરો? તે સાંભળતાંજ રાજા તે સાકરની તલવાર આવી ગયો. છેવટે બ્યારે લોખંડની મૂઠ બાકી રહી ત્યારે હરપાળે મૂઠ લેધને યોગણીઓને કહ્યું કે હવે આટલું લોખંડ તમો ભક્ષણ કરીને તમારું દેવપણું સિદ્ધ કરી બતાવો? તે સાંભળી યોગણીઓએ વિચાર્યું કે, આપણાથી આ લોખંડ શી રીતે ભક્ષણ થાય? એમ વિચારી રાજાને નમસ્કાર કરી યોગણીઓએ કહ્યું કે, હે રાજા! તમો ખરેખર સિદ્ધ છો, અમારો સર્વ મોકોની સમક્ષ તમોએ પરાજય કર્યો છે. એમ કહી તે યોગણીઓ પોતાને રથાનકે ગઇ. સિ-

દરાને પણ ધજા માનપૂર્વક ઢરપાળને નગરશેઠ સ્થાપ્યો.

ગુજરાતમાં અવેલા હરિરા નામના ગામમાં સાજનદે નામનો એક વ્યક્તિ વસતો હતો; દૈવયોગે તે નિર્ધન થયેથી આશ્વત્થ જેવું પાગલ લાગ્યો. એક દહાડો તેની કુલદેવીએ તેને સ્વપ્નમાં કહ્યું કે, હે સાજનદે! અહીંથી તું ખંભાત જા! ત્યાં તને ધણું દ્રવ્ય પડશે. એવી રીતની દેવતાધી સાંભળી હાલિન ધએલો સાજનદે ત્યાંથી ખંભાત તરફ ચાલવા લાગ્યો. માર્ગમાં સકરપુર નામના ગામમાં એક રંગારી બાંસસારના ઘરમાં ઉતર્યો. તે ઘરની પાસે તેણે એક 'સોનામોહારની' કદા જોઈને રંગારીને બતાવી કહ્યું કે, આ દ્રવ્ય તમારું છે, માટે તમે સંભાળી લો! તે સાંભળી રંગારીએ વિચાર્યું કે, આ જગ્યાએ મેં ધજાવાર ખોદી જોયું, પણ મને દ્રવ્ય મળ્યું નહીં, માટે ખરેખર આ દ્રવ્ય આ બાંસસારની માથુસના બાંધનું છે, એમ વિચારી તેણે સાજનદેને કહ્યું કે, આ દ્રવ્ય તમારું બાંધનું છે, માટે તે તમેજ અદબ કરો! રંગારીના તેમાં વચનો સાંભળી સાજનદેએ વિચાર્યું કે, આ દ્રવ્ય મારે સિદ્ધરાજને સમર્પણ કરવું. એમ વિચારી સિદ્ધરાજ પામે જઈ સમયે જતાંત કદી સંભળાવી તે દ્રવ્ય તેને સમર્પણ કર્યું. સિદ્ધરાજે પણ તેને શુદ્ધ આત્મ જાણી તેની પ્રશંસા કરી તેને સોરઠ દેશના સુખાતરિકે સ્થાપ્યો.

એક દહાડો તે સાજનદે બિરનારજના પવિત્ર પરંતપર ચડ્યો, પણ ત્યાંથી તેમનાથ પ્રભુ આદિકના બિનમદિરોને છોડી ધએલાં જોઈ તેને સંતાપ થયો, અને વિચાર્યું કે, જો હું આ બિનમદિરોનો ઉદ્ધાર ન કરાવું, તો ખરેખર મારાં છવતરો પિયાર છે. એમ વિચારી સોરઠ દેશની ઉપજતરિકે આવેલી સાડીખારકો સોનામોહારો ખરચીને તેણે ત્યાં બિનમદિરોનો ઉદ્ધાર કરાવ્યો. પછી તેણે વિચાર્યું કે, રાજનું દ્રવ્ય ખરચીને આ શૈલોદાર તો થયો, પણ તેથી કદાચ જો રાજ ગુસ્સે થશે. અને તે દ્રવ્ય જો પાછું મળશે, તો તેને ઉપાધ પેટેલેથી લેખી સમયે જોઈએ, કે જોથી આમજ જગ્યાં પધાતપ થાય તો એમ વિચારી તે પશુપત્ની નામના ગામમાં આવ્યો, તે ગામમાં ધજાં ઘણાંપિપતિ જોના રહેતા હતા. તે જોના શાહુદારોને ખોવારી તેણે સમયે જતાંત કદી સંભળાવ્યો ત્યારે કેટલાક કૃપણો. મહોમાહે એકખીજનના કાનમાં વાનો કરવા લાગ્યા કે, સાજનદેને આવડી લાકાલક દા માટે કરવી જોના હતી! પેટેલાં વિચાર કદા વિનાજ રાજનું દ્રવ્ય ખરચી, હવે જો જોના ગામ-વા આવ્યો છે, તેથી તેને શુ કરમ થતી નથી? કેટલાક મંજર માજુદોએ

વિચાર્યું કે, ખરેખર આ સાજનદે પુણ્યશાલી છે. તેણે ઉત્તમ પુણ્યનું કાર્ય કર્યું છે. માટે તેમાં આપણે મદદ આપવી જોઈએ. એમ સંઘના શાહુકારો વિચાર કરતા બેઠા હતા, એટલામાં એક બીમા નામનો શેઠ હાં આવી સૂઝ્યો. તેના શરીરપર મેઘાં અને ફાટા તુટાં કપડાં હતાં, પગમાં પેહેરવાને પગરખાં પણ નહોતાં, તરતકપરની પાંધડી તો તેના દાદાના વખતની જેમ જોઈતી એવી જણી થઈ ગઈ હતી. ગાંડળા કરી બેઠેલા સંઘના શાહુકારોને પ્રશ્ન કરી તેણે કહ્યું કે, હે મહાજનો! આપ આહી શા, માટે એકલા યજ્ઞેલા છો? ધર્મના કાર્ય માટે જો કંઈ દ્રવ્યનો ખર્ચ હોય તો આ સેવકને ફરમાવશો, હું મળ્યું મારી શક્તિ મુજબ આપીશ. તેના તેવાં વચનો સાંભળી કેટલાક ઉઠ્યાં છળા શાહુકારો ખડ ખડ હસીને બોલી ઉઠ્યા કે જુઓ બોધઓ!! આ આક કોડનો ધણી આવી પહોંચ્યો છે; તે હવે સંઘનું દ્રવ્ય આપશે. વળી તેનો આ વેશજ કહી અપે છે કે, તેના ધરમાં કરોડો સોનામોહોરો ખડકી પડી છે. કેટલાક ગંભીર મનના શાહુકારોએ તેની આગંતારવાગતા કરીને તેને પાસે બેસાડ્યો.

પછી તે સંઘના શાહુકારો તે જીલ્લાદારના દ્રવ્ય પેટે રકમો ગણાવવા લાગ્યા; અને તે ખરડો જમારે તે બીમાશાહના હાથમાં આપ્યો, સારે તેણે સર્વને વિનંતિ કરી કે આ જીલ્લાદાર માટેનું સંઘનું દ્રવ્ય આપે! શાહેબોલી કૃપાથી હું એકજોજ આપીશ. માટે આપ કૃપા કરીને મને એકલાતેજ તે આદેશ આપશો. એવી રીતનાં તેનાં વિનય બરેલાં તથા ગિષ્ટ વચનો સાંભળીને સર્વ શાહુકારોએ તેને તે આદેશ આપ્યો. પછી તે બીમાશાહ શેઠ સાજનદેને પોતાને ઘેર તેડી ગયો, તથા ઉત્તમ બોજન કરાવ્યા બાદ સોનામોહોરોના અને રતોના ઢગલા બતાવી કહ્યું કે, આખો જોટલું દ્રવ્ય જોઈએ તેટલું સુખેથી લ્યો? સારે સાજનદેએ હાથ જોડી તેને કહ્યું કે, હે શેઠજી! હાથમાં તો મારે દ્રવ્યનો ખર્ચ નથી, પણ જ્યારે રાજ્ય માગશે ત્યારે આપજો. ધન્ય છે તમારાં માતૃપિતાને કે જેમણે તમારા જેવા ઉદાર પુત્રને જન્મ આપ્યો છે. એવી રીતનાં ગિષ્ટ વચનોથી તેને સંતોષીને સાજનદે પોતાને રવાનકે ગયો.

હવે અહીં કેટલક સુમત્રબેરે સિદ્ધરાજ પાસે આડી કરી કે, હે સ્વામી! સાજનદેએ તો આપનું સંઘનું દ્રવ્ય એક જિનમંદિર બાંધવામાં ખર્ચ્યાને પોતાનું નામ પ્રસિદ્ધ કર્યું છે. તે સાંભળી ક્રોધાવમાન થયેલા રાજાએ પોતાના શાહુકારોને દુકન કર્યા કે, તમે તે સાજનદેને ચાંચીને અહીં મારી પાસે તપોક સુમત્રેએ પત્તુ સોરડમાં જઈ સાજનદેને કહ્યું કે તમેને રાજ્ય બેસાવે છે, માટે

તુરત ચાલો ! કાઠક ચુમલખોરે તમારી ચાડી આપી છે, માટે રાજ્ય તમારા ઉપર ગુસ્સે થયા છે. તે સાંભળી સાજનદેએ સુમરોને કહ્યું કે, અહીં રાજ્ય દાવે હોડીને મારાયા ત્યાં કેમ આવી શકાય ? કેમકે, જો હું ત્યાં આવું તો રાજ્યનો મુખ્ય કિર્દી થાય, માટે તમે રાજ્યને કહો કે, આપને જો દ્રવ્ય લેવાની ઇચ્છા હોય તો અહીં પધારી સુખેથી તમારું દ્રવ્ય લેજો જાઓ ! પછી તે સુમરોએ તે વૃત્તાંત રાજ્ય પાસે જઈ તેને કહી 'સંભળાજાથી' તે ઉમટો વંધારે ગુસ્સે થયો, અને મોટું લશ્કર લેઈને તુરત ગિરનાર પાસે આવ્યો. ત્યારે સાજનદે પણ તેમની સન્મુખ મેળાં, તથા નજરાણા તરિકે બહુ દ્રવ્ય ખૂટી રાજ્યને પગે પડ્યો, પણ કેધાતુર થએલા રાજ્યએ તેની સન્મુખ પધુ જોયું નહીં. છેવટે બુકરી ચાપી 'સિદ્ધરાજે સાજનદેને કહ્યું કે, આ સોરઠ દેશની ઉપજનું સર્વ દ્રવ્ય ક્યાં છે ? તેનો દ્વિસાંખ આપો ? તે સાંભળી સાજનદેએ દાખ જોડી કહ્યું કે, હે રજામી ! તે સખથું દ્રવ્ય હું આપને સમર્પણ કરીશ, પણ રોવકની વિનંતિ સ્વીકારીને આપ પ્રથમ આ તીર્થાધિરાજની પાત્રા કરી આ દુર્લભ મનુષ્ય જન્મને સદ્ગત કરો ? તે સાંભળી રાજાંત થએલો રાજ્ય મનના ઉદ્ઘાસપૂર્વક ગિરનાર ઉપર ચડ્યો. ત્યાં ઇંદ્રધનુ સરખાં મનોહર જિનમંદિરને જોઈ તેને ધજોળ ઉદ્ઘાસ થયો, અને તે ઉદ્ઘાસના આવેશમાં તે બેઠી ઉઠ્યો કે, ધન્ય છે તેનાં માતૃપિતાને કે જેણે આવાં મનોહર જિનમંદિરનો ઉદ્ધાર કર્યો છે. અવસર આવ્યો જાણીને સાજનદેએ પણ કહ્યું કે, ધન્ય છે તે મીથુલ માતાને તથા કરણ રાજ્યને કે જેમના પુત્રે આવાં મનોહર જિનમંદિરનો ઉદ્ધાર કર્યો છે. તે સાંભળી આશ્ચર્ય પામી સિદ્ધરાજે ત્યારે સાજનદે તરફ જોયું ત્યારે તેણે દાખ જોડી કહ્યું કે, હે રજામી ! આપની સોરઠ દેશની ઉપજનું દ્રવ્ય આ જિનમંદિરનો ઉદ્ધાર કરવામા વાપર્યું છે. માટે હવે જો આપને તે દ્રવ્ય લેવાની ઇચ્છા હોય તો હું તે સખથું દ્રવ્ય આપને આપું. તે સાંભળી રજામી રામાયન થએલા સિદ્ધરાજે તેને કહ્યું કે, હે મંત્રિરાજ ! તે ગાઈ દ્રવ્ય અલંકાર શુભ માર્ગે ખરવી ખરેખર આ જગતમાં મારું નામ અમર કરું છે ચુમલખોરના વચનોથી અને તમારાપર જે ગુસ્સો થયો છે, તે મારે મરે કરીશ. એમ કહી રાજ્યએ તે ચુમલખોરને તથા તેના જોડા ખીન ૧૫૫ મલીખોરને એકા કરી મોટો મહી ચોપડાવી, મધે મેસાડી, દેશને ફેરવી નગરની બહાર કહાડી મેલ્યા.

એટલામાં તે બીખાચાહે આવી સાજનદેને વિનંતિ કરી કે રજામી !

નિતમંદિરના જીર્ણોદ્ધાર માટે આપ આ દ્રવ્ય ગ્રહણ કરો ? સારે સાજનદે તેમને કહ્યું કે, હે શેઠજી ! હવે આપના દ્રવ્યનો ખપ નથી, આપે ખરેખર વસર સાંચવી મારાપર મોટો ઉપકાર કર્યો છે. તે સાંભળી ભીમાશાહે કે કે, હે મંત્રીશ્રે ! જે દ્રવ્ય મેં નિર્માલ્ય કર્યું છે, તે હવે હું મારા ઉપયોગ લેઇશ નહીં, કેમકે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે, જે માણસ દેવદ્રવ્યનું ભક્ષણ કરે, તે ખેરસ્ત્રીગમન કરે તે સાતમી નરકે જાય. તે સાંભળી સાજનદેએ તે દ્રવ્ય અમૂલ્ય હાર કરાવી શ્રીનેમિનાય પ્રભુની મૂર્તિના કંઠમાં પહેરાવ્યો. સારખ સાજનદે મંત્રિ તથા સિદ્ધરાજ જાને પાઠણ જઇ લાં સુખેથી રહેવા લાગ્યા.

કોટિક ગણની વજ્ર શાખામાં યજ્ઞેલા ચંદ્રગચ્છમાં દિવસૂરિ નામે અ સાચ થયા ; તેમની પાટે યશોભદ્રસૂરિ, તેમની પાટે પદ્મસૂરિ, તેમની પાટે શુભસેનસૂરિ તથા તેમની પાટે દેવચંદ્રસૂરિ નામે આચાર્ય થયા. એક દહાડો શ્રી દેવચંદ્રસૂરિ ધંધુકા નામના નગરમાં આવ્યા. તે નગરમાં આચોશાહ નામે એક મોઢ યાત્રિનો વણિક વસતો હતો, તેને ચાહરી નામે સૌભાગ્યવંતી સ્ત્રી હતી. એક દહાડો રાત્રિએ તેણીએ એવું સ્વપ્ન જોયું કે, મેં એક અમૂલ્ય ચિંતામણિરત ગુરુમહારાજને સમર્પણ કર્યું. તે સ્વપ્નના ક્ષણ માટે તેણીએ જ્યારે ગુરુમહારાજને પૂછ્યું સારે તેમણે કહ્યું કે, હે આલિંગ ! તમેાને એ મહાપુણ્યશાળી પુત્ર થશે, પણ તે દીક્ષા લેઇ જૈનધર્મની મોટી ઉન્નતિ કરશે, તથા જગતમાં ઘણો જશ મેળવશે. એમ કહી ગુરુમહારાજ અન્ય દેશમાં વિહાર કરી ગયા. અહીં તે ચાહરી સ્ત્રીએ પણ નવ માસ સંપૂર્ણ થયે કાર્તિક શુદ્ધ પુર્ણિમાને દિવસે એક મહાનેઝરની પુત્રને જન્મ આપ્યો. તે વખતે એવી આકાશવાણી થઇ કે, આ ભાગ્યશાળી પુરુષ સંયમ લેઇને જિનશાસનને દીપાવસે. માતૃપિતાએ પણ ઉત્સાહપૂર્વક તેનું ચંગદેવ નામ પાડ્યું. હવે તે ચંગદેવ કુમાર જ્યારે પાંચ વર્ષના થયો સારે આસર જાણીને દેવચંદ્રસૂરિજી પણ લાં પધાર્યા. સકળ સઘની સાથે ચાહરી પણ પોતાના પુત્ર ચંગદેવને સાથે લેઇને આચાર્ય મહારાજને વાંદવા ગઇ. તે વખતે ચંગદેવ ગુરુમહારાજના આસનપર ચડી બેઠો. સારે આચાર્યમહારાજે ચાહરીને કહ્યું કે, હે આલિંગ ! તમેા તે દિવસનું વચન યાદ જાતને અમેાને તે પુત્ર જાવસદિત વોરાવી આપો ? તે સાંભળી ચાહરી આલિંગએ કહ્યું કે, હે પૂજ્ય ! આપ વિચારો કે મારો ઘરતાર ગિર્યાલ્લી છે, માટે મારાથી તે પુત્ર સી રીતે દીધો જાય ? કેમકે, તેમ કરવાથી મારો ઘરતાર અસંત ગુરસે થાય. સારે સકળ

મધ્યે ને બામને કહ્યું છે. તમે ને નગરને પુત્ર કુરુમદારાજને આપો. તેને તમેને પાત્રું કુરુમ કહ્યું. ને સાંભળી જન્મકુરુમ કહેલી ને તાતમે તેને સોદામણે પુત્ર ગુરુમદારાજને અમરેણું કહે. કુરુમદારાજ પણ ને ન. ન. કહે બેઉ કુરુમ પુત્રીમાં આપણ, અને ને કુરુમ અર્થને યેર રહે ને ન. ન. કિ. હાથવાસ કરનો પડે. શ્રદ્ધિ પામવા હાથે.

૧. દહે ભાદી ભાદે સાધિયાદ યેર આપણે મારે ન. ન. ૧૧ નહય પુત્રી નહીં કોરાપી નેણે જીને પુત્રાં છે, જાણે ભ. મદેવ રણ યેર છે. મારે જીને કહ્યું છે, મેં તેને પુત્ર ગુરુમદારાજને આપી દીધો છે. મેં તે રીતમાં રીત જાણાં કરી નયન સાંભળી અને મુરે પછી જીને કહ્યું છે. મારે. મમા. મળી રીતે પુત્ર ને કહેને દેવામાં નહ, કુરુમને પારો ભારી નહીં નર પરમા. ૧૫ પેસાણે આપીલ નહીં. મેં તે રીતે કુરુમામાં અમરપુત્રીને નામ રીતે તે ગુરુ પાસે આપે. તાં ગુરુમદારાજે ૧૫ ખતા લખણ તેને મપુર કુરુમી પેનાપદેમ આપ્યો, અને કહ્યું છે, તે મેં તમારા જીને નામ નયનમાં કુરુમ પેનાપદેમ નથી; કેમકે, તમેને આપે ગુરુને પુત્રનું નામ આપે છે. તમારો પદારથ જગતમાં નિષ્કળ રહે. મદાભારતમાં ૧૫ કહ્યું છે, તેના કુરુમાં સારું ન પાવ, તેના પૂરેને નીચ ગતિમાં નય છે, અને મેં પામવા નથી. તે સાંભળી જાણમાં પડે. આપો રીત કંઈ ૧૫ પેસી યાને નહીં, અને ગુરુમદારાજને પંડનાં કરી કી નિહાયો, તથા મનમાં રિચારા સાંભળે છે, મારે કંઈ ૧૫ મેં સંધુ નહીં.

સારખાદ કુરુમ મત્રિ સાચાસાદને પોતાને યેર તેડી મયો, તથા તાં તેને મનોદર જાળવ કરાવી તેણે કહ્યું છે, તમારો જન્મ આપે સદા થયો છે. તમેને ગુરુને પુત્રદાન દેધ મરેખર યેર જગતમાં તમારું નામ અમર કહ્યું છે. તમે આ તથા સાંભળી સોનામોદારો લેધ હમેસાં મનેસાં કરો. તે સાંભળી સાચાસાદ કહ્યું છે, મેં પર્નેને મારે પુત્ર દીધો છે, મારે તે સોનામોદારો જોઈતી નથી; એમ કહી તે પોતાને યેર પાડો આપ્યો.

દહે તે અમદેવ જ્યારે નય વર્ષનો થયો ત્યારે ગુરુમદારાજે તેમને પોત્ર નાણી દીધા આપીને તેમનું સોમદેવ નામ રાખ્યું. તે સોમદેવ યુનિ અનુક્રમે એમ જોમ વપરી શ્રદ્ધિ પામવા લાગ્યા, તેમ તેમ તેમના વિધારિક ગુણ ૧૫ જાણે સપદાપીજ દેખ નહીં તેમ શ્રદ્ધિ પામવા લાગ્યા એક દહાડે તે સોમદેવ યુનિ ગુરુ સાથે વિદાર કરતા થકા અનુક્રમે નામપુર નામના નગરમાં પધાર્યા.

તે નાગપુર નાગના નગરમાં એક ધનદ નામનો વણિક વસતો હતો. પૂર્વ ભવના કોઇક પાપના ઉદયથી તે નિર્ધન થયો હતો, અને તેથી રાતદહાડો ચિંતાતુર થઇ અત્યંત ખેદ પામતો હતો. એક દહાડો તેણે ધરની ભૂમિ ખોદી જોયું તો તેમાંથી કાલસાનો મોટો ઢગ નિકળી પડ્યો; તે સઘળા કાલસા એકઠા કરીને તેણે આંગણમાં ઢગલો કરી રાખ્યા. એટલામાં સાં સોમદેવ મુનિ ગુરુ સદિત ગોચરી માટે આવ્યા, અને ધર્મલાભ દીધો. મુનિને જોઇ ધનદ તપા તેની સ્ત્રીએ ખેદ પામી ગદગદ કંઠે કહ્યું કે, હે ભગવન્ ! આ સમયે આ ગરીબ અને નિર્ભાગી શ્રાવકને ઘેર ઘેસ તૈયાર છે. તે આપ જેવા મુનિ-રામને કેમ અપાય ? તે સાંભળી સોમદેવ મુનિએ ગુરુમહારાજને ગુપ્ત રીતે કહ્યું કે, હે ભગવન્ ! આ શેડના ધર આગળ તો સોનામોહોરોનો ઢગ પડેલો છે, જ્યાં તે ઘેસ વહોરાવે છે, માટે કૃપણ લાગે છે. તે સાંભળી ગુરુમહારાજે તુરત તે સોમદેવ મુનિને તે કાલસાના ઢગ પર બેસાડ્યા, અને તેમના પ્રમાણથી તે કાલસાનો ઢગ તુરત સોનામોહોરોરૂપ થઇ ગયો. તે જોઇ ધનદ શેડ અત્યંત હર્ષિત થયો, અને ગુરુમહારાજને ચરણે નમી કહેવા લાગ્યો કે, હે ભગવન્ ! આજે આપના પસાયથી મારી મત વધારી મેળવી છે. આજે દત્ત સુધિ કોઇ પાપના ઉદયથી હું નિર્ધન રહ્યો હતો. અને તેથી જગતમાં મને કોઇ પણ સેવકનું નહીં. કેમકે, નિર્ધન માણસ પર કોઇ પ્રેમ રાખતું નથી, ધન વિનાનો માણસ જગોજગોએ અળખામણો પાવે છે, ધન વિના વેનદારે ધનુ સુઝતું નથી, નાનપિતા પળુ નિર્ધન પુત્ર પર પ્રેમ રાખતાં નથી. અરેન્દર નિયત માણસ આ જગતના નાણુ પામેલા મહા સરજો છે, માટે આ જગતના ધન વિચાર પીચું કંઈ પણ અધિક નથી. તે ધન આજે હું અપના પસાયથી મળ્યો છું. માટે હવે આપ આ મહા પ્રમાણિત થી સોમદેવ મુનિરાજને અધ્યક્ષ પદથી આપો ? અને તે નાંદોને નવનો મહેસતવ હું કરીશ. ગુરુમહારાજે વળુ ભાગદંડ નીતનામને વળુ આવી પા મહિસાવળુ ના આસને ઉઠાવે આવી તેમનું દિલનું દ્રાવ્યથી નાગ પાસડે.

હવે એક દહાડો તે જોઈ જુનવદાવળુ કલ્યાણે રહ નવદાવળુ ; અને સોમદેવે કહેલો જનનુ નામની તેમને નરદના આગળ એક દહાડો મુકલુ આવી તેમને સોમદેવનો કેલિવિદિનુ મુક આપેલું. અને તેમનું પળુ આપના પસાયે તેમનું આપના પસાયે કેલુ.

એક દહાડો તે કહેલુ કે, જહનનિરિહ રહ. જેનવદાવળુ ને નાંદો

યુગ્મચાળી છવે કુમાર નામના મામ પાસે આવી પહોંચ્યા. સાં એક ધોળી
 લુગડાં ધોળને નદી કિનારાપર સૂકાવેના હતા. તે લુગડાંઓની વચ્ચે એક સ્ત્રી.
 ની આસપાસ ધણા જમરાઓ ચુંબન કરી રહ્યા હતા. એવી રીતની જ-
 મરાઓથી ઘોરાએથી સાડીને જોડો. હેમચંદ્રાચાર્યજીને મળ્યાનું હવે થયો ;
 અને તેથી તેમણે તે ધોળીને પૂછ્યું કે, આ સ્ત્રી કેનું છે ? તારે ધોળીએ પણ
 તેમને નમસ્કાર કરી હતું કે, હે મુનિશાસ્ત્રી ! આ ગામના અધિકારીની રજાતી
 નામની સ્ત્રીનું આ સ્ત્રી છે. તે સ્ત્રી પદમણી તથા મહાસતી છે. તે સાંજળી
 હેમચંદ્રાચાર્ય તે અધિકારીને ઘેર આવી ધર્મસાધના આપ્યો. અધિકારીએ
 પણ હાથે જાણી તેમને નમસ્કાર કરી સાં ઉતરવામાટે વિનંતી કરી, તેમને
 નિવંધ રચાવ્યા આપ્યું. પછી સાં તે ત્રણે મુનિશાસ્ત્રીએ ચતુર્માસ કરી ધર્મો-
 પદેસ આપી અધિકારીને રંજિત કર્યો. ચતુર્માસ સંપૂર્ણ થયા બાદ તે મુનિ-
 શાસ્ત્રી ત્રણે સાંધી વિદાય કરવાની તૈયારી કરતા હતા ત્યારે તે અધિકારીએ
 હાથ જોડી તેમને વિનંતી કરી કે, હે જમરા ! આપ ગારા લાપક કંઈ કાર્ય
 કરમાવો, આપનાપર મને મલો પ્રેમ લાગ્યો છે. તે સાંજળી દેવેન્દ્રસુરિએ
 તેને કહ્યું કે, આપની સાથે અમારે એક કાર્ય છે, પણ તે કહેતાં અમારી હાલ
 ઉપડતી નથી. કારણકે, તે કાર્ય પછું ચરમચરણ છે, પણ અમારી વિદ્યા તો
 તે કાર્યથીજ સિદ્ધ થાય તેવું છે. તારે તે અધિકારીએ કહ્યું કે, હે જમરા !
 જે કાર્ય આપ કરમાવ્યો તે હું કરવાને તૈયાર છું. તારે આચાર્ય મહારાજે,
 કહ્યું કે, તમારી સ્ત્રી કે જે પદમણી છે, તે પદ્મરંજિત નામ ધણે રહે, અને
 તેણીની સમક્ષ અમારે મુરમંત્રથી વિદ્યા સાધવાની છે. તે સમયે તમારે
 ખુદી તલવાર લેધને ઉભા રહેવું, અને તેમ કરવામાં જો અમો મત, વચન
 કે કાયાથી ચૂકીએ, તો તારે અમોને તલવારથી હણવા. મુનિશાસ્ત્રીના ચુ-
 પ્રોથી રંજિત થએલા તે અધિકારીએ તે વચન અંગીકાર કર્યું, અને સાંધી
 તે ત્રણે આચાર્યો ગિરનારપર ગયા. સાં તે પદમણી સ્ત્રીની અને જિતપ્રતિ-
 માની સમક્ષ તે આચાર્યો ત્રિવાર્તુ સાધન કરવા લાગ્યા, અને તે અધિકારી
 હાથમાં ખુદી તલવાર લઈ ઉભો રહ્યો. તેજ વખતે સાં વિમલેશ્વર યજ્ઞ પ્રસ-
 દ્ધ થયો, અને મુનિશાસ્ત્રીને કહેવા લાગ્યો કે, તમો વરદાન માગો. ત્યારે દેવેન્દ્ર-
 સુરિએ કહ્યું કે, હે દેવ ! મારે કાંનિનગરથી શીસેરિસમા નામના ગામમાં જિ-
 નપ્રાચાદ લાવવું છે, માટે મને તેથી વિદ્યા આપો ! શ્રીમલ્લગિરિજીએ કહ્યું
 કે, મને સિદ્ધિતોની ટીકાઓ રચવાની કક્ષિ આપો ! થી હેમચંદ્રાચાર્યજીએ

કહ્યું કે, મને એવી વિદ્યાશક્તિ આપો કે, જોથી વચનગળથી રાખને રી-
વીને જિનશાસનને દીપાનું. તે સાંભળી સંતુષ્ટ થએલા વિમલેશ્વર યક્ષે તે
આચાર્યને તેમના ઇચ્છિત વરદાનો આપ્યાં. એવી રીતે ઇચ્છિત વિનિ-
પાર્જન કરીને શ્રીહેમચંદ્રાચાર્ય ગુરુપાસે આવ્યા. એક દહાડો ગુરુમહા-
દેવીનું આરાધન કરી તેણીને પૂછ્યું કે, મારી પાટે સ્થાપવાને કાણુ યોગ્ય
સ્થાને તે શાસનદેવીએ કહ્યું કે, તમારી પાટે શ્રીહેમચંદ્રજીને સ્થાપવા.

હવે તે શ્રી આચાર્યમહારાજ પરિવારસહિત નાગપુરમાં પધાર્યો સમયે
ત્યાં ચતુર્વિધ સંઘની સમક્ષ દાન, શીલ, તપ અને ભાવનાનું અપૂર્વ મુનિ-
આપ્યું. ધનદ નામના એક શાહુકારે ઘણું દ્રવ્ય ખરચી શ્રીહેમચંદ્ર રીતે
સૂરિપદનો મહોત્સવ કર્યો. એવી રીતે શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યને ત્યાં આચાર્ય પડેલો
પરસ્થાપીને ગુરુમહારાજ પરિવારસહિત પાટણમાં પધાર્યા.

એક દહાડો ત્યાં સિદ્ધરાજે શ્રીહેમચંદ્રાચાર્યને જોયા, અને જા પ્રમાણ
તેમને કહ્યું કે, આપ હમેશાં મારી રાજસભામાં પધારો, અને મને ધનદ શ્રી
સંભળાવો. તે સાંભળી શ્રીહેમચંદ્રાચાર્ય હમેશાં રાજસભામાં જઈ શકે કે, જે
ને ધર્મોપદેશ સંભળાવવા લાગ્યા. એક દહાડો સિદ્ધરાજે હેમચંદ્રાચાર્ય
પૂછ્યું કે, હે મુનીંદ્ર ! જો દર્શનોમાંથી કયો ધર્મ સાચો અને કયો અતમા
તેની પરિક્ષા શી રીતે થાય ? કેમકે, ખરો ધર્મ પામવાથી નિર્ભય ભુરાખતું
છે. તે સાંભળી શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યજીએ કહ્યું કે, હે રાજન ! પૂર્વે જો મારા વિના
નામની સ્ત્રીએ ધર્મની પરીક્ષા કરી છે, તેવી રીતે પરીક્ષા કરવાથી ખાં નથી.
જોઈ શકાય છે. તે યશોમતી સ્ત્રીનું વૃત્તાંત નીચે મુજબ છે.

શંખપુરી નામની નગરીમાં શંખ નામનો એક વણિક વસતો જે હું
તેને યશોમતી નામે સ્ત્રી હતી, પણ તેણીની સાથે મન નહીં મળવાથી સોમ-
ણિક પીછું સ્ત્રી પરણ્યો. તે સ્ત્રી નવયૌવન હતી, અને પોતે ધરડો હોતસવ હું
સ્ત્રીને રંજન કરવામાટે તેણીનું વચન તે કદાપિ પણ લોપતો નહીં, હોતસવ
મેશાં બોજન પણ તેણીની સાથે જ બેસીને કરતો હતો. તેનું આ
પેલી શોકને ઘણુંજ દુઃખદાયક થઈ પડ્યું.

એટલામાં એક દહાડો તે યશોમતીની પાસે એક મંત્રવાદી શ્રી ગુરુમ-
હાર્યો. તે મંત્રવાદીને યશોમતીએ સન્માન આપી પોતાની પાસે બેસાડ્યાન-
પોતાના ઘરની સવળી હડકત કહી સંભળાવી. તે સાંભળી દયા
તે મંત્રવાદીએ તેણીને એક જડીબૂટી આપીને કહ્યું કે, આ જડીબૂટી એ તણે

એક દહાડા સિદરાજ બપોરે શ્રી હેમચંદ્રાચંદ્રને કુમારને આપ્યા હોય ત્યાં શ્રીગેશીપ્રજ્ઞનું ચરિત્ર વગાડું હતું. તેમાં એવી કથા આવી કે, પાંચે પાંડવો યુવનવપર મોડે ગયા તે સાંભળી આઠણેને ક્રોધ થયો તો એ બેલી હાથા કે, આમાં સ્વર્ગદોષ શાસ્ત્રમાં કશું છે કે, પાંડવો તો દિગ્ગામ્ય પર મોડે ગયા છે. તે સાંભળી રાજાએ આચાર્ય મહારાજને પૂછ્યું કે, આ આળવનો પ્રલાયો છું છે? ત્યારે આચાર્યએ તેઓના મહાભારતમાંથી જ તે વાતનો નિમિત્ત કરી જતાવ્યો.

ત્યારનાર શ્રી હેમચંદ્રાચંદ્રએ સંસ્કૃત, ભાષાતંત્ર એક નવીન આકરણ જતાવ્યું, તે એક આઠણેને પ્રણીત થયાં થયાં. તેથી તેઓએ સિદરાજને કહ્યું કે, આ આકરણનું પુસ્તક હાથેથી દેશમાં આવેલા સરસ્વતી કુંડમાં જો તમે અને બીજા નહીં તો અમે તે આકરણને સત્ય માનીએ. તે સાંભળી રાજાએ વિચાર્યું કે, આ આઠણે ખુબખુબ જ મનમાં કોપી છે, એમ વિચારી તેણે તે વાત શ્રી હેમચંદ્રાચંદ્રને કહી કે, હે મનના મુર્ચ તારા પ્રધાનેને રાત્રે જ્યારે તે તરવા લાગ્યું, એ સુખ રામ સુખ શ્રી હેમચંદ્રાચંદ્ર માં બીજાના વિરાજાએ આપ્યું.

કહ્યું કે,
એ વે,
પાંડવો,
હિ તેમાં
સાઠણોનાં
રાજા.

આ પુસ્તક જળા-
છે તે સાંભળી
પાંડવો.

કથા, ત

હવે એક દહાડા આ હેમચંદ્રાચંદ્ર સાથે સ્વામી દેવદાસ કરાવે જવાનું જાન્યું. માં જવા લાગ્યા, ત્યારે માર્ગમાં મધ્યરાત્રિએ શાસનદેવીએ આવીને તેમને કહ્યું કે, હે મુર્ચ! હવે તમે સુખરામમાં જ રહો, કેમકે અહીં આપના લેદરથી મોટા લાજ થવાનો છે. તે સાંભળી હેમચંદ્ર પાછા પાટણમાં પાયા.

એક દિવસે સિદરાજનો કુમારપાળ નામે પિત્રાધ શ્રી હેમચંદ્ર મહારાજ પાસે આવ્યો, તમા હાથ નેડીને પૂછવા લાગ્યો કે, હે મનના! રાજા

કયા કયા ગુણોએ કરીને શોભે છે ? તે સાંભળી હેમચંદ્રાચાર્યએ કહ્યું કે હે રાજકુમાર ! સત્વ તથા શીલ એ બન્ને ગુણોથી રામ શોભે છે. તે સાંભળી કુમારપાળે ત્યાં પરસ્ત્રી ભોગવવાનું નીમ લીધું.

સારળાદ કુમારપાળ સાંથી પોતાના મેહેલમાં જઈ વિચારવા લાગ્યા કે, ખરેખર આ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય મહાપ્રભાવિક પુરુષ છે.

સિદ્ધરાજને પુત્ર ન હોવાથી તે હમેશાં અસંત દિલગિર રહેતો હતો, અને વિચારતો કે, જોને ઘેર પુત્ર નથી, તેને ઘેર હમેશાં અંધાઈ જ છે. લાખો ગમે દ્રવ્ય હોય, તોપણ જોને પુત્ર ન હોય તે ખરેખર નિર્વનજ કહેવાય. વળી મોંઝે આવું ઋદ્ધિસંપન્ન રાજ્ય પુત્રવિના કોણ ભોગવશે ? એવી રીતે ઉદાસ થઈને તે હેમચંદ્રાચાર્ય પાસે આવ્યો; અને પૂછવા લાગ્યો કે, હે મુનીંદ્ર ! મને પુત્ર થશે કે નહીં ? તે આપ જેવું હોય તેવું કહો. તેજ વખતે આચાર્યએ આગાદેવીનું ધ્યાન ધર્મ, સારે તેણીએ પ્રસન્ન થઈ કહ્યું કે, તેને પુત્ર થશે નહીં. પછી આચાર્યએ સિદ્ધરાજને કહ્યું કે, હે રાજન્ ! તમોને પુત્ર થશે નહીં, પણ તમોં આ સંધળું રાજ્ય કુમારપાળ ભોગવશે. તે સાંભળી સિદ્ધરાજને મનમાં ધણો ખેદ થયો, પણ તે વાત તેણે કોઈની પાસે પણ પ્રકાશી નહીં. છેવટે રાજસભામાં આવી કેટલાક પંડિતોને બોલાવી તેણે તેઓને પૂછ્યું કે, હે પંડિતરાજો ! મને પુત્ર થશે કે નહીં ? તેઓએ પણ નિગિતશાસ્ત્રે જોઈ કહ્યું કે, હે રાજન્ ! તમોને પુત્ર થશે નહીં, અને તમારાં રાજ્યનો કુમારપાળ માલિક થશે. તે સાંભળી રાજાને દિલગિર થતો જોઈ, એક બ્રાહ્મણ પંડિતે કહ્યું કે, હે રાજન્ ! તમે ખુલ્લે પગે અહીંથી ગંગા નદીપર જાઓ, અને સાંથી જળ લાવીને તે જળથી સોમેશ્વર મહાદેવની પૂજા કરો ? અને તેમ કરતાં જો બાગ્યમાં હોશે તો તમોને પુત્ર થશે. તે સાંભળી રાજાએ ગંગા-માંથી પાણી લાવી સોમેશ્વર મહાદેવની પૂજા કરી. એવી રીતે છ ગાસ સુધિ પૂજા કરીને રાજાએ હાથ જોડી મહાદેવને નિનાંતિ કરી કે, હે ઇશ્વર ! તમે મારી આશા સંપૂર્ણ કરો ? ત્યારે મહાદેવે કહ્યું કે, હે રાજન્ ! તમારાં બાગ્યમાં પુત્ર નથી, તે હું શી રીતે દેઈ શકું ? તે સાંભળી ઉદાસ થઈને સિદ્ધ રાજ પોતાને સ્થાનકે આવ્યો.

એવી રીતે રાજાને ઉદાસ થતો જોઈ એક દહાડો રાણીએ તેને પૂછ્યું કે, હે સ્વામી ! આપ ઉદાસ થઈને કેમ બેસા છો ? રાજાએ પોતાનો મનોમન અભિપ્રાય બહુઆવાથી રાણી પસુ શોકાવુર મધ વિનાય કરવા લાગી. છેવટે

જી દોડ્યા.

કુમારપાળ પણ તિહાંથી નાશીને એક આલિંગ નામના કુંભારને લા પહોંચ્યો, અને તે કુંભારે દયા લાવીને તેને પોતાના નિંભાડામાં સંતાડ્યો. અનુક્રમે શોધ કરતા કરતા સિદ્ધરાજના સુમટો પણ લાં આવી પહોંચ્યા, અને કુંભારને ધમકી આપી કહેવા લાગ્યા કે, તારા ઘરમાં જે અમારો ચોર છે, તેને કહાડી આપ ? તે સાંભળી આલિંગ કુંભારે કહ્યું કે. હે સુમટો ! મારા ઘરમાં તમારો ચોર નથી, અને તે છતાં જે તમોને ખાતરી ન હોય, તો સુખેથી તમો માફ ઘર તપાસો ? સુમટોએ તે કુંભારના ઘરમાં પારીક્રીથી તપાસ કર્યા છતાં પણ કુમારપાળ નહીં મળવાથી તેઓ નિરાશ થઇને પાછા સિદ્ધરાજ પાસે ગયા; ત્યારે સિદ્ધરાજ અત્યંત ગુસ્સે થઇ તેઓને કહેવા લાગ્યો કે, અરે દુષ્ટો ! તમો પાછા જાઓ ? અને કુમારપાળને શોધી લાવીનેજ મને તમારાં સુખ દેખાડજો ? રાજના એવાં કઠોર વચનો સાંભળીને ફરીને તે સુમટો તે કુંભારના ઘર તરફ જવા લાગ્યા.

આલિંગ કુંભારને અહીં ખબર મળી કે, રાજના સુમટો ફરીને અહીં તપાસ કરવા આવે છે, તેથી તેણે કુમારપાળને કહ્યું કે, હે રાજપુત્ર ! હવે મારાથી તમારું રક્ષણ થઇ શકે, તેવું નથી, માટે હવે અહીંથી તમો નાશી જાઓ ? તે સાંભળી કુમારપાળ પણ તેનો ઉપકાર માની ત્યાંથી એકદમ નિકળ્યો, અને એક ભીમ નામના ખેડુતને શરણે ગયો. ત્યારે તે ખેડુતે કુમારપાળને પોતાના ખેતરના એક ખાડામાં સંતાડી ઉપર ઝાંખરાં નાખી તેને અદૃશ્ય કર્યો. અનુક્રમે રાજના તે સુમટો પણ તે ખેતરમાં આવી બીમને પૂછવા લાગ્યા કે, અમારો ચોર અહીં આવેલ છે, માટે તેને દેખાડ ? તે સાંભળી બીમે કહ્યું કે, હે સુમટો ! તમો મારાપર જૂઠો આરોપ શામાટે મેલો છો ? અહીં કોઇ પણ આત્મ નથી. અને તે છતાં જે તમોને ખાતરી થતી નહોત તો સુખેથી માફ ખેતર તપાસો ?—ત્યંહી સુમટોએ ત્યાં કુમારપાળ સંતાપા હતા, ત્યાં ઝાંખરાંપર ભાત્તાંઓની અણીઓ ખેસીને ઘણી તપાસ કરી. પણ ગદા હિમતવાન કુમારપાળ જરા પણ હસ્યાચસ્યાવિના ખાડામાં ખેસી રહ્યા, અને પુણ્યોદયના યોગથી તેને કંઈ પણ હાનિ થઇ નહીં. છેવટે નિરાશ થઇને તે સુમટો ત્યાંથી ચાલ્યા ગયા.

ત્યારબાદ કુમારપાળ તે ખેડુતને પ્રત્યુપકારનો બદલો આપવાનું વચન આપી ત્યાંથી પરદેશપ્રતે યાત્રના થયા. આગળ યાત્રનાં વનમાં તેમણે એક

કંદરો પોતાના દરમાંથી સોનામોદોરો લાવતો વેંચે. એવી રીતે અનુક્રમે એવીજ સોનામોદોરો જાદાર લાવીને તે કંદર ત્યાં આવીને દઈથી નાખતા લાગ્યો. પછી જ્યારે તે કંદર પાડે પોતાના દરમાં-ગયો ; ત્યારે કુમારપાળે તે સુવર્ણ સોનામોદોરો લેખ લીધી. ત્યાર બાદ તે કંદર જ્યારે પાડે દરની ખડા-ર આવ્યો, ત્યારે ત્યાં પોતાની સોનામોદોરો નહીં જોઈને, ચરતક પછાડી તે તુરત મરણ પામ્યો. તે જોઈ કુમારપાળે મનમાં ખેર થયો કે, આ ? મેં પાપીએ આ કંદરના પ્રાણ લીધા ? એવી રીતે વિચાર પામતા કુમારપાળ અનુક્રમે ઉગર નામના મામમાં આવ્યા, અને ત્યાં કાંઈ દેવનારીએ તેની આ-મના સ્વામતા કરી. ત્યાંથી આગળ ચાલતાં થયું દિ. સ. મુર્ધિ તેને કંઈ પણ ખોરાક મળ્યો નહીં. એટલામાં દોષક સાવુકારની સ્ત્રી પોતાના સામરેથી ધી-વર જતી વનમાં તેને મળી. તેણીએ કુમારપાળને ઉત્તમ પુરુષ સ્વરૂપી જુલમ બોળાવ કરાવ્યું. તેથી કુમારપાળે તુટમાન પછને-તેણીને વચન આપ્યું કે, જ્યારે મને રાજ્ય મળશે, ત્યારે હું તમારે સાથે નિસક કસંચીશ. ત્યાંથી રવા-ના થઈ કુમારપાળ દહીંપથી નામના મામમાં આવ્યા. એટલામાં સિદ્ધરાજને તે ખબર મળવાથી, તેણે લશ્કર મોકલી તે જામને ઘેરે લાવ્યો. તે જોઈ કુ-મારપાળે સાજન નામના કુંભારને આમણ-માગ્યો, અને તેણે પણ દયાં લાવી કુમારપાળને પોતાના છટોના નિશાનમાં છુપાવ્યા.

પાછળથી સિદ્ધરાજનું લશ્કર મામમાં ઘાબડ થયું; અને ઘણી સીધ ચલાવ્યા છતાં પણ જ્યારે કુમારપાળનો પતો ન મળ્યો, ત્યારે કેટલાક સુશરો તે સાજન કુંભારને ઘેર આવી તેને ધમકી દેવા લાગ્યા કે, તે કુમારપાળને છુ-પાવ્યો છે, માટે દેખાડ ? એટલું કહી તેઓએ તેના ઘરમાં બારિક તપાસ ક-રી, પણ કુમારપાળ નહીં મળવાથી તેઓ નિરાશ થઈ ચાલ્યા ગયા.

ઉપર કુમારપાળ ત્યાંથી નિકળી એક આઠાણુ સાથે દેશાંતર તરફ ચા-લતા થયા. મધ્યાન્હકાળે કુમારપાળને કકડીને શુભ લાગવાથી તે આઠાણુ એક મામમાંથી નિશ્ચ માગીને શિખંડ તથા રોટલી લાગ્યો. સ્વાર્મી આઠાણુ કુમા-રપાળને શિખંડ ન દેખાડતા ફક્ત રોટલીના ટુકડાઓ આપ્યા. અને કુમાર-પાળ જ્યારે નિદ્રાવશ થયા, ત્યારે તે આઠાણુ ગુપ્ત રીતે શિખંડ ખાધો.

ત્યાંથી તે આઠાણુથી છુટા પડી કુમારપાળ ખભાત તરફ આવ્યા ; ત્યાં તેમણે ઘરેલી નમદીમાં એક સર્પના ચરતકપર દેડાને નાચતો જોયો. એ-ટલામાં કલિકાલ સંગ્રહ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય પણ ત્યાં સ્થલિત જુગિપર જતા

હતા, તેમણે તે શુકન જોધ, આસપાસ દટ્ટિ કરી તો કુમારપાળને જોયા. કુમારપાળે પણ હેમચંદ્રાચાર્યને વાંદી કહ્યું કે, હે ભગવન્ ! હું હવે ઘણો કાળ બમ્યો, અને મેં ઘણું દુઃખ સહન કર્યું. તે સાંભળી હેમચંદ્રજીએ કહ્યું કે, હે રાજપુત્ર ! તમે હવે જરા પણ ચિંતા નહી કરો ? આ શુભ શુકનથી તમેને સંવત ૧૧૯૯ ના મહાવંદી જોયને. આદિલવારે મધ્યાહ્નકાળે પુણ્યનક્ષત્રમાં રાજ્ય મળશે. તે સાંભળી કુમારપાળે હર્ષિત થઈ કહ્યું કે, હે ભગવન્ ! આપનું વચન અમોઘ છે, અને આપની કૃપાથીજ મને રાજ્ય મળશે.

એવી રીતે કુમારપાળ તથા શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જેટલામાં સાં વાતો કરતા ઉભા છે, તેટલામાં ઉદયન^૧ નામે મંત્રી સાં આચાર્યમહારાજને વાંદ્યા માટે આવી ચડ્યો. વંદન કરી રહ્યા બાદ આચાર્યમહારાજે ઉદયનને કહ્યું કે, તમારે આ રાજકુમારનું રક્ષણ કરવું. આગામિ કાળમાં તેથી જૈનધર્મનો મહોદય થવાનો છે. ઉદયન પણ હુરમહારાજનું વચન સ્વીકારી કુમારપાળને પોતાને ઘેર તેડી ગયો, તથા હમેશાં તેની આગતસ્વાગત કરવા લાગ્યો.

જેટલામાં કાંઈક દુષ્ટ માણસે જઈ સિદ્ધરાજને કહ્યું કે, કુમારપાળ તો ઉદયનમંત્રીને ઘેર છે. તે સાંભળી રાજાએ તુરત પોતાનું લશ્કર સાં મોકલ્યું. લશ્કરને આવતું જોઈ ઉદયને કુમારપાળને કહ્યું કે, આ સમયે હવે તમે અહીંથી નાશી જાઓ ? નહીંતર આપણુ જન્નેનું મૃત્યુ થશે. તે સાંભળી કુમારપાળ તેમનો અલંત ઉપકાર માની, સાંથી નાશી શ્રીહેમચંદ્રાચાર્યપાસે તેમને ઉપાશ્રયે આવ્યા. આચાર્યમહારાજે પણ તેમને મહાપુણ્યશાળી જાણીને ઉપાશ્રયના એક ભોંયરામાં છુપાવ્યા, અને તે ભોંયરાના દ્વારપર પુસ્તકો ખડકી દીધાં.

૧ ઉદયન મંત્રી શ્રીમાલી જાતનો વણિક હતો ; એક દહાડો ચોમાસામાં તે ધૃતની ખરીદી માટે પરગામ જતો હતો. જેટલામાં કાંઈ નિમિત્તિએ તેને કહ્યું કે, હે ઉદયન ! તમેને અહીં દ્રવ્ય મળશે નહી, માટે અહીંથી ગુજરાતમાં કણ્ઠાવતી નગરીએ જાઓ ? અને સાં તમારો ભાગ્યોદય થશે. તે સાંભળી ઉદયન વણિક પોતાના, બાહડ, અંગડ, સોદલ અને ચાહડ નામના પુત્રો સહિત કણ્ઠાવતીમાં આવ્યો. ત્યાં માર્ગમાં તેણે એક સર્પના મસ્તકપર કાળી-દેવીને (એક જાતની સ્વામી રંગની ચડલીને) બેઠેલી જોઈ. તે શુકનનું ફળ પૂછતાં તેને નિમિત્તિએ કહ્યું કે, હે ઉદયન ! કાંતો તમેને રાજ્ય મળશે, અથવા મંત્રિપદ મળશે. અનુક્રમે તે કણ્ઠાવતીના રાજાનો મંત્રી થયો.

ઐતહાસી સિદ્ધાન્તનો સેનાપતિ મોટું ઘરકર લેઈ ઉત્પન્નને ઘેર આવી પહોંચ્યો, પણ ત્યાં કુમારપાળને નહીં જોવાયી તે તુરત હેમચંદ્રાચાર્યજીનો ઉપાચાર્ય આગ્યો, અને કહેવા લાગ્યો કે, હે મુરજી ! 'જો અહીં કુમારપાળ આવ્યા હોય તો જતાયો ?' ત્યારે આચાર્ય મદારાજે કહ્યું કે, હે સેનાપતિ ! અહીં કુમારપાળ આવેલ નથી, અને કદાચ આવેલ હોય તો તેને મારે અહીં શાખાટે છુપાવશે જોઈએ ? તે સાંભળી સેનાપતિ સ્વયં ઉપાચાર્ય દુર્ગને ત્યાં આવ્યો ગયો.

સેનાપતિ મધ્યમાદ આચાર્યમદારાજે કુમારપાળને કહ્યું કે, હાલમાં તો તમે દંત્રુ વિકેતમાં જાઓ ? કેમકે જ્યાં વૈરીનો ઉપદ્રવ હોય, ત્યાં રહેવાની કાવંસિક્કિ થશે નહીં. મારે જ્યાં તમારું કોઈ નામ; હાંમ ભાણે નહીં, ત્યાં જઈને દાંલ તો રહે ? તે સાંભળી કુમારપાળે કહ્યું કે, હે ભગવન ! આજે આજે મને અગિતદાન આપ્યું છે; પછી પેહેલાં પણ આજે મારા પર ધજો ઉપકાર થયો છે, તો તે સમજા, ઉપકારનો ખરો દુ ગ્યારે વાળીશ ? ઐતહાં કહી કુમારપાળ ત્યાંથી રચના થઈ વટપદ નામના મામમાં આવ્યા. ત્યાં એક ફટક નામના વધિકારી દુકાને ગયા, અને તેને શેકેલા ચણુનો ભાવ પૂછ્યો. ત્યારે તે વધિકરે કહ્યું કે, "એમજ, એમજ" તે સાંભળી કુમારપાળે વિચાર્યું કે, આ કોઈક અમારે લાગે છે, પછી તેની પાસેથી પોત્તક મળ્યા તો જાણીને કુમારપાળે લીધા, અને ત્યાંજ બેસીને ખાધ; તથા જ્યારે પાણી પીને ત્યાંથી આવવા લાગ્યા, ત્યારે તે વધિકરે તેની પાછળ દેડીને તેમને મળો દેઈ કહેવા લાગ્યો કે, અરે દીવાળીઆ ! મારા મજાનું મુદ્દા આપ ? તે સાંભળી કુમારપાળે હસ્યું કે, હાલ તો મારી પાસે દબ્બ નથી, મારે પાછળથી આપીશ, તે સાંભળી તે નીચ વધિકરે ફેટલીક મળો દેઈ કહેવા લાગ્યો કે, શું મારો માલ કંઈ ફોટ આવ્યો હતો ? એમ કહી કુમારપાળને મારવા લાગ્યો. એવી રીતે તે જાનને જામડો જોઈ ત્યાં ફેટલાંક માણસો એકાં થયાં, અને તે માણસોએ તે વધિકરને ધજો સમજાવ્યો, પણ તેણે માન્યું નહીં. તે જોઈ કુમારપાળે પોતાનું હાથીય તેજ પ્રગટ કરી, તે વધિકરને મરદન ચાલી પડાડ્યો, અને ઉપરથી લાતો ચારી તેની સારી રીતે પૂગ કરી.

પછી ત્યાંથી કુમારપાળ યોગીનો વેપ લેઈ આવતા થયા, અને અનુક્રમે નરમ નગરમાં આવ્યા ત્યાં તેમને એક સંવાયંસિદ્ધ નામના યોગીનો મેલાપ

યો. તે યોગીએ પ્રસન્ન થઈ તેમને એક મંત્ર સાધવાને આપ્યો. તે મંત્ર
ધનથી લક્ષ્મીદેવીએ પ્રગટ થઈ તેમને કહ્યું કે, હે વત્સ ! આજથી પાંચમે
તમેને પ્રાદણુનું રાજ્ય મળશે.

તે સાંભળી અત્યંત હર્ષિત થયોલા કુમારપાળ ત્યાંથી યોગીના વેપ સ-
ત કાંતિ નામના નગરમાં આવ્યા, ત્યાં ચૌટામાં ફરી નવીન આશ્રયો લેવા
ગયા. ત્યાં એક સરોવરના કિનારાપર એક દેવળમાં મનુષ્યના એક મસ્તકની
જાત થતી જોઈ. તે જોઈ આશ્ચર્યથી કુમારપાળે તેના પૂજારીને તે સંબંધિ-
તાંત પૂછવાથી તેણે નીચે પ્રમાણે કહ્યું.

આ નગરમાં અગાઉ એક મકરધ્વજ નામે રાજા થયો હતો, અને તેણે
તળાવ બંધાવ્યું હતું. તે તળાવનું પાણી અમૃત સરખું મીઠું હોવાથી
તું અમૃતસાગર નામ રાખવામાં આવ્યું છે. તે તળાવની વચ્ચે એક કમળ
તું, અને તે કમળપર એક મસ્તક હતું. તે મસ્તક વારંવાર એમ બોલતું
તું કે, “ એકથી સઘળા બુદ્ધ છે.” એવી રીતનું તે મસ્તકનું વચન સાંભ-
ળીને રાજાએ સર્વ પંડિતોને બોલાવી તેનો અર્થ પૂછ્યો; પણ તે અર્થની સ-
જ નહીં પડવાથી તેઓ ઝંખવાણા પડી ગયા. છેવટે રાજાએ તેઓને તેનો
અર્થ શોધી કહાડવા માટે છ ગાસની મુદત આપી; તેથી તે પંડિતો ફરતા
ફરતા મરમંડલમાં ગયા. ત્યાં એક બુદ્ધ પંડિતને તેનો અર્થ પૂછવાથી તે પં-
ડિતે કહ્યું કે, હે વિપ્રો ! તમે અહીં થોડી મુદત રહો ? અને હું તમેને તેનો
અર્થ સમજાવીશ. વળી તમે પરદેશી અને અજ્ઞાણ છો, તેથી તમેને અહીં
કંઈ પણ જોજન આપશે નહીં; માટે તમે ચાર કુતરાઓને પાળી પેાપીને
કેરો ? અને તે કુતરાઓને અહીં વેચવાથી તમેને ઘણું દ્રવ્ય મળશે. તે
સાંભળી તે લોભી બ્રાહ્મણોએ કુતરાઓને કિંચરવા માંડ્યા.

એક દહાડે તે કુતરાઓને ખેંચાણે લેઈ તે લોભી બ્રાહ્મણો પેલા પંડિત
પાસે ગયા, અને કહેવા લાગ્યા કે, અમેને દરે તે અવ્ય કંટો ? તે સાંભળી
પંડિતે કહ્યું કે, હે વિપ્રો ! તમે હમ્મુ તેનો અવ્ય સમજ્યા નહી, માટે તમે
મૂર્ખ છો. હવે તેનો હું ખુલાસાથી તમેને અવ્ય કહું છું. શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે,
મર્દમ, રજસ્વલા સ્ત્રી, ચાકાત્ર, મર્યાદા નવા આત્મને અડકાને સ્નાન કરવું
જોઈએ. પણ તમેએ લોભને વશ થઈ આત્મને પણ ખેંચાણે ચલાવ્યા છે. એ
વી રીતે એક લોભથી તમે સર્વ બુદ્ધા છો. તે સાંભળી તે વિપ્રોએ રાજા
પાસે આવી તે અવ્ય તેને કહી સમજાવ્યો. રાજાએ પણ તે અવ્યને ખરો

નવમી આ દેવસ જાણ્યું છે, તથા તેમાં માનુષ્યના મરનાની પ્રતિ દર્શાવી છે, અને ત્યારથી સર સોમે તેની પૂજા કરે છે. તે સાંભળી કુમારપાળે વિમાનું કે, હું એવા બેઠા આ જગતમાં સારી દાનિ કરે છે.

દને ત્યાંથી નિકળીને કુમારપાળ મરનાદ નામના દેસમાં ગયા. ત્યાંની કુશળપાટણ નામની નગરીના રાજાને કાંઈ નિમિત્તિએ આવી કહ્યું કે, હે રાજા ! આવતી કાલે તમારા નગરમાં જે માનુષ્ય આવી, તે પેલા સમય પછી મુજરાતનો રાજા થશે. તે સાંભળી રાજાએ નગરીના દરેક દરવાજા પોતાના માનુસેને રાખ્યાં દર્યાં; તે માનુસે કુમારપાળને આવતા જોયું, તેમને રાજાવાએ લેઈ ગયા. રાજાએ પણ કુમાર પછ, તેમને સન્માનપૂર્વક પોતાના આરંધાં આસનપર બેસાડ્યા, અને કહ્યું કે, હે સ્વામી ! આપ આ રાજ્ય સંભાળો ! અને હું આપની સેવા કરીશ. ત્યારે કુમારપાળે કહ્યું કે, મને તમારું રાજ્ય જોઈતું નથી, પણ તમે મારા સાચક કંઈક કાંઈ કરાખો. પછી તે રાજાએ ત્યાં કુમારપાળની શાદમિરિ મારે કુમરંક નામનો પ્રાસાદ બનાવ્યો. એવી રીતે ત્યાં કેટલાક દિવસો રથાખાદ તે રાજાનો ઉપકાર ગાની કુમારપાળ ઉત્તરપની નગરીમાં ગયા.

ત્યાં ગદાકાળનાં મહિરમાં એક એવો શ્રેષ્ઠ તેમજ વાંચ્યો કે, વિક્રમ વંશ ૧૧૫૧ માં વિક્રમ રાજા સરખો મહા ઉપાધી કુમારપાળ રાજા થશે.

તે લેખ વાંચી આપત્ત દર્શિત થએલા કુમારપાળ ત્યાંથી ચિતોડ ગયા, અને આ રામચંદ્ર મુનિને વાંચા. મુનિને વંદન કર્યાખાદ કુમારપાળે તેમને કહ્યું કે, હે મુનીંદ્ર ! આ નગર કેવું વસાવ્યું છે ? ત્યારે રામચંદ્ર મુનિએ જુ' કે, અદ્વીતી ત્રણ ગાઉ ઉપર મધ્યમાપુરી નામે નગરી છે; આ પૂર્વે રવસનો મિત્રાંમદ નામે રાજા રાજ કરતો હતો. એટલામાં તેની પાસે એક શ્રી અમૃતદળ સેધને આવ્યો, અને તે અમૃતદળ તેણે રાજાને આપ્યું. એ રીતે છ માસ સુધિ તેણે રાજાને અમૃતદળ આપ્યાં, તેથી રાજાએ પ્રસન્ન થઈ દહાડો તે યોગીને કહ્યું કે, હે શ્રેયશ્રી ! તમે મારા સાચક કંઈક કાંઈ માવો !

તે સાંભળી યોગીએ કહ્યું કે, હે રાજા ! મારી એક વિદ્યા અધુરી રહી છે, તે મારે સાધવી છે. પણ તે વિદ્યાના સાધન સમયે તમારા જોયો સિ લક્ષ્મણ પુરુષ જે ઉત્તરમાધક થાવ, તોજ તે મારી વિદ્યા સિદ્ધ થઈ તેજું છે. તે સાંભળી રાજાએ તેમ કરવાનું કયુલ ક્વોથી રાજા અને તે

યોગી બન્ને પર્વતપર ચઢ્યા. સાં યોગીએ વિધિપૂર્વક મોટો અગ્નિકુંડ કરી રા-
ખીને કહ્યું કે, હવે તમે આ અગ્નિ કુંડની પ્રદક્ષિણા ફરો, કે જેથી મારી વિધ-
તુરત સિદ્ધ થાય. તે સાંભળી રાજાએ વિચાર્યું કે, ખરેખર આ યોગી અગ્નિ-
કુંડમાં મને હોમીને સુવર્ણનો પુરસો કરવા ધારે છે; માટે તેનો વિશ્વાસ ક-
રવો નહીં. વળી હું પોતેજ આ યોગીને જો આ કુંડમાં હોમાનું, તો તે યોગી
સુવર્ણનો પુરસો થાય, અને તેથી મારાં પણ મનોવાંછિત ફળે એમ વિચારી
રાજાએ યુક્તિ નાપરી યોગીને કહ્યું કે, હે યોગીરાજ ! કુંડની આસપાસ કે-
વીરીતે પ્રદક્ષિણા દેવી ? તે આપ પ્રથમ પ્રદક્ષિણા ફરીને મને સમજાવો ? તે
સાંભળી યોગી આગળ અને રાજા પાછળ, એમ બન્ને કુંડની આસપાસ ફ-
રવા લાગ્યા. એટલામાં લાગ જોઇ રાજાએ તે યોગીને તે કુંડમાં ઉપાડીને
ફેંકી દીધો કે તુરત તે યોગી સોનાના પુરસારૂપ થઇ ગયો. પછી તે સુવર્ણનો
પુરસો લેઇ રાજા પોતાના નગરમાં આવ્યો, અને તેણે પર્વતપર એક ગન્ધબૂત
કિલ્લો બાંધવો શીરૂ કર્યો. દિવસે તે કિલ્લાનું જોટલું બાંધકામ તૈયાર થાય, તે-
ટલું સર્વ રાત્રિએ પડી જાય. એવી રીતે છ માસસુધા આશ્યું. છેવટે તે કૂટનો
(પર્વતનો) અધિકાતા દેવ પ્રગટ થઇ રાજાને કહેવા લાગ્યો કે, હે રાજા
જો તું અહીં મારા નામની યાદગીરી રાખે, તોજ તને હું અહીં કિલ્લો બાં-
ધવા આપું. તે સાંભળી તે ચિત્રાંગદ રાજાએ તે કિલ્લાનું ચિત્રકૂટ નામ રાખ્યું.
તે ચિત્રકૂટમાં ચઢે હજાર તો કોટિધન શાહુકારો રહેતા હતા.

એવી રીતનો ચિત્રકૂટ સંબંધિ વૃત્તાંત સાંભળી, સાંથી કુમારપાળ રાજા
કુખજદેશમાં થઇ વાણરસીમાં આવ્યા. સાં એક વણિકે તેમને ધણા આદર-
માનથી સોજવ કરાવ્યું. એટલામાં એક મદનશેઠ નામનો ધનાઢ્ય શાહુકાર
સાં અપુત્રીઓ મૃત્યુ પામ્યો; તેથી તેનું સર્વ દ્રવ્ય સાંના રાજાએ પોતાના
સ્વાધિનમાં લીધું, અને તે કારણથી તેના સધળા કુટુંબિઓ કલ્પાંત કરવા
લાગ્યા. તે જોઇ કુમારપાળે સાં એવું નિયમ લીધું કે, જો હું ચુસ્તરાતનું રાજ્ય
પામું, તો મારે અપુત્રીઆનું દ્રવ્ય લેવું નહીં.

સાંથી પ્રયાણ કરીને કુમારપાળ પાટલીપુત્ર નગરમાં આવ્યા, અને સાં
પૂર્વે નવનંદ રાજાઓએ બનાવેલી સુવર્ણની નવ ટેકરીઓ જોઇને પ્રા-
બલ્યનો મહિમા અનુભવ્યો. સાંથી તેમણે રાજગૃહીમાં જઈ શાંતિમદ્ર શેઠની
નિર્માણ ધનદૂષિકા જોઇ. સાંથી વૈભાવપર્વતપર ચડી, જે શિલાપર ધનાશા-
નિમદ્રે અનશત કર્યું હતું, તે શિલાને તેમણે નમસ્કાર કર્યો. સાંથી પ્રયાણ કરી

ને ઇશ્વર નમરમાં આપ્યા એવી રીતે કેટલાક દેવારવમાં ભગીને અનુક્રમે કુમારપાળ પાઠખમાં આપ્યા. ત્યાં પત્રમાં પદેરવાના પત્રમાં લેવા માટે ને એક બાલક નામના મોન્ડી ધી દુકાને આપ્યા. ને મોન્ડીએ પત્ર નેમના પત્ર મના ચિન્દપરથી તેમને કેમ મહાપુરુષ લખીને કાપુ કે, હે રાત્રી આ પત્ર મરખાની વેદી આપના પત્રને આપક છે. માટે આપ મહત્ત્વ કરો કે મારે તેનું નુસ લેઇતું નથી. એવી રીતમાં તે વીચ વળિના પત્ર મહા પત્રોના સાંભળીને કુમારપાળને અત્યંત આનંદ થયો. પછી તે મોન્ડીને ઉપકાર માની ત્યાંથી કુમારપાળ એક અમરનામાં મવા, અને ત્યાં આપના વણેપર પુત્રી રહેલાં પરિપક્વ ફોલોને લેઇ કરેલા લાખ્યા કે, હે અપ્પનાર સરખા આમરપુત્ર નું ખરેખર મરં વણેખાં વિરોધિ છે, તું તારાં યુલેનું કેટલુંક વર્તન કરે કે તું ખરેખર કદવટા સગાન છે. અદાર માર વતરપતિમાં તારી તુલના કરનાર કેમ પણ રહ્યું નથી. ખરેખર પુણ્યવાદી પુરુષોએ આમરપુત્રનું સોજન મળે છે. એવી રીતે આમરપુત્રના યુલેનું કીર્તન કરીને કુમારપાળ તેનાં ફોલો આપના લાખ્યા. એટલામાં ને આમરવળે રહ્યાં કરનાર માણી ત્યાં આવી મરખો, અને કુમારપાળને આમરપુત્ર આપા લેઇ કેટલોક મરખો આપી રહેલા લાખ્યો કે, અરે દુહા આ આમરપુત્રો તમાની માલિકાના છે, અને તેઓનું તે અંદાજ રહ્યું છે, માટે તને યુલો માર આપો પડશે. એટલું કહી તે માણી કુમારપાળને ધણા અપહરો કરેલા લાખ્યો. આથી કુમારપાળને કોપ થયો, અને તુરત તેને પાડીને ત્યાંથી રાખ્યો.

આગળ સાક્ષી કુમારપાળને એક યોગી મળ્યો : અને તેણે તેના યોગનું કારણ પૂછવાની તેણે બજાવ્યું કે, મારી મનોહર અને રાત્રીએ લેઇ લીધી છે, અને તે કારણથી વિરહવેદનાએ મેં યોગ મહત્ત્વ કર્યો છે. જોમ રામચંદ્ર સ્ત્રીવાના વિરોધથી રહ્યા છે, તેમ હું વિરહવેદનાની લેખેમાં રહ્યા કરું છું. આ બગતમા કોઈ પણ મારા દુઃખનું નિવારણ કરનાર મળ્યો નહી, તેથી મેં વિચાર્યું છે કે, બપોરે કુમારપાળ ગાદીએ બેસશે, ત્યારે એ મહા ઉપકારી પુરુષ મારા દુઃખનું નિવારણ કરશે. તે સાંભળી કુમારપાળે હાં કે, હે યોગીદા ! હુંજ તે કુમારપાળ છું. અને આ સમયે નિર્ભાગી નિવરણો છું. કે હું તારા દુઃખનું નિવારણ કરી શકતો નથી. આપા ધારણ કરીને અપેક્ષા માણુસ જેની પાસેથી નિવારણ થઇને આવે છે, તેના અવરને ખરેખર ચિકારજ

૧ ઇશ્વર નમર થી કલમદેવ પ્રભુના જન્મ નામના પુત્રે વસાવ્યું છે.

છે. કેમકે, તુપાતુર ગાણુસ સરોવરપાસે જઈ, ત્યાંથી જો જળ ન મેળવે, તે તેમાં તે સરોવરનેજ શરમાવા જેવું છે. તોપણ દૈવકૃપાથી જો મને રાજ્ય મળશે, તો હું તારું સંકટ નિવારણ કરીશ. એટલું કહી કુમારપાળ ત્યાંથી આગળ ચાલ્યા.

માર્ગમાં દહીયળીનો રહેવાસી સુરહીયો શેઠ તેમને મળ્યો, અને તેણે જણાવ્યું કે, હે કુમારપાળ ! મેં નિમિત્તિઆના મુખથી સાંભળ્યું છે કે, તમોને હવે થોડી મુદતમાંજ રાજ્ય મળશે. દૈવયોગે હું નિર્ધન થઈ દુનીયામાં ભ્રમ્યા કરું છું, અને ઉદરપૂરણા પણ મહા મુશ્કેલીથી કરું છું. એવી રીતનાં તેના વિનથી વચનો સાંભળી કુમારપાળે તેને ધીરજ આપી કહ્યું કે, જ્યારે મને ગુજરાતનું રાજ્ય મળશે, ત્યારે હું તને નગરશેઠ કરીશ, કે જેથી તારું સર્વ કષ્ટ નષ્ટ થશે.

ત્યાંથી આગળ ચાલતાં ત્રણ દિવસો નિકળી ગયા, પણ કુમારપાળને તે મુદત દરમ્યાન કંઈપણ ભોજન મળ્યું નહીં. એટલામાં એક કણબણ મસ્તકપર ભતવારની પોટલી લેઈ ખેતરભણી જતી તેના જોવામાં આવી. તેણીને જોઈ કુમારપાળે દીનતાથી ભોજન માગ્યું; ત્યારે તે સ્ત્રી કેટલીક ગાળો દેઈ તેમને કહેવા લાગી કે, અરે ! દળિદ્ર ! તારી ખુદ્દિ કેમ ફરી ગઈ છે ! આ ભતવાર તો હું મારા પુત્રને ખેતરે દેવા જઉં છું. એમ કહી ઉતારને પગે તે ચાલવા લાગી. ત્યારે કુમારપાળે વિચાર્યું કે, આ સમયે જો મને કંઈ પણ ભોજન નહીં મળે, તો ખરેખર મારું મૃત્યુ થશે. એમ વિચારિ સમયને અનુસરી તે તેણીની પાછળ દોડ્યા, અને જોરગત્તમથી તે ભતવાર લેઈ લીધું, અને ભોજન કર્યું. ત્યારબાદ ત્યાંથી આગળ ચાલતાં કુમારપાળ વિચારવા લાગ્યા કે, ઉત્તમ માણસને વાચના જેવું કંઈ પણ જીવું અધમ કાર્ય નથી. વાચના કરવાથી લોકોનું માન ઘટે છે, તથા ગુણ, રૂપ અનુગ્રહ વિગેરેનો નાશ થાય છે. નહિંથરાં વનમાં નિવાસ કરવો સારો, પણ વાચના કરવા નહીં.

આગળ ચાલતાં તેમણે એક જનને જતી જોઈ, તેથી હર્ષસંકિત તે જનના ઉપરીને તેમણે નમસ્કાર કર્યો. પછી જ્યાં તે જનને ઉતારો કર્યો, ત્યાં તે જનનું સર્વ કાર્ય તે કરવા લાગ્યા. જનના સર્વ માણસોને રનાન કરાવી, તેમના પગ દોવા લાગ્યા, તથા તેમને માટે પીવાનું પાણી મરવા લાગ્યા. સંધ્યા જન જતી રહ્યાબાદ સર્વ વાસલો પણ કુમારપાળે સાફ કર્યા. આટલું કર્યું જ્યાં પણ કેટલેકે તેમનો ભોજન માટે પાઠ પૂછ્યો નહીં. આથી કુમા-

રખાજને ધણો કોષ ચડેલ, અને પૂછનાથી તેમને માણુગ પડ્યું કે, તે જાન પાટણના રહેવાસી લાડ વાણીઆઓની હતી. પછી તેમણે વિચાર્યું કે, જ્યારે મને રાજ્ય મળશે, ત્યારે આ લોકોનું વૈર વાળીશ.

હુવાથી જેનું ઘરીર ક્ષામ મળેલું છે, એવા કુમારપાળને ત્યાંથી આગળ ચાલતાં એક વણિક મળ્યો. તે વણિક પોતાના ખમ્બાપર ધૂત ખરવાની કેટલીક કુડીઓ લેધને બહાર ગામ જતો હતો. તે વણિકને ત્યાં રસોઇ કરવાનો પ્રારંભ કરતો જોઈને કુમારપાળે તેને બગતણ તથા જળ લાવી આપ્યું. આથી તે ઉપર વણિકે રસોઇ તૈયાર થયાબાદ પ્રથમ કુમારપાળને આદરપૂર્વક બોલન કરાવ્યું, અને પછી પોતે બોલન કર્યું. ત્યારબાદ કુમારપાળે તે વણિકની આત્મંત રાત્રિ કરી હતું કે, હે શુભચાલ વણિક! માફ નામ કુમારપાળ છે, અને જ્યારે મને રાજ્ય મળે ત્યારે તું તુરંત મારી પાસે આવજે, કે જેથી તું તારી સારી રીતે ભક્તિ કરીશ.

એટલું કહી કુમારપાળ આગળ ચાલ્યા, એટલામાં તેમને ખજાર મળ્યા કે, સિદ્ધરાજ મૃત્યુ પામ્યો.

સિદ્ધરાજે પોતાના મરણ સમયે કૃષ્ણદેવ, કાન્દડદેવ, સામદેવ અને સામણ્ણદેવ નામના ચાર મંત્રિઓને બોલાવી હતું કે, હે મંત્રિઓ! તમેાએ જો માફ લખુ ખાધું હોય, અને મારા તરફ જો તમારો વક્તિલાય હોય, તો તમારે કુમારપાળને રાજ્ય આપવું નહીં; અને તે બાળતની ખાતરી મારે તમેા મારા કંઈપર હાથ ધારણ કરો? મંત્રિઓએ પણ તે વાત કષુધ રાખ્યાબાદ સિદ્ધરાજ મૃત્યુ પામ્યો.

ત્યારબાદ કુડુંબિઓ તથા મંત્રિઓ એકઠા થઈ, તેની લાસને રમવાનમાં લેઈ ગયા, અને ત્યાં ચંદન, અમર, કપૂર આદિથી તેનો અમિસરંકાર કર્યો. આ જગતમાં જે માણસો અસ્તકપર કસખી લેવાં જાય છે, કિનાખાળ આદિકના વચ્ચે પેહેરે છે, એવા માણસોની તુંગડીઓને પણ અતે કામગાઓ ખોલે છે. જેઓ મોટા મહેલોમાં રહી દમેશા હાસ્ય વિલાસ જોગવે છે, તેવાઓ પણ અતે માટીસાથે મલી જાય છે, અને ઉપર ધાસ હમી નિકળે છે. જેઓ ઘરીરે ચંદન, કરતુરી આદિકના લેપન કરતા, અને મુખમાં દમેશાં નામરવડીના પાનો ચાવતા, તેવાઓની કાયાઓએ પણ અને અમિનું ઘરણુ લીધેલું છે. જેઓ દમેશાં અમર મહા મલ્લચાન પિતાજરો, અને કંઈમાં જોતીઓની માણાઓ પેહેરીને ફરતા, તેવાઓ પણ જંગનની દૃષ્ટિએ નમ યથ

નમના કેળાયા છે. જેઓના મસ્તકોપર હમેશાં ઊંચો ધરાતાં, તમા જેઓ
 દબેલાં વાંચીપર ખેંચી ચાલતા, તેઓનાં શરીરોને પણ અતે બાંધીને સ્મશા-
 નમાં લેઈ જવામાં આવ્યાં છે. જેઓના શરીરની કોંતિ ચંપા સમાન હતી.
 તમા જેમની જ્યાંઓ કેળના વૃક્ષ સરખી કોમળ હતી, તેઓના શરીરો પણ
 ફેલેલ કાંતિની ચેળાં પડેલાં છે. માટે હે ચેતન ! આ સંસારની ઝોંતિજ અ-
 નેકર બાક છે, કેમકે આ સિદ્ધરાજ જેવા સમને પણ અતે જાણીને ખાળ
 દેવા છે.

હવે અહીં કુમારમાળને સિદ્ધરાજના મૃત્યુના સમાચાર મળ્યાથી, તે
 પુત્રના મૃત્યુમાં આવ્યા, અને તે સમયે તેને શુભ શ્રદ્ધતા ચર્ચા. ત્યારબાદ તે
 પુત્રના મૃત્યુને બંધો કુચ્છુદને જન્મ મળ્યા. તુરત સુકનપાડકેને ખેલાવી
 પુત્રના મૃત્યુને જોવો જણાવ્યું કે, આવ્યો સાતમે દિવસે કુમારમાળને રાજ્ય
 મળશે.

એક દહાડો કુમારપાળનો જાનેલી કૃષ્ણદેવ આદ્યકાર લાવી સલામતગદા તેમના પૂર્વના મંત્રો પ્રકાશના સાગ્યે, તે દ્વેષ રાજાએ તેને વાંચ્યો કે, આવી વાતો સલામતગદા કરવી લાજક નથી. રાજાએ વાંચ્યા છતાં પણ કૃષ્ણદેવે જ્યારે માન્યું નહીં. ત્યારે તેની આંખે કોણની કુમારપાળે તેને આંધળો કર્યો. જગતમાં પ્રસિદ્ધ છે કે, રાજા કોણના પશુ મિત્ર થયા નથી.

ત્યારબાદ કુમારપાળે પેતાના ઉપકારી ઉદયન મંત્રીને બોલાવી, તેના પુત્ર બાહને મદામંત્રીની પદવી આપી, અને ઉદયનને મદા અમાત્ય કરાવ્યો. આશ્ચર્ય કુમારને બોલાવી તેને સાતસો ગાય આપ્યાં. જીભા બેડુતંગ બોલાવી તેને પેતાનો અંગરક્ષક સ્થાપ્યો. જે ઊંચે તેમને સીખડ ખરડાવ્યો હતો, તેણીને ધોળકા ગાય આપ્યું, અને માન્ય-કુમારને ચિતોડનો કિલ્લો આપ્યો. કાશી દેશમાં, જે વધિકે તેમને પેતાના પરમાં રાખ્યા હતા, તેને સોળ મામે આપ્યાં, બાલચંદ્ર મોસી. કે. જેણે પચરખાં આપ્યાં હતાં, તેને કોટવાળની પદવી આપી, અને સાથે જાર મામે આપ્યાં. આશ્વરના રખેવાળને બોલાવી, તેને પેતાનો જાગીરો સોંપ્યો, તથા જીના જિયોગી ચોગીને બોલાવી, તેની ઊંચી પાછી અવાવી. સુરકીવાને બોલાવી નગરોહ કર્યો, તથા જે કજીમજીની કોટલી કુંડાની લીમી હતી, તેણીને બોલાવી. જાર મામે આપ્યાં. પૂનની કુડલીઓવાળા વધિકને બોલાવી તેને સોરઠ દેશ આપ્યો, અને શુકન-પાદકને સાત મામે આપ્યાં. જે જગોએ પેલો સોનામેદોરોવાળો ઉંદર મૃત્યુ પાડ્યો હતો, તે જગોએ તેમણે ઉંદરનિહાર નાગવું જિનાલખ જમાવ્યું. એવી રીતે જેણે જેણે ઉપકાર કર્યા હતા, તે સવળાએને બોલાવી કુમારપાળે તેમની વધેલિત બકિત કરી. અઠલું છતાં પણ દેવએ તે દેવમંદાચાર્યજીને બીસરી ગયા.

એ દહાડો દેવમંદાચાર્યજીએ ઉદયન મંત્રીને બોલાવી કહ્યું કે, આજે કુમારપાળ રાજાની નવી રાણીના ગેહેજમા મધ્યરાત્રિએ પ્રાભુધાતક ઉપસર્ગ થવાનો છે, માટે આજે રાત્રીને ત્યા જતા અટકાવજો; અને આ બાબતની જે રાજા વંદુ પૂછપરછ કરે, તો અમારું નામ જણાવજો. ઉદયનમંત્રીએ પણ રાજાને રાત્રિએ ત્યાં જતા અટકાવ્યા, અને તેજ રાત્રિએ ત્યાં બીજાની રાજાથી તે સણીનું મૃત્યુ થયું. તેજ વખતે રાજાએ ઉદયનને બોલાવી પૂ-વું કે, હે મંત્રી! આવો જાગિયાવાની ઉપકારી માણસ તમેને કોણ મળ્યો? જેણે મને આજે જિવિતદાન આપ્યું. તે સાબળી મંત્રીએ કહ્યું કે, હે

સમજાવું. અહીં શીલિમયંદ્રાચાર્યજી પધાર્યા છે, અને તેમણે આ જ્ઞાન ગ્રંથા-
ચારી મેં તમેને ત્યાં જતા અટકાવ્યા છે. તે સાંભળી રામજી અત્યંત દર્પિત
મન આચાર્યમહારાજને રાજસભામાં જોતાચા. હિમચંદ્ર મહારાજ પણ તુરત
ત્યાં ગયા, અને રામજી ઉમા થઇ તેમને વંદન કર્યું; અને હાથ લેડી આ-
જોમાં આમુજો ખાલી કુમારપાળે ક્યું કે, હે ભગવન! આપને મુખ દેખા-
કતા પણ મને સમજાય નથી, કેમકે, આજ્ઞદત્તમુનિ મેં આપને સંભળ્યા
નહોં; ત્યાં આજે અમુનગી પણ લો આપના ચરણોને પગાણું તોપણ આ-
પના હૃદયગરબે ગફતો મારાગી ત્યાં શકે તેમ નથી. હે પ્રભુ! આપે પ્રથમ
કોઈ નિઃકારણ ઉપકાર કર્યો છે, અને આપનું તે કર્મ હું ક્યારે
અદા કરીશ કે તે સાંભળી આચાર્યમહારાજે ક્યું કે, હે રામન! હવે તમે
નિઃકારણ માર્યા કે તમેને ઉત્તમ પુરુષ માણીતેજ મેં ઉપકાર કર્યો છે હવે
અભય કેવલદત્ત ગદગામાં દૂત તમે જેનયમેને આરાધો? એટલીજ અ-
નુભવી અદિત છે. તે સાંભળી રામજી ક્યું કે, હે ભગવન! આપની એ
અદિત તો તમેજ દિલકારી છે એમ કહી રામજી ત્યાં જેનયમે અંગીકાર
કરે.

॥ अहमद शाह अंगरेजों के हुक्मसे अपने
 ॥ अहमद शाह अंगरेजों के हुक्मसे अपने

[illegible][illegible]

માટે પ્રયાજી કહ્યું, અને હેમચંદ્રજી મદારાજને કહ્યું કે, આપ પશુ આ પાત્ર પત્રમાં બેસી ત્યાં મારી સાથે પધારો ? ત્યારે આચાર્યજીએ કહ્યું કે, હે રાજાજી જોન મુનિઓ વાંદનપર બેસી મુશાફરી કરે નહી, મારે અગો પત્રે ચાલી સંતુ જય અને મિરતારથી યાત્રા કરી ત્યાં આવીશું.

ત્યારવાર રાજા ત્યાંથી પ્રયાજી કરી અનુક્રમે પ્રજાપ્રધાનજીમાં આવ્યા, તે સમયે હેમચંદ્રજી તેને મળી પેઢેવાંજ ત્યાં આવી પહોંચ્યા હતા. જોડકાંમાં કોષકં દેવી આજણે રાત્રને કહ્યું કે, આ હેમચંદ્રજી મદારાજનો નમ્રો નહી, તે સાંભળી રાત્રએ આચાર્ય મદારાજને કહ્યું કે, સર્વ મોકો મદારાજને જ્યારે નામે છે, ત્યારે નમો તેમને સામાર નમરકાર કરતાં નથી ? ત્યારે આચાર્ય મદારાજને કહ્યું કે, હે રાજાજી ! મદારાજ, બહા, વિષ્ણુ કે જિન, તેઓમાંથી જે કોષ મોહકુષ આગે છે, તેમને હું નમરકાર કરું છું. તે સાંભળી ખુશી થયેલા રાત્રએ પૂછ્યું કે, હે જગજન ! આ જગતમાં છએ કથિનચાગાઓની જૂદી જૂદી પ્રકરણ છે, તેથી કયો ધર્મ સાચો ? તેની પરીક્ષા ધર્મ સકતી નથી. કોષ કહે છે કે, સરીરને ગલીન રાજાથી ધર્મ યાવ છે, કોષ કહે છે કે, રગાન કરવાથી ધર્મ યાવ છે, કોષ કહે છે કે, નમ્ર રહેવાથી ધર્મ યાવ છે, કોષ કહે છે કે, સરીરે રાજા ચોખ્ખાથી ધર્મ યાવ છે, કોષ કહે છે કે, કસલ્લમનથી ધર્મ યાવ છે, અને કોષ કહે છે કે, કેસ વધારવાથી ધર્મ યાવ છે. મારે તેનો ખરો પ્રમાણો મને સમજાવો, કે જેની જૂઠા ધર્મનો ત્યાગ કરી સાત ધર્મને હું અગીકાર કરું. તે સાંભળી હેમચંદ્રજી મદારાજને કહ્યું કે, હે રાજાજી ! તમે આ મદારાજને પૂછો, અને તે જો ધર્મને સત્ય કહે, તે ધર્મને તમે આરાધો. સામારે મનમાં જામ રાખો છો ? કારણ કે, આ મદારાજ કંઈ જુદું બોલે તેમ નથી. તે સાંભળી રાત્રએ મદારાજને નમરકાર કરી પૂછ્યું કે, હે હંધર ! ખરો કયો છે ? તે આપ પ્રકાશો ? ત્યારે મદારાજે પ્રત્યક્ષ ધર્મ કહ્યું કે હે રાજાજી ! આ હેમચંદ્રજી તમને જે ધર્મ જતાવે, તે ધર્મનું તમે આરાધન કરો ? અને તેમજે જતાવેલો ધર્મ સત્ય છે આ હેમચંદ્રજી આ જગતમાં મોટા મોટી-ધર તથા કીડધારી છે, અને તેમના કહેવા પ્રમાણે કરવાથી તમેને સુખસંનિ થશે તે સાંભળી કુમારધાએ આચાર્ય મદારાજને નમરકાર કરી કહ્યું કે, જગજન ! આપે પ્રથમ જોય મને પરચીનું નિયમ કરાજુ છે, તેમજ છ-૧૧ પર્વત આજથી મને માંસબદ્ધજનું નિયમ કરાવો ? એવી રીતે ત્યાં માંસ-બદ્ધજનું નિયમ કરી રાજા પ્રધાનમાં પધાર્યા

એક દસોડા રાજાએ હાં છએ દર્શનોના વિદ્વાનોને એકઠા કરી પછયુ
આ જગતમાં કયો દેવ સાચો છે? હારે કોઈએ કયું કે નિષ્ણદેવ સાચો
કોઈએ કયું કે, મહાદેવ સાચો છે, કોઈ કહે કે, સત્તા સાચો છે, અને કોઈ
દેવે આદિશક્તિ નામના દેવ સાચો છે. છેવટે રાજાએ હેમચંદ્રાચાર્યજીને પ
કયું કે, આપના દેવ કયા છે? તેનું પણ સ્વરૂપ મને સમજવો? તે સાંજ
આચાર્ય મહારાજે કયું કે, જે દેવને રાગ, દ્વેષ વિગેરે અહારે દોષો નથી તે
અનારા દેવ છે. પણ હું રાજાનું! જો કંચન, કાગિનીનો ભાગ કયો છે, ત્ય
જે આરંભરંદિન શુદ્ધભાગે આત્મે છે, તેજ શુર આ સંસારસમુદ્રની તારનાર
છે તેજ સ્વ કેવલિભગવાને કહેવો છવદ્યામય શુદ્ધ ધર્મ આરાધનસાધીત મોક્ષ
મને છે. આવી રીતનાં આચાર્ય મહારાજનાં વચનો સાંજળીને ખુશી થયેલ
કુમારપણે કયું કે, હું ભગવાન! હવે આપ મને તારો? હારણાઃ આચાર્યજીના
ઉદ્દેશથી કુમારપાત્ર પોતાના મેદેવમાં એક ધરદેરાસર ગધાવી તેમાં સાંકે
નાય મહુલી મૂર્તિ સ્થાપી હમેશાં તેનું પૂજન કરવા લાગ્યા.

[illegible]

છે. તે સાંભળી આચાર્ય મદારાજને કહ્યું કે, હે સમજન ! વનમાં જેમ સિંહ
એકલો રહે છે, આમ અમારા જેમ સારી એકલો તિયરે છે. મોટા મોટા પર્વતોનાં
જેમ એકલ વચ્ચે તોડી પાડે છે, તથા એક સુરે સુમટ જેમ સધળી ચેતના
દસવે છે, તેમ હું એકાકી છું છતાં પણ તેઓને જીતવાને સમર્થ છું. તે સાં
ભળી રામજી આચાર્ય મદારાજને પ્રત્યેક આશ્ચર્ય.

ત્યારબાદ તે દેવગોષ્ઠ તથા દેવમંદાચાર્યજી વચ્ચે વાદ વિવાદ શીર થયો.
દેવગોષ્ઠે નેટલી નેટલી સમસ્યાઓ પૂછી, તે સધળીનાં અચાર્ય મદારાજને
અનુચિત ઉત્તરો આપ્યાં, તેણે ગારવિયા ચલાવી. તે વિદ્યાનાં બળથી
તેણે ત્યાં બંધકર હકરે આચાર્ય મદારાજ પર મોકલ્યા. તે જોઇ આચાર્યજીએ
પોતાના વિદ્યાબળથી બંધકર સંધો કર્યા. ત્યારબાદ તે સન્યાસીએ તોળાં આ-
વેળે ઉપાસ્યા તે સામે આચાર્યજીએ બિલાડાઓને મેલ્યા. એવી રીતે આ-
ચાર્યજીને મદારાજ વિદ્યાવંત મળી દેવગોષ્ઠનું મુખ જાંખુ થયું. તે સમયે રા-
મજી પણ આસર જોઇ દેવગોષ્ઠને કહ્યું કે, વળી આપ આવી કાસે પ્રમા-
તમાં પધારજો. કેમકે, આપની સાથે હવે મારે મનમંજરિ, હૃદયીક વાતો
કરવાની છે. તે સાંભળી તે સન્યાસી લાંબી પોતાને સ્થાનકે ગયો, અને હેમ-
ચંદ્ર પણ પોતાને ઉપાસ્યે પધાર્યા.

મીઠે દિવસે પ્રભાતમાંજ તે દેવગોષ્ઠ પાછો સમજ પાસે આવ્યો, અને
તેમને કહેવા માગ્યો કે, હે સમજન ! સર્વથી પેહેલો ધર્મ સિયરો છે, અને
આદ્યો સુર છે, તથા સર્વથી નિમજ તીર્થ મંચાનું છે. એવી રીતે કૃદલીક
વાતચિત કર્યાબાદ કુમારનાજ સમજ પરદેસસરમાં પૂગલ કરવાને ગયા. સ-
ન્યાસી પણ તેમની સાથેજ ગયો.

સમજ ક્યાંબાદ મુગ્ધાએ નિમજ પાછીથી મદારાજની પૂગલ કરીને પાસે
રહેલી ગિરપ્રતિમાનું પૂજન કર્યું. તે જોઇ કોપાયમાન થએલા સન્યાસીએ
રામજીને કહ્યું કે, હે સમજન ! આ મદારાજની મુર્તિ પાસે વળી ગિરપ્રતિમાને
સામારે સ્થાપન કરી છે ? એવાના વનમાં જેમ આકેશનું રક્ષા તથા કાચીની
પાસે જેમ મરિચા તેમ આ મદારાજની મુર્તિપાસે ગિરપ્રતિમા શોભે નહીં.
જયો મંચાવળ તથાને કથો માલુસ ખાગનું પાપી થીજો ? અને ક્યાંક ઉપ-
કારે સારી પીત્તાની કાનુ સ્વચ્છ કરે ? તેટલાબાદે દુ કદુ છું કે, હે સમજન !
સસ ધર્મ મદારાજનો છે એવી રીતે મળી સર સમજના છતાં પણ સમજએ
ન્યાયે માન્યું નહી, ત્યારે તે સન્યાસીએ હૃદયનગની વિદ્યાથી ત્યાં મદારાજને

એક દહારો રાજાએ સાં છએ દર્શનોના વિદ્વાનોને એકઠા કરી પૂછ્યું
આ નગરમાં કયો દેવ સાચો છે? સારે કોઈએ કહ્યું કે વિષ્ણુદેવ સાચા
કોઈએ કહ્યું કે, મહાદેવ સાચા છે, કોઈ કહે કે શ્રી સાચા છે, અને કોઈ
હે કે આદિશક્તિ નામના દેવ સાચા છે. છએ રાજાએ હેમચંદ્રાચાર્યજીને
છ્યું કે, આપના દેવ કેવો છે? તેનું પણ સ્વરૂપ અને સમન્વે? તે સાંભળ
આચાર્ય મહારાજે કહ્યું કે, જે દેવને રાગ, દ્વેષ વિગેરે અંદારે દોષો નથી તે
આમારો દેવ છે. મળી હે રાજા! જોણે કંચન, કાગિનીનો ભાગ કર્યો છે, તે
જે આરંભરવિન શુદ્ધમાર્ગે ચાલે છે, તેજ ગુરુ આ સંસારસમુદ્રથી તારનાર
છે. તેમજ કેવલિભગવાને કહેલો છવદ્યામય શુદ્ધ ધર્મ આરંભવાથીજ મોટો
મળે છે. આવી રીતનાં આચાર્ય મહારાજનાં વચનો સાંભળીને ખુશી થએલ
કુમારપાળે કહ્યું કે, હે ભગવાન! હવે આપ મને તારો? સારનાદ આચાર્યજીને
ઉપદેશથી કુમારપાળ પોતાના મેહેનમાં એક ઘરદેરાસર બધાવી તેમાં શાંતિ-
નાથ પ્રભુની મૂર્તિ સ્થાપી હમેશાં તેનું પૂજન કરવા લાગ્યા.

અનુક્રમે આ બાળતની બ્રાહ્મણોને ખજાર પડવાથી, તેમના હૃદયમાં ધ-
ર્માર્થ અભિ બળવા લાગ્યો, અને તેથી તેઓએ મોટા આડંબરથી પોતાના
ગુરુ દેવબોધને સાં તેડાયા. દેવબોધ પણ પોતાના કેટલાક શિષ્યો સહિત સાં
આવી પહોંચ્યો. તેણે કેળના પત્રોની એક પાતળી બનાવી, અને કુમારની
નાળોના દાંડાઓ બનાવી, તેને કાચા સુતરનાં તાંતણાઓથી બાંધ્યા. તે પાતળ-
ખી આઠ વર્ષની ઉમરના છોકરાઓએ પોતાના ખમાઓપર ઉપાડી હતી.
એવી રીતની પાતળખીમાં બેસીને તે દેવબોધ સાં પાઠણમાં આવ્યો. તે દેવ-
બોધ ગાર્હી મંત્ર આદિક વિદ્યાઓનો પારંગતી હતો, તેમજ જ્યોતિષ સા-
સ્ત્ર, તર્ક શાસ્ત્ર વિગેરે શાસ્ત્રોનો પણ જાણકાર હતો. વળી આદંકારની પ્રગળ-
તાથી તે પોતાના પેટપર પાટો બાંધી ફરતો હતો, તેમ પાંચસો મોડીઆઓ
બરીને સાથે પુસ્તકો લાવ્યો હતો. અનુક્રમે રાજસભામાં આવી તે કુમારપાળ-
ને કહેવા લાગ્યો કે, હે રાજા! મારી સાથે વાદ કરનાર જે કોઈ વિદ્વાન ત-
મારા નગરમાં હોય, તો તેને બોલાવો? અને તે વાદમાં જે હું હારી જાઉં તો
આ મારાં સધળાં પુસ્તકો તેને સોંપી દેઉં, અને જે તે હારી જાય તો તેને
મારો સેવક કરું. તે સાંભળી કુમારપાળ રાજાએ તુરત હેમચંદ્રાચાર્યજીને સાં
તેડાયા, અને કહ્યું કે હે ભગવાન! આ દેવબોધ સાથે વર્તવાદ કરવાનો છે;
પણ આપ તો એકાદી છો, અને આ કોઈકો તો વધુ છે, તેથી મને ડર રહે

અચાર્ય પાંચળેયો ત્યારે અંબલે-મધુર રાજીની રૂબરૂ છે. આ સમગ્રે ગાલો
 કાઢ્યા દેવાયું રહેનારૂં હશે એ ને જાંબલી જાળને મેંચાયે છે હવે છે.
 ને વેળીએ નમને રેનાર હરી હતી, ને તમારી કુચેરીને ખડો ખાંડોને કાઢે
 લેગા આંધળી છે, અને તે અર્ધ પેનમન ગણનાં હવે બાંધે છે. ત્યારે
 રાખલે દામ લેવી ત્રીમલાસને તિર્ગાને હરી છે, તે મનજી તે જિવેલી
 તે જિવેલી જીવેલી છે, અને જાળ નો મલ પડેલાયી છે, માટે તે વેળી વચ
 હવે કાલી ને વેળીને મુલાકાતે તે જાંબલી અર્ધમલકાયે છે હવે છે, તે રૂ
 બંનું તે તારી કુચેરી લે આચાર્ય મીલમલકાયે ત્યમ હશે, અને ત્યાર
 માલમાં એ રાષ્ટ્ર પ્રમ રીતે લેવા હશે. તેની ખજાર પડેલાયે તોય તે વેળીને કુ
 ખમનમુલા હશે તે જાંબલી કુમારયાન સાન પાંચલી કુચેરી પાંચે મંચ
 અને તે વેળીને સમગ્ર રાષ્ટ્ર માંચા છે, આચાર્ય મલકાયે તેમ હશે છે, તેમ લી નું
 હશે તોય તારાં આ જ મનપાસ છો તેમ છે, પણ તે કુચેરીએ તેમ રજા
 ની કુચાન આખ્યાની તે વેળીને આચાર્ય મલકાયે મનમુલા હરી.

એક દેહડો કુમારયાન સાન અપરે કપોતસર્પ ખાનમાં હતા, તે સમયે
 એક કાઢે તેમના પમે જાળીને મોટી રહેાં કપોતસર્પે પાંચીને તેમજ તે
 મ કાઢેને કપેલા મોંડેયો, પણ તે વખતે નહી. ત્યારે જગજી સમગ્રે તે
 દેહડોએ પેલાનું માંસ ઉડીને તે મ કાઢેને દુર હશે.

કુમારયાન સાનના સમયમાં પાટજમાં એક કુચેરદન નામે જાડે વતા
 પારી કોપાપતિ આજ વસતો હતો, એક દેહડો ને આજ પેલાનાં પોંચ્યો
 પડાયો શરીને રત્તડીપત્રને માંચો દેવેરને માર્ગમાં તેનાં પડાયો સમુદની
 વચ્ચે આવેલી પડેનોની ખીજમાં કાખમ યત્ન; તે સ્તેષ્ટ સંપત્ત ખમાસીએ
 અનંત ચિતાનુર યયા તેઓએ યજ્ઞ કાળો હશે, પણ ત્યાંની પડાયો આ
 મળ ચાલી યાન નહી

એટલામાં કાલ ગાયેએ આવી તે કુચેરદન એકને કમ્પે છે, આ પૂર્વેના
 સિખરપર એક જિનમદિર છે, તે જિનમદિરમાં એક નમાસની જોડી છે.
 ત્યાં તે પડેનોની પ્રકાશોમાં ફેલાયે જારેડ પશિએ વસે છે. હવે કાપક મા
 યુદ્ધ ને આ પડેનપર અડી ત્યાં જિનમદિરમાં રહેલા નમાસે વચાડે, તે
 રજાના સર્વ જારેડપશીએ ઉડે, અને તેઓના ઉડવાની કમલ યએલા પા
 ના વેગે રીતે આ સંપત્ત દેહડો અહાંથી આગળ ચાલી સહે તેમ છે. તે
 જાન ખીએ કાષ્ટ પણ ઉપાન નથી. પણ તેમાં એટલુ દુઃખ છે, કે જે મા

જુસ તે પર્વતપર જાય, તે ત્યાંજ રહે. તેના ગયાવતો કોઇ પણ ઇલાજ નથી. તે સાંગળી દ્યાળુ શેઠે નિચાઈ કે, હુંજ તે કાચે કકું, કે જેથી આ સંલોકોનો ગયાવ થાય. એમ નિચારી શેઠ પર્વતના શિખરપર ગયા, ત્યાં ત્યાં જિનપ્રતિમાને નમસ્કાર કરી ચારે શરણા અંગીકાર કર્યાં. વળી સાગારી અજુસજુ કરીને તેણે ત્યાં રહેલાં નગરાં જોઈથી વગાડ્યાં. નગરાંનો અવાજ સંતાંજ શુદ્ધઓમાના ભારંડ પક્ષીઓ હુડ્યાં, અને તે વાયુના વેગથી સર્વ વસ્તુઓ ત્યાંથી આગળ ચાલતાં ગયાં, અને અનુક્રમે બારણને કિનારે આવ્યાં.

અનુક્રમે તે ગાયતની પાટણમાં ખજાર મળવાથી સર્વ લોકો ચિંતાતુર થયા. તે વખતે સધળા રાજ્યાધિકારીઓએ એકઠા થઈ કુમારપાળ રાજાને નિર્નાતિ કરી કે, હે સ્વામી ! કુબેરદત્ત શેઠને કંઈ પણ સંતાન નથી, માટે તેની સધળી દોલત આપ સ્વાધિન કરો ? તે સાંગળી વ્રતધારી રાજાએ કહ્યું કે, જોવી રીતનું દ્રવ્ય લેવું મને કદપે તેમ નથી. રાજ્યાધિકારીઓએ કહ્યું કે, આગળના થએલા સિદ્ધરાજ આદિક સર્વ રાજાઓએ અપુત્રિયાઓનું દ્રવ્ય લીધેલું છે, તો તેમ કરવામાં કરો અન્યાય નથી. તે સાંગળી કુમારપાળે કહ્યું કે, જેનો ખાપ દીવાળીઓ થયો હોય, તેના પુત્રે પણ શું દીવાળીઆ થવું જોઈએ ? માટે ન્યાયી રાજાએ કદાપિ પણ પરનું દ્રવ્ય લેવું જોઈએ નહી. જોવી રીતે રાજાને નિશ્ચય જાણી મંત્રીઓએ તેમને કહ્યું કે, હે સ્વામી ! આપ તેનું દ્રવ્ય થ્રહણ નહીં કરજો, પણ તેના ઘરમાં એક મઝ જિનમંદિર છે, તેનાં દર્શન કરવા ચાલો ? તે સાંગળી રાજા હર્ષિત થઈને કુબેરદત્તને ઘેર ગયા. ત્યાં રત્નમંડિત સુવર્ણના સ્તંભોવાળું જિનમંદિર જોઈ રાજાને અત્યંત આશ્ચર્ય થયો. કુબેરદત્તની માતા શુભ્રાને પુત્રવિયોગના દુઃખથી રડતી જોઈને દ્યાળુ કુમારપાળ રાજાએ તેણીને દિલાસો આપી કહ્યું કે, હે માતાજી ! જૈનધર્મના પસાયથી તમારો પુત્ર અહીં કુશલક્ષ્મે આવશે, તેની તમો જરા પણ ચિંતાદિ કરો નહી.

જોવી રીતે જેટલામાં રાજા તે યુને દિલાસો આપે છે, તેટલામાંજ કુબેરદત્ત શેઠ નિમાનમાં બેસી ઘણી ઋદ્ધિ સદિત આકાશ માર્ગે ત્યાં આવી પહોંચ્યો, અને રાજાને પોતાને ઘેર આવેલા જોઈ, ધન્ય માની નમસ્કાર કર્યો. કુબેરદત્તને કુશલક્ષ્મે આવેલો જોઈ સધળા કુટુંબીઓના હર્ષનો તો પાર પણ રહ્યો નહી.

ત્યારબાદ રાજાએ કુબેરદત્તને સઘળા ઇનાંન પૂજાથી તે દહેવા લાગ્યો.

રૂ. ૬૨૦૦૦૦૦. જે ત્યાંથી અરિહનપ્રમુખ. આન મળે. મકા. પર્વતપર રૂ. ૨૫
 લાગે. એટલામાં એક કુચે મારી દહિએ પડયો. તે કુચમાં ઉતરી તપાસ
 કરતાં, તેમાં એક મારી મારા જોવામાં આવી. તે મારીમાં દાખલ થઈ એટ-
 લામાં દુ. આમળે માણું છું. તેટલામાં તે એક વિચાળ નગર મારી દહિએ
 પડ્યું. પણ તે નગરમાં મેં કાંઈ પણ ઓળખા પુરવને જોયો નહીં. દિગ્ગત
 કરીને આગળ ચાલતાં એક વિચાળ સમગ્રોદય જોવાથી, તે મેહેલપર દુ. ચં-
 કો, અને ત્યાં હેઠા સાતમા માળપર મેં એક કુમારિકાને દિવેળાપર બુલતી
 જોઈ. તેણીને જોતાં જોવા દુ. વિચારમાં પડ્યો કે, આતાં નિર્જન અને જા-
 વંદર રવાનામાં આ કુમારિકા અહીં એકાકી શાંતિમાં રહેલી હશે? તે
 જાણિકા પણ મને જોઈને પ્રથમ તો અપભીન પછી, પણ પાછળથી તેણીને
 એટલે આનંદપ્રકાશ થયેલો મને જણાયો. તારણકે મેં તેણીને પૂછતાંથી તે-
 ણીએ પોતાના કથાજાળનક જ્ઞાતનો પ્રારંભ કર્યો કે, હું સપ્તરૂપા. આ નિ-
 લકાપુરી નામની એક પાતાલ નગરી છે, કે જેનો પાતાલકેતુ નામે રાક્ષસવં-
 શનો અધિપતિ છે. કમિયોમે તે રાજની સુખુદિ નટ થવાથી તે માંસાકારી
 થયે હતો. એક દહાડો તે રાજાએ બનમાં બધા કાંઈક પ્રાણીઓ શિકાર કરી,
 તેનું માંસ પકાવવા માટે રસોઇખાને કુકમ કર્યું. રસોઇખાને પણ તેના દુ-
 કમને આપિન પછી તે માંસ પકાવ્યું. પણ તેટલામાં એક બિલાડી તે પહોંચી.
 તૈયાર કરેલા માંસને કહાડી આસતી થઈ. રાજાના બાળથી ચિંતાતુર થયેલા
 રસોઇખાને એક મૂલ્યુ પામેલા બાળકની લાસમાંથી માંસ કહાડીને, તે પ-
 કાવી રાજાને ખીસ્યું. તે માંસ ખાતાં થઈ આત્મત રવાદ પડવાથી રાજાએ
 રસોઇખાને પૂછ્યું કે, આજે આ માંસમાં આટલો જાણે રવાદ કેમ છે? તે
 સાંજળી રસોઇખાને જાણે સખજો જ્ઞાત રાજાને કહી સંજાળાવ્યો. ત્યારથી
 રવાદમાં લપટ થયેલો રાજા હમેશાં પોતાની પ્રજામાંથી અકેક બાળકનું દુ-
 રણ કરવા લાગ્યો, અને તે અવધને જોઈ નગરના સર્વ લોકો નાથી જવાથી
 આ નગરી કોઈક થયેલી છે. દુ. તે રાજની પુત્રી છુ, અને તેથી છટ્ટી
 રહેલી છું. વળી હવે તે મારા પિતાનો આવવાનો સમય થયે છે, માટે તને
 અહીં રહેલો જોઈને તે ખરેખર હજી તે પાછા જો તુ મને પરચુવાનું વચન
 આપે, તોજ તારો કુટુંબારો થઈ સહે તેમ છે. તે સાંજળી મેં તે વાત કબુલ
 કરાંથી તેણીએ મને એક પુષ્પેલા દમલા નીચે છુપાવી રખેલ. એટલામાં તે
 ને કુટુંબારો ત્યાં આવી ગયો, અને પોતાની પુત્રીને કહેવા લાગ્યો કે, અહીં

કોઈક મનુષ્યની મને મધ આને છે. તે સાંભળી કુમારિકાએ કહ્યું કે, હે પિતાજી ! એવો નિર્ભાગી માણસ કોણ હોય કે, જે આપના પંજમાં ફસાતાં અહીં આવી ગયે ? વળી આપના નાસથી જ્યારે હવે અહીં કોઈ પણ મનુષ્યનો આવવાનો અસંભવ છે, ત્યારે હું પણ કુમારીજ રહીશ, અને આજુરી ઝુરીને મારા પથ્ય પ્રાણ જશે એટલું કહી તે રડવા લાગી. વળી આંખોમાં ધણું આંસુ લાગી કહેવા લાગી કે, હે પિતાજી ! હું તમોને એકનીએક વહાલી પુત્રી છું, અને તે પણ હવે જરતારવિના દુઃખ પામું છું, કેમકે આ જગતમાં જરતારવિનાની સ્ત્રી જગો જગોએ અપમાન પામે છે, તથા દમેસાં ચિંતાતુર રહે છે ; અને તે સમજું પણ તેણીના માતાપિતાને જોગવડું પડે છે. વળી તેટલાગાટેજ આજે હું લગ્ન છોડીને આપને રહીને વિનંતિ કરું છું, કેમકે રજાવિના જાળકને પણ તેની માતા ધરાવતી નથી.

પુત્રીના એવી રીતના કશ્ચામનક વચનો સાંભળીને રાજા કહેવા લાગ્યો કે, હે પુત્રી ! મેં ઘણી શોધ કરી, પણ તારા લાયક કોઈ પણ વર મળતો નથી. તે સાંભળી અંતરને બાણનારી પુત્રી કહેવા લાગી કે, આપને તેવો વર તે ક્યાંથી મળે ? કેમકે જે કોઈ આપને મળે, તેને તો આપ બંધણુ કરવાની તૈયારી કરો છો ! તે સાંભળી રાજાએ કહ્યું કે, હે પુત્રી ! તને જો કોઈ વર મળતો હોય, તો તેનું હું સોગનપૂર્વક ખરેખર બંધણુ કરીશ નહી, મારે જો તેવો પુરૂષ કોઈ હોય, તો તે મને બતાવ ? એવી રીતે સોગનપૂર્વક રાજાએ કહાલી તેણીએ તુરત મને પ્રગટ કર્યો. તેજ સમયે રાજાએ પોતાની કન્યાનો હાથ મારા હાથસાથે મેળવી ત્યાં લગ્ન કર્યા. વળી મારા ઉપદેશથી તે રાજાએ ત્યારથી માંસમજણનો ત્યાગ કર્યો.

ત્યારબાદ તેણે મને અત્યંત ઋદ્ધિ આપી નિગાનમાં બેસાડી પોતાની પુત્રીસહિત અહીં મોકલ્યો છે. એવી રીતે હે રાજા ! પુણ્યના પસારથી હું અહીં કુશલક્ષેમે આવેલો છું. તે સાંભળી કુમારપાળ રાજાએ કહ્યું કે, હે શ્રેષ્ઠી ! હું અહીં તમારાં જિનમંદિરના દર્શન કરવાગાટે આવ્યો હતો, અને તમોને ધર્મપસાએ કુશલક્ષેમે પાછા આવેલા જોઈ મને અત્યંત હર્ષ પ્રાપ્ત થયો છે.

એવી રીતે શેઠની પ્રશંસા કરી રાજા પોતાને સ્થાનકે ગયા.

કુમારપાળની એક બેહેનના માળવાના અર્જુનરાજ સાથે લગ્ન કર્યા હતાં. એક દહાડો તે અર્જુનરાજાએ અંકકાર લાપી હેમચંદ્રાચાર્યની તથા કુમારપા-

આઓ.

એક દિવસે કુમારપાળ રાજા જ્યારે શ્રી હેમચંદ્ર છ મહારાજને સાંઠ આપ્યા, ત્યારે આચાર્યમહારાજે એક ખાદીનો ચોક્ષાળ ચોઢયો હતો. તે જ કુમારપાળે આચાર્યને કહ્યું કે, હે ભગવન્ ! મારા જેવા આપના ભક્ત હોવા છતાં આપે જો આવો ખાદીનો ચોક્ષાળ ચોઢયો છે, તેથી મને ધણી શરમ લાગે છે. તે સાંભળી આચાર્યમહારાજે કહ્યું કે, હે રાજન્ ! હું આજે એ મરીચ શ્રાવકને ઘેર જ્યારે જોત્યરી માટે ગયેલો હતો, ત્યારે તે શ્રાવક મને ધણા માનથી આ ખાદીનો ચોક્ષાળ વેરાઓ છે. અમો મુનિઓને ખાદ અને રેશમી ચીર એ જાતે તુલ્ય છે ; કેમકે, જે માણસ માનથી રાગડી પછુ અમોને આપે છે, તે અમોને દૂધપાક સમાનજ છે. વળી હે રાજન્ ! તે મોને ધર્મપસાએ જ્યારે લક્ષ્મી મળી છે, ત્યારે તમારા સ્વધર્મી બાધઓ જે દ્રવ્યહીન રહી સંસારની વિટંબના ભોગવે, એ ઉચિત નથી. માટે તમારે સ્વધર્મી સ્વધર્મીઓને દ્રવ્ય વિગેરેની મદદ કરવી જોઈએ. તે સાંભળી રાજાએ પોતાના સ્વધર્મીઓને દ્રવ્ય આદિકની ધણી મદદ કરી.

એક દિવસે કુમારપાળ રાજાને એના ખજાર મળ્યા કે, સોરઠ દેશના સમર નામના રાજાએ યુદ્ધ રીતે યકરાનો વધ કરેલો છે. તેથી તેણે પોતાના મંત્રી ઉદયને લુકમ ક્યો કે, તમારે લશ્કર લેઈ જઈ સમર રાજ સાથે લડાઈ કરવી, અને તેને મારી તેનું મસ્તક અહીં મને મોકલાવવું. તે સાંભળી ઉદય મંત્રી ત્યાંથી મોકું લશ્કર લેઈ આવ્યા. માર્ગમાં શત્રુન્ય તીર્થની યાત્રા કરી તેણે એવું નિયમ ક્યું કે, મારે આ તીર્થનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવવો. છાટે સોરઠ જઈ સમર રાજાને મારી તેનું મસ્તક કુમારપાળને મોકલ્યું, પણ સંગ્રામમાં ઉદય મંત્રીને ધણા ધા લાગવાથી ત્યાં તેનું મૃત્યુ થયું. મૃત્યુ સમયે તેણે પોતાના માનુસેને બોલાવી કહ્યું કે, મેં શત્રુન્ય તીર્થનો ઉદ્ધાર કરવાનું નિયમ લેલું છે. માટે તે વાત તમારે મારા પુત્રને નિવેદન કરવી ; તથા આ સમયે જે કોઈ મુનિસાજનો મને સમાચાર થાવ, તો મારી મનિ વિશેષ પ્રકારે મુખ્ય છે. તે સાંભળી વાનુસેએ આજ્ઞાપાલ તપાસ કરી, પણ કોઈ મુનિસાજ નહીં મળવાથી તેણે એક કોઈ માંજુને લાકુનો વેપ પડેલાની ઉદય મંત્રી પાસે લઈ લાવ્યા. તે વેપારી મુનિને જોઈ ઉદયમંત્રીએ સમાચાર પૂરક કામ કરી પાલક તરફ તે વેપારીની ઉદા મળુસે વિચારું કે, જે વેપારી મને ઉદયને જોઈ મુનિસાજને મળુ નમસ્કાર કરી, તે વેપારી કવ માટે સામાજિક તરફનો જોઈએ.

પણ આ વેપારી કેટલે દુઃખ ભરે પી સમુદ્રનો પાર પામીશ. એમ વિચારિ તેણે શુદ્ધ ચારિત્ર પાળવા માંડ્યું.

હવે અહીં ઉદયના મંત્રીના સળંગો અમિત્સંસ્કાર કરી વિચિત્ર ગેજરી સપથું સરકર પાટણમાં આવ્યું, અને ઉદયના પુત્ર બાહડને ગોલાની સરકરના માથુસોએ તેના પિતાએ લીધેલા નિગમી તેને વાકેફ કર્યો. અહીં કુમાર પાળી રાત્રીએ પણ ઉદયની જગ્યાએ તેના પુત્ર બાહડને સ્થાપ્યો. ત્યાર બાદ બાહડે પછું દ્રવ્ય ખરચી સનુજન તીર્થનો ઉદ્ધાર કર્યો. તે ઉદ્ધાર મળેલો જાણી ત્યાં ધનુસો કોઠા પાયા કરવા માટે આવ્યા. ત્યાં જ્યારે જંગલ માટે દીપ દેશમાં આવતી હતી, ત્યારે રીમાણુ નામના મામનો રહેવાસી બીમ નામનો એક મરીમ પણ અત્યંત શાનિત્ર શ્રાવક ત્યાં આવી ચડ્યો. બાહડ મંત્રીએ તેને ધણી શાનિત્ર સ્વણી પોતાની પાસે બેસાડ્યો. ત્યારે તે શ્રાવક હોવા સાચો કે, હું મંત્રીસાજ! હું રીમાણુ નામના મામનો રહેવાસી મહા દળિદ્રી બીમનો નામે શ્રાવક છું. મારી પાસે દ્રવ્ય છે દ્રામની મૂડી છે, અને તે મૂડીમાંથી લીધેલો વેપાર કરી મહામુરકેલીથી હું માફ સુખવાન બધાં છું. આજે મને ધણી શાન આવવાથી મેં તેમાંથી એક દ્રામ વટાવી એક આનાના તો પ્રભુને પુણ્યે ચડાવ્યા છે, અને બાકીના સાત આના તેમાંથી જ વધ્યા છે, તે હું અત્યંત સાન્યથી આ જંગલની દીપમાં આપું છું. તે સાંભળી બાહડ મંત્રીએ વિચાર્યું કે, ધન્ય છે આ શાનિત્ર શ્રાવકને! કે જેણે પોતાની અસ્થ મૂડીમાંથી પણ ધર્મમાર્ગે દ્રવ્ય ખરચી લીધેલો છે. એમ વિચારિ બાહડ મંત્રીએ બીમ શ્રાવક પાસે પાંચસો ચોનામોદોરો મૂકી હાથ જોડી કહ્યું કે, આપ આ મહાન કરો કે તે સાંભળી બીમ શ્રાવકે કહ્યું કે, હું મંત્રીસાજ! મને તે લેવાનું નિયમ છે, એમ કહી તે ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો.

માર્ગમાં ચાલતાં બીમને ચિંતા પડે કે, આજે મેં જે એક દ્રામ ખરચી નાખ્યો છે, તેથી મારી જી મારીસાથે કલેષ કરશે; કેમકે તે કુમાર છે, એવી રીતે ચિંતાતુર થયો થકો. અનુક્રમે તે પોતાને ઘેર આવ્યો, અને સપથી દશકત તેણે પોતાની અંતિ કહી સંજાળી. તે દિવસે બીમના પ્રવચને મોઝે તે જી પણ અમૃતસરખી વાળીથી રહેવા લાગી કે, હું રચમી! આપનું નેહલું દન્ય પણ ઉત્તમ મળ્યું, કે જે ધર્મમાર્ગે માટે ખરચાલું.

એક દિવસે તે બીમ શ્રાવક મામને બાપચમાટે પોતાના પરપાસે જ્યારે ખાંચે બાંધ્યા લાગ્યો, ત્યારે જમીનમાંથી પાંચદળર ચોનામોદોરોથી ભરેલો

વહુએ શિયાળ સરખી ગંનાવી મેલી.

એવી રીતે રહેતાં યકાં કેટલેક કાળે ગામુ સસરો મૃત્યુ પામ્યાથી
મીયાના મનમાં ધણોજ આનંદ થયો. સારથાદ તે દુરાચારી ઉમીયા પોતા
બરતારને બક્તિથી આનંદ પગાડીને પરપુરપસાયે વિલાસ કરવા લાગ
હવે તે ધરણને એક સોગદેવ નાગના આવક સાથે ઘણીજ ગિત્રાઇ હત
તેથી તેણે એક દહાડો પોતાના તે સોગદેવ મિત્રને કહ્યું કે, હે મિત્ર ! મા
ત્રી મારાપર અત્યંત પ્યાર રાખે છે, અને તે સીલ આદિક સર્વ ગુણોથી
પિત થએલી છે. તે સાંભળી સોગદેવે કહ્યું કે, હે મિત્ર ! સ્ત્રીનો કદાપિ પ
બરસો કરવો નહીં, કેગકે સ્ત્રીઓનો સ્વભાવજ અંચળ અને દુરાચારી હો
છે. અને જો તારે તેની પરીક્ષા કરવી હોય તો આજે તારી સ્ત્રીને તારે કહે
કે, મારે બહારગામ જવું છે, અને પછી તારે ગુપ્ત રીતે ધરમાં છુપાઈ મેસ
એટલે તને સધળી ખાતરી થશે. તે સાંભળી ધરણ પોતાને ઘેર આજે
અને સ્ત્રીને કહ્યું કે, હાલમાં થોડા દિવસસુધિ મારે બહારગામ જવાનું
તે સાંભળી તે દુરાચારી સ્ત્રી કહેવા લાગી કે હે સ્વામી ! હું આપલિના આ
એકલી કેમ રહી શકીશ ? આપના વિયોગથી મેં આજથી સ્નાન, વિભેષ
પુષ્પ વિગેરેનો લાગ કરેલો છે. વળી હે સ્વામી ! આપ કુશલક્ષ્મે પાછા
હેજા પધારજો. એવી રીતનાં સ્ત્રીના વચનો સાંભળીને ધરણ લાંથી આત્ર
થયો, અને સંધ્યાકાળે ગુપ્ત રીતે પાછો આવીને પોતાના ધરમાં છુપાઈ રહ્યો.
એટલામાં રાત્રિ સમયે લાં તે સ્ત્રીનો ચાર આવી પહોંચ્યો ; તે વખ
તેણીએ મેહેલમાં પુષ્પોની શય્યા ખીજાનીને શોળે શણગારો સજ્યા. સારણ
તે ચારને ઉત્તમ ભોજન તૈયાર કરીને તેણીએ જગાડ્યો, અને તાંબુકનાં સ
ગધિ ખીડાં આપ્યાં ; ત્યારથાદ તેણીએ તેની સાથે નિયમવિલાસ ભોગવ્યો
અને બંને નિદ્રાવશ થયા. આ સધળો વૃત્તાંત જોઈ છુપાઈ બેઠેલા ધરણે પિ
ત્રાર્યુ કે, ધિક્કાર છે આ સંસારને ! એમ વિચારી તેણે પોતાની સ્ત્રી તથા
તેણીના તે મારને મારી નાંખવાનો નિશ્ચય કર્યો ; પશુ છેવટે તેણે નિશ્ચય કે
સ્ત્રીકલા કરવાની જગતમાં મારો અપવાદ થશે ; એમ વિચારી તેણે તે મા
રને મારી નાંખ્યો, અને પાછો તુરત તે છુપાઈ ગયો. એટલામાં સ્ત્રીએ જા
ગૃત થયાથાદ પોતાના મારને મૃત્યુ પામેલા જોયો, તેથી તેણીએ તેને ઉપાડીને
એક કુત્રામાં ફેંકી દીધો. ત્યારથાદ ધરણે પોતાના મિત્રપાસે આવી તે સધળ
વૃત્તાંત તેને કહી સંભળાવ્યો, અને છેવટે તેણે નિશ્ચય કર્યો કે, હવે મારે

નથી, કેમકે હવે મને જે સેર જાહેર, તો મને જે સેર મને એમ કહેવું છે.
 સુત્રુપપર મહા પુત્રુપાન કરી જાવો. આને કે જે ૨૧ સોમવારે
 પોર પાણી સમાપ નહીં. તે સાંભળી સાવના પનપર સદેક પોર જે સ્વ મને
 માત્રો પ્રભુ જનુમય મુપરિયા ખાતરી થાત નહીં.
 એટલામાં પાદજુમાં કેમકે જ્યારથી મને જે સારું ને નિ જાણ
 તેની એ સતી થવાને તેપર પદ. તે જખરે કુપારપર જાવને પાણી
 માખુસેને એવે દુઃખ કષ્ટ છે. આ સમયે રાજાજાન મને મને જે, જાણે જે
 સતીને પ્રાપ્તકાયે તેવડીય રાજાની સી રામાં જાણ રહે, અને તે એવે જે
 મને જાં એવા માટે હામર પાછડ
 પોતાના માખુસેને એવી રીતે દુઃખ દર્શાવે મને હામર હામર
 ખુટી તથાચર એક, રમથાનમાં જાં પુત્રુપ મને જે જાં ને જે પાણી
 તેપર પાણીની બી બેટી હતી
 એટલામાં જાં એ પાંખરો માખુસ એવી જાતે જાતે પાંખરે પાંખરે મને
 મને હામર સાચો, તે સાંભળી ને એ તેનીપરને જાણે એવી, અને હામર જા-
 ની છે, જે રાખી. તમે મારીસાથે જાણરિયાથ કષ્ટ. તે સાંભળી તે મને
 માત્ર પાંખરો માખુસે જાણ તેવડીય સાથે જાણ રાજાજાન કષ્ટ કુપાર
 પાણપાન તે સંપરો રાજાત જાણી પોતાને રાજાને જાણતા.
 પ્રમાણે રાજા જાણ રમથાનમાં જાણી તે એને કહેવા જાણતા છે, જે મને
 દેન. આવી રીતે આપપાન કરવાથી જાણ સંસાર મટાડે પડે છે, માટે તેમ
 એવું જે હોંડી જે તે સાંભળી તે જાં એ કષ્ટ છે, જે સાચુ. માટે માખ
 રાખી સાથે પાણી પ્રેમ હતો, તેથી મારે તેને હવે પ્રત મળવું છે. તે સાંભળી
 કુપારપાન રાજાએ કષ્ટ છે, જે એટલે. સવં માખુસો જુદા જુદા પ્રમાણ કષ્ટો
 જાણે છે, તેથી સવંતરમાં તેઓનો મેલાપ થવો દુઃખ છે. જારે તે એ કહેવા
 સાંભળી છે, જે રાજા. હવે તમે મને જોડી કષ્ટ નહીં, મારે તે જાણે આ
 પ્રમાણ રાજાની ચિતાસાથે જાણુ છે, કેમકે, જે જે તેમ ન કષ્ટ નો, મારી
 પ્રમાણ જાણમાં સી રીતે રહિ પામે. તે સાંભળી જાણુ રાજાએ તેવડીય
 મને તે પાંખરો સાથે જે પિસાસ કષ્ટ છે, તેને જે જેમ જિસરી જાણ છે. તે
 જે રાજા આપપાન નહીં કરતાં આ સંસારમાં રહેવું તેમ તમે જોયા છે તે
 જાણી કોપાપમાન મનેલી ને એ જાણી પાણી લોકોને કહેવા જાણી છે, જે

દાવની વૃદ્ધિ થાય, તમા ધર્મ પ્રકાશ પામે.

શાસન તેરમું — (આ શાસનના ધણાખરા અક્ષરો ધસાઈ

શાસન ચૌદમું — આ ધર્મલીપી દેવપ્રિય પ્રિયદર્શી રાજા

વેલી છે; કાંઈ ઠેકાણે સંક્ષેપમાં લખાએલી છે. કાંઈ ઠેકાણે મધ્યમ કાંઈ સ્થાને વિસ્તારથી લખાએલી છે. બધે ઠેકાણે ગદ્ય લખેલું તથા છે, ગાદે મેં જે લખાવ્યું છે, તે ધણું છે. કેટલીક બાબતો વિષયની લીધે ફરી ફરીને લખી છે; કારણ કે, તે બાબતને કોકો વિશેષ પ્રહાર કરે, જો આ કાંઈ સ્થાને અપૂર્ણ અથવા અયોગ્ય લખ્યું હોય તો રજુ એમ ધારવું કે, અસજ સાચે તેની નકલ મેળવી નહીં હોય; અ કોતરનારે ભૂલ કરી હશે.

પ્રખ્યાત ચિનાઈ મુસાદર હુએ-સાંગ લખે છે કે, અશોકે કાવરા બાંધારના એક ચિલામેળમાં લખ્યું છે કે, અગાઉ અહીં અસંગમેઈ મનોરહિત બોધિસત્ત, તથા પાર્શ્વનાથ તામના બોધિસત્ત યએલા છે. સાત્તાતુરમાં અશોકે ગંધારેના રત્નપેના ચિલામેળમાં ધણી બ આદિ શસ્ત્ર વાપરનામાં આવ્યો છે. અને લંગાણુ યવાના બપયા અ બીજા ચિલામેળોના ગાનાર્યા આપેલા નથી. જોના ઇસ્થનારે કલિંગ અગ્રેષ્ઠ ગાપામાં સ્થેલી પ્રાચીનભૂગોળથી બણી લેવા.

પ્રકરણ સાતમું.

મહાન્ અશોકના ઇતિહાસની સમીક્ષા.

મહાન્ અશોકનો પિતા બિંદુસાર, અને પિતામહ ચંદ્રગુપ્ત, એ જૈનધર્મી હતા. તેના પો કસો સદેહ નથી; કેમકે, તેઓનું વર્ણન વિસ્તારે આજ પુસ્તકના પેટ્ટેલા બાગમાં આપેલું છે. છતાં પ્રકરણમાં જણાવેલા અ શોકના જીવનને પાલન ચીલામેળે મા જણાવેલી તેની ક્ષણુ લાગણીથી અ સ્પષ્ટ છે કે, તે જૈન હતો. આદ્ય પુસ્તકોનાં તેની કૂરનામારે જે લખા કરમા આવ્યા છે, તે તે કદા તેઓએ પોતાના ધર્મનું મહત્ત્વ વધારે કહ્યું હોય એવું જણાય છે. એવંચ વિદ્વાનો અનુમાન કરે છે, તે લખા અશોકે મા અનન્યનિકમારે ખામ જૈન પુસ્તક નહીં મળાસતો હોય ના સ્મરના પહેલી લેખક વિષ છે. કેમકે, તે લખનાં જૈનધર્મી પૂર્ણ

લેખમાં “દેવાનાં પ્રિય” એ શબ્દને જે વારંવાર લખવામાં આવ્યો તેથી પણ જણાય છે કે, તે જૈનધર્મી હતો; કારણ કે, એક માનવતા મણુસને જૈનશાસ્ત્રોમાં “દેવાનાં પ્રિય” શબ્દથી જોલાવવામાં આવે. વળી જૈન ગ્રંથોમાં સાધુઓને માટે વપરાતો “યતિ” શબ્દ, અશોકને લેખોમાં જોવામાં આવે છે. અશોકે પોતાના લેખોમાં જણાવ્યું છે કે, ખરેખર માણુસને પણ દેહાંતની શિક્ષા થશે નહીં એ તેની દયાળુ સામ્યતા પણ તેનું જૈનધર્મપિણું સૂચવે છે. વળી એક શિલાલેખમાં અશોકે જણાવ્યું છે કે, “પ્રત્યેક માસની ચૈત્ર, અગાવાર્યા અને પુનેમને દિવસે જળદોષ પણ ખેતીમાં જોડવાં નહીં.” દરેક માણુસો જાણે છે કે, ઉપરની તિથિઓ જૈનધર્મીઓને એક ધાર્મિક પર્વતરિકે ગણે છે; અને તે દિવસે સર્વ જૈનો આરંભતા કાર્યોનો લાગ કરે છે. અશોકરાજાએ પણ જૈનધર્મને અનુસરીને જ તે તિથિઓને દિવસે જળદોષને પણ નિશ્રાંતિ આપવાનો હુકમ કર્યો છે.

પ્રકરણ આઠમું

જૈનધર્મના મુખ્ય ખતાવોની સાક્ષ્યાર નોંધ.

(આ પ્રકરણમાં જેટલી સાલો અને તેને લગતા જેટલા ખતાવો અમાને મળી શક્યા છે, તેટલા દાખલ કર્યા છે.)

માહાવીર સંવત્ ૧૬૯૩.

૨૫૦—પી. સાચરનાથજી.

૯૦—મુખ્યધર્મચામિતો જન્મ.

૭૨—મહાવીરસ્થામિતો જન્મ.

૪૨—મહાવીરસ્થામિતો દીક્ષા.

૩૦—મહાવીરસ્થામિતો કેવળજ્ઞાને—જાતભરવામિતે દીક્ષા મુખ્યધર્મચામિતી દીક્ષા—પ્રભાસચામિતો જન્મ.

૧૬—જાતભરવાનું કાળગમન—જન્મચામિતો જન્મ—જન્મભાલી નામનો પદ્ધતિ નિન્દા.

૧૨—તિષ્ઠ્યશુભ તારોનો બીજો નિન્દા.

૧૩.

માહાવીર સંવત્ ૫૭૧.

મહાવીર વિક્રમ.

સંવત્. સંવત્.

૧—૦—મહાવીર સ્થામિતું નિર્વાણ—જાતભરે કેવળજ્ઞાન—મુખ્યધર્મ સ્થામિતું પદ્ધતિપદ્ધતિ—જન્મચામિતી દીક્ષા—પ્રભાસચામિતી દીક્ષા—અવતિનગરીમાં ચંદ્રપદ્ધતિના પેાત પાલકનો સન્માનિતેક મયો.

૧૨—૦—જાતભરવામિતું જોક્ષગમન—મુખ્યધર્મચામિતે કેવળજ્ઞાન—જન્મચામિતે પદ્ધતિપદ્ધતિ

- ૨૯૨ — ૧—સુસ્થિતાઆયર્ તથા સુપ્રતિષ્ઠાઆયર્ આયર્સુઠસ્તિની પાટ
બેઠા, અને તેઓએ કેલનાર સુસ્થિતાનો આયર્ જાણ્યો,
તેથી સુધર્માસ્વામિની આજ્ઞા આપેલા નિમિત્તે ગચ્છનું
નામ અદ્વાય ક્રોધિક ગચ્છ પ્રાપ્ત્યું.
- ૨૯૫ — ૦—દશપૂર્વી બુદ્ધિઆયર્ (દિગંજર મતે).
- ૩૦૦ — ૦—ઉગારવાનિ (ચેતાંજર મતે).
- ૩૧૫ — ૦—દશપૂર્વી દેવાઆયર્ (દિગંજર મતે).
- ૩૨૩ — ૦—ચંદ્રયુક્તના ગોર્વે વસનો ઉચ્છેદ-પુષ્પગિતને મગધની
ગાદી ગળી.
- ૩૨૭ — ૦—ચંદ્રયુક્તના ગોર્વે વસનો ઉચ્છેદ (મતાંતરે).
- ૩૨૯ — ૦—દશપૂર્વી ધર્મસેનાઆયર્ (દિગંજર મતે).
- ૩૩૫ — ૦—કાશ્ચિક ચોળની સંવત્સરી કરનાર પેહેલા કાશ્ચિઆયર્નો
જન્મ (પિટસનના રિપોર્ટને આધારે).
- ૩૪૫ — ૦—વક્ત્રાઆયર્ (દિગંજરી).
- ૩૪૩ — ૦—પુષ્પગિતરાજની ગાદી અક્ષમિત અને માનુમિતને મળી.
- ૩૬૩ — ૦—ચંદ્રયુક્તના આયર્ (દિગંજરી).
- ૩૭૬ (૩૮૬) — ૦—મગધના સુવના કંતા રામાઆયર્ (કાશ્ચિઆયર્), (પિ-
ટસનના રિપોર્ટને આધારે).
- ૩૮૭ — ૦—પાંડવાઆયર્ (દિગંજરી).
- ૪૧૩ — ૦—મગધની ગાદી અક્ષમિત અને માનુમિત પાસેથી તમિલા-
દન રાજાને મળી.
- ૪૨૨ — ૦—ધ્રુવસેનાઆયર્ (દિગંજરી).
- ૪૩૬ — ૦—કાશ્ચિઆયર્ (દિગંજરી).
- ૪૫૩ — ૦—મદ્ગિરિનાથના જોગ કાશ્ચિઆયર્-મદ્ગિરિનાથના આ-
યર્ અપુરુષઆયર્-મગધની ગાદી અક્ષમિત પાસેથી મદ્ગિ-
રિને મળી.
- ૪૬૬ — ૦—મગધની ગાદી મદ્ગિરિ પાસેથી સદ્ગુણને મળી અને રાજી.
- ૪૬૭ — ૦—અર્ધચંદ્ર-કદમ્બડી આયર્-મિલ્લેન રિપોર્ટ-સહિત
સરિ.
- ૪૬૮ — ૦—સુમત્રાઆયર્ (દિગંજરી).
- ૪૭૨ — ૧—વિક્રમદિત્તે રાજાએ કહેલું કે કદમ્બડી

- ૪૦૪— ૪—સોદાચાર્ય (દિગંબરી).
- ૪૦૨— ૨૨—મદ્ધાત્મ (દિગંબરી)—વજ્રવાગિના ચિધ્વ વજ્રમેન
રિનો જન્મ.
- ૪૦૨— ૨૨—વજ્રવાગિનો જન્મ.
- ૪૦૦— ૩૦—સિદ્ધસેન દિવાકરતું સ્વર્ગમગન.
- ૪૦૧— ૩૧—વજ્રવાગિના ચિધ્વ વજ્રમેનસુરિની દીક્ષા !
- ૪૦૪— ૩૪—વજ્રવાગિની દીક્ષા !
- ૪૧૫— ૪૫—સોદાચાર્ય (દિગંબરી).
- ૪૧૪— ૪૪—કુદકુચાચાર્ય.
- ૪૨૪— ૫૪—નિમલસુરિએ પદ્મચરિત રચ્યું.
- ૪૩૩— ૬૩—આર્ચકશિતસુરિએ સર્વ શાસ્ત્રોના અતુલોત્તમ ગૂઢ ગૂઢ કથા.
- ૪૪૨— ૭૪—રોહિતગુપ્તી વૈશસિક મતની ઉત્પત્તિ—વૈશેષિક મતની
સ્થાપના.
- ૪૪૮— ૭૮—વજ્રવાગિને સુરિપદ—પીયૂષસુરિએ વૈશસિકમતી રોહિ-
તગુપ્તનો પરાજય કર્યો.
- ૪૬૫— ૯૫—અદિવક્ત્રાચાર્ય (દિગંબરી).
- ૪૭૮— ૧૦૮—જયસ્થાહે સેનુજયનો તેરમો ઉદ્ધાર કરી પાપાણુની પ્ર-
તિષ્ઠા સ્થાપી, તેની પ્રતિષ્ઠા વજ્રવાગિએ કરી
- ૪૮૪— ૧૧૪—વજ્રવાગિનું સ્વર્ગમગન—દસમું પૂર્વ, એત્યું સંપ્રપચ્ચ અને
એત્યું સંસ્થાન નિઃશ્વેદ મયું—સાતમો નિન્દવ થયો.
- ૪૮૫— ૧૧૫—પાર્શ્વનાથજીની સત્તરમી પાઠે વજ્રદેવસુરિ.
- ૪૯૩— ૧૨૩—માધવધાચાર્ય (દિગંબરી).
- ૪૯૫— ૧૨૫—કોરટનગર તથા સલાપુરમાં નાદકમંત્રીએ જિનમંદિર
જમાવ્યું, તથા તેના બિભોની પ્રતિષ્ઠા જ્ઞાનમગસુરિએ
કરી (આત્મારમણકુલ જૈનતત્વાદર્શનો આધારે)
- ૧૦૦— ૧૩૦—સંતપુરના જિનમંદિરમાં જ્ઞાનમગસુરિજીએ જિનપ્રતિ-
ષ્ઠાની પ્રતિષ્ઠા કરી (જિનપ્રજ્ઞસુરિજીના રચેલા તીર્થદર્શનો
આધારે)
- ૧૦૯— ૧૩૯—સ્વર્ણરતનગરમાં દિગંબરમતની કલ્પતિ
- ૧૧૪— ૧૪૪—પરસેનાચાર્ય (દિગંબરી)

૧૧૧૫—૧૪૫—જિનભદ્રમણિ કામામભ્યુ- :

૧૧૧૫—૬૮૫—જિનભદ્રમણિનું યુગપ્રધાનપદ.

૧૧૭૦—૭૭૦—નિપ્રમશ્વરિએ નારાયણમાં મેળિનપદ્મની પ્રતિષ્ઠા કરી.

૧૧૯૦—૭૨૦—ઉમારવાણિ નામની યુગપ્રધાન યજ્ઞ-

૧૨૦૦—૭૩૦—સ્વાતિઆમલે યુગમયી ચારણની પાત્રી રચાવી.

૧૨૭૦—૮૦૦—પ્રધુમશ્વરિ-ભદ્રાવરણ માનનુંકશ્વરિ-જયભદ્રીશ્વરિનો
૦૪૦મ.

૧૨૭૨—૮૦૨—નનશાળે પાદભ્યુ પદ્યમયું, અને મળિદાસમાં પદ્યસામે
પાદવેનાપત્રી પ્રતિષ્ઠાની પ્રતિષ્ઠા થઈ.

૧૨૭૧—૮૨૧—જયભદ્રીશ્વરિએ પદવેનિમ્બની પ્રતિષ્ઠા કરી.

૧૩૫૦—૮૮૦—ભગ્યુંનપણિનું સ્વનંદનન અને તેના જન્મનમાં ઘણામુખનું
મૂળભાગારનું બદલતું (૧૮૬૦ના રીપેરેને આપાયે).

૧૩૫૪—૮૮૪—દિલધાન કાલ્યાણે જનવંદન મહાકવિ.

૧૩૧૫—૮૬૫—આમરાજપ્રતિભાષા જયભદ્રીજનું સ્વનંદનન.

૧૩૭૦—૯૦૦—જયભદ્રીજનું સિમ્બ નામશ્વરિ

૧૩૮૬—૮૧૬—આમાર્ગમહાસાર દિલધાન.

૧૪૨૧—૮૫૧—જિનશર દેવજેનભદ્રાસર.

૧૪૩૨—૮૬૨—જયમુખકશ્વરિએ જયમુખરે બી રીત રંગ-મનુષ્યકવિ

૧૪૩૪—૮૬૪—પરીભદ્રશ્વરિ બેરમડનું જિનમશ્વરિ નારાયણના આગળ

૪૧૧—૮૮૧—વીરમણિ

૪૧૪—૮૫૪—ઉદ્દેગમશ્વરિ-જરેરશ્વરિની વચન-બી રચાયતા-આવે-
લીન-જાતી કૃષ્ણિ (મલતરે)

૪૭૦—૧૦૦૦—પદવેન-બી કૃષ્ણિશ્વરિ

૪૮૦—૧૦૧૦—કદરેરશ્વરિએ પ્રમદિ-પુરના પંજરનરે (સ-બી
વધા એ કદમલ મેલુ-બી સંગીતકવિ, વધા નરેર પ્રમાણે વિ-ન-
મણિર આપનારે કૃષ્ણજ મને દીક્ષા આપે

૧૪—૧૦૨૪—સ.જનુ.નામે ૧૦૨૮૭૧૨ રીત રંગ

૨૧—૧૦૦૧—વજ્રદેવના નામ નેવેલી પદ્ય

૮૦—૧૦૨૮—જયમુખ પશ્ચિમે દેવે વધાવતા રંગ

૧૨—૧૦૪૮—પદવેન-બી-એ નામ નેવેલી રંગ

- ૧૫૨૦—૧૦૫૦—દિગંજર અમિતગતિ-રાજગચ્છના જિનેશ્વરસૂરિ.
 ૧૫૨૫—૧૦૫૫—નરસિંહસૂરિએ નરસિંહપુરમાં પક્ષને માંસભક્ષણ ત
 બંધું.
 ૧૫૪૩—૧૦૭૩—ઉદ્દેશગચ્છના જિનચંદ્રગણિ.
 ૧૫૫૦—૧૦૮૦—અભયદેવસૂરિના ગુરુ જિનેશ્વરસૂરિ.
 ૧૫૫૪—૧૦૮૪—જિનેશ્વરસૂરિને દુર્લભસેન રાજ તરફથી ખરતરનું ગિરદ
 મળ્યું.
 ૧૫૫૮—૧૦૮૮—નવાંગી ટીકાકાર અભયદેવસૂરિની દીક્ષા-વર્ધમાનસૂરિએ
 આશુપર વિગલશાહના જિનમંદિરમાં પ્રતિષ્ઠા કરી.
 ૧૫૬૬—૧૦૯૬—નાદિવેતાલ શાંતિસૂરિનું સ્વર્ગગમન.
 ૧૫૭૯—૧૧૦૯—છરાવળા પાશ્વનાથતીર્થ.
 ૧૫૮૩—૧૧૧૩—ગિરનારપર નેગિનાયજીનું જિનાલય બંધાવાનો શિલાલેખ.
 ૧૫૮૫—૧૧૧૫—યદુવંશમાં થએલા મંડલીકે સોનાનાં પતરાંથી ગિરનારપર
 જિનમંદિર બંધાવાનો શિલાલેખ.
 ૧૫૯૦—૧૧૨૦—નિવૃત્તિકુત્તના દ્રોણાચાર્ય-અભયદેવસૂરિએ આશુહીનપદ-
 નમાં દ્રોણાચાર્યની આજેવાની નીચે અચ્છમ નામના વ્યા-
 પારીના મકાનમાં રહીને સ્થાનાંગ ઉપર વૃત્તિ રચી, તથા
 દશેરાને દિવસે જ્ઞાતાધર્મિકયાંગની વૃત્તિ પૂરી કરી.
 ૧૫૯૨—૧૧૨૨—થારાપુત્રપુરીય ગચ્છના નગિ સાધુએ પડાવસ્વકટીકા ના-
 મનો ગ્રંથ રચ્યો.
 ૧૫૯૪—૧૧૨૪—અભયદેવસૂરિએ હરિમદ્રસૂરિજીના પંચાસકપર ધોળકામાં
 ટીકા કરી.
 ૧૫૯૫—૧૧૨૫—થારાપુત્રપુરીય ગચ્છના નગિ સાધુએ રૂદ્રના કાચાતંકા-
 રપર ટીપ્પન રચ્યું-ખરતર ગચ્છના જિનચંદ્રસૂરિએ સં-
 વેગરમસાળા નામનો ગ્રંથ રચ્યો.
 ૧૫૯૯—૧૧૨૯—નેગિચંદ્રસૂરિએ ઉત્તરાધ્યયનની ટીકા કરી.
 ૧૬૦૫—૧૧૩૫—અભયદેવસૂરિનું સ્વર્ગગમન.
 ૧૬૦૬—૧૧૩૬—વિધિપક્ષગચ્છના આર્યરક્ષિતજીનો વનગ.
 ૧૬૦૯—૧૧૩૯—અભયદેવસૂરિનું સ્વર્ગગમન (જીવન મત પ્રમાણે)-ગુણ-
 ચંદ્રગણિ-ચંદ્રગણિએ વીરચરિત્ર રચ્યું.

૧૧૧૧—૧૧૪૧—ધનવિજય વાચકે લોકનાલિકા મંથપર આપાટતિ લખ

૧૧૧૨—૧૧૪૨—વિધિપદ્ધતિ ગ્રંથો આર્યસૂત્રની દીક્ષા.

૧૧૧૩—૧૧૪૩—વાદિદેવસૂત્રનો જન્મ.

૧૧૧૪—૧૧૪૪—હેમચંદ્રજીનો જન્મ કાર્તિક સુદ ૧૫ ચનિતાર.

૧૧૨૦—૧૧૫૦—સિદ્ધરાજ આદિએ બેઠો—હેમચંદ્રજીને દીક્ષા (પ્રમાણિક
ચિત્ર પ્રમાણે).

૧૧૨૨—૧૧૫૨—વાદિદેવસૂત્રજીને દીક્ષા.

૧૧૨૪—૧૧૫૪—હેમચંદ્રજીની દીક્ષા (જિનદર્શસૂત્રના મત પ્રમાણે)—કક્ષસૂત્રિ

૧૧૨૮—૧૧૫૮—જાગલચંદ્રગણિ.

૧૧૨૯—૧૧૫૯—ચંદ્રપ્રભાસૂત્રિથી પુનઃપ્રાપ્તિ ગચ્છની ઉત્પત્તિ.

૧૧૩૦—૧૧૬૦—મહાપ્રભાવિક વીરચાર્ય

૧૧૩૨—૧૧૬૨—હેમચંદ્રજીને આચાર્યપદ (જિનદર્શસૂત્રના મત પ્રમાણે).

૧૧૩૪—૧૧૬૪—જિનવપ્તગામૂરિએ પોતાનાં ચિત્ર કાઢ્યો, તથા સંધપદો
ચિત્રોડના જિનમંદિરની વિમાનપર કોતરણ્યો—મહાધારી
હેમચંદ્રસૂત્રિ.

૧૧૩૬—૧૧૬૬—હેમચંદ્રજીને આચાર્યપદ (પ્રમાણિક ચરિત્ર પ્રમાણે).

૧૧૩૯—૧૧૬૯—વિધિપદ્ધતિ ગચ્છની ઉત્પત્તિ—પાશ્વંદેવગણિએ દરિયાકાંઠે
કેવલ આપવેશપર પંજિકા રચી.

૧૧૪૦—૧૧૭૦—મહાધારી હેમચંદ્રજીએ બવણાવતા બન્યાબો.

૧૧૪૧—૧૧૭૧—વિદ્યાવશ ગચ્છના ધનેશ્વરસૂત્રિ થયા, તેણે જિનવપ્તગા-
મૂરિનાં સાર્થકતાનીકૃતિ રચી

૧૧૪૨—૧૧૭૨—વાદિ દેવસૂત્રજીને આચાર્યપદ.

૧૧૪૮—૧૧૭૮—મુનિચંદ્રસૂત્રિનું રાજગમન.

૧૧૫૧—૧૧૮૦—યશોદેવસૂત્રિએ પાશ્વિકસૂત્રપર કૃતિ રચી

૧૧૫૧—૧૧૮૧—સિદ્ધરાજની સત્તામાં એવેનાંજર દિગંજરોનો વિલાદ, આજે
તેમાં દિગંજરોના પરાજય દેવસૂત્રિજીએ કવેલ.

૧૧૫૩—૧૧૮૩—એવેનાંજર દિગંજરોના વિલાદમાં વાદિ દેવસૂત્રિજીનાં જન્મ
યજ્ઞથી મહારાજા સિદ્ધરાજને તુષિતાનતરિકે દેવસૂત્રિજીને

આપના માહેલું કબ્બ તેમજે મદન્ય નહીં કરાવી તે દ્રવ્યનું
જિનમંદિર બંધાયું અને તેમાં દેવસૂત્રિજીએ આદિનામ

છની પ્રતિષ્ઠા કરી.

૧૧૬૦—૧૧૯૦—આમ્રદેવસૂરિને નેમીચંદ્રસૂરિના આપ્યાનમણિ કોપનીવૃત્તિ રચનામાં પાર્શ્વદેવગણિએ ગદદ કરી—ગુણાકરસૂરિ..

૧૧૬૯—૧૧૯૯—કૃતવર્ધી ગાગમાં પાર્શ્વનાયછની સ્થાપના—કુમારપાત્રને રાગગાદી.

૧૧૭૪—૧૨૦૪—ખરતર ગચ્છની ઉત્પત્તિ—રૂપાલીયગચ્છના અમયદેવસૂરિ—જિનમદ્રસૂરિ—દેવસૂરિએ કૃતોધી ગાગમાં તથા આરાસણમાં જિનગિંનની પ્રતિષ્ઠા કરી.

૧૧૭૭—૧૨૦૭—ચંદ્રસેનસૂરિ.

૧૧૭૮—૧૨૦૮—અંચલગચ્છી ધર્મયોગસૂરિનો જન્મ મારવાડમાં આવેલા મહાપુર નામના ગાગમાં થયો, તેમના પિતાનું નામ ચંદ્ર અને માતાનું નામ રામચંદ્ર હતું. (એમ મેરુતુમદ્વત સતપદિ સાયોદારમાં છે)

૧૧૮૧—૧૨૧૧—શશસાહેબ જિનદત્તસૂરિનું સ્વર્ગમગન.

૧૧૮૩—૧૨૧૩—અંચલ ગચ્છની ઉત્પત્તિ—શ્રીમાલી વંશના શાહમંત્રીએ સનુજવનો ચૈદમો ઉદાર કર્યો.

૧૧૮૬—૧૨૧૬—અંચલગચ્છી ધર્મયોગસૂરિની દીક્ષા.

૧૧૯૧—૧૨૨૧—૧૧માનંદસૂરિ.

૧૧૯૨—૧૨૨૨—હરીપૂરીય ગચ્છના ચંદ્રસૂરિ—વામજદ્રમજિએ સામાવતુ કોટ રૂપિત અસ્થીને સનુજવ લાયકો ઉદાર કરાવ્યો.

૧૧૯૩—૧૨૨૩—ખરતર ગચ્છના જિનચંદ્રસૂરિનું સ્વર્ગમગન.

૧૧૯૪—૧૨૨૪—અંચલગચ્છી ધર્મયોગસૂરિએ સ્વરૂપ.

૧૧૯૬—૧૨૨૬—કેટિ દેવસૂરિનું સ્વર્ગમગન—નિરિપાદગચ્છી આર્ચકોએ તદ્દનું સ્વર્ગમગન.

૧૧૯૮—૧૨૨૮—કેવલ નામના કાશ્મીરિ—કેવલકેવલનું સ્વર્ગમગન.

૧૧૯૯—૧૨૨૯—કેવલકેવલનું સ્વર્ગમગન.

૧૨૦૦—૧૨૩૦—જિનમદ્રસૂરિએ કલ્યાણવંશનાં પતિદા કરી.

૧૨૦૧—૧૨૩૧—કલ્યાણવંશનાં પતિદા કરી.

૧૨૦૨—૧૨૩૨—કલ્યાણવંશનાં પતિદા કરી.

૧૨૦૩—૧૨૩૩—કલ્યાણવંશનાં પતિદા કરી.

૧૭૧૮—૧૨૪૮—આસરે વિવેકગંજરી કરી.

૧૭૨૦—૧૨૫૦—આમમિકોની ઉત્પત્તિ.

૧૭૨૨—૧૨૫૨—મુનિરત્નસૂરિએ અમગરવામીચરિત્ર રચ્યું.

૧૭૨૯—૧૨૫૯—અંચલમંડળના જયસિદ્ધસૂરિનું રંગમંગન.

૧૭૩૩—૧૨૬૩—અંચલમંડળના ધર્મધોપત્તએ જનપદિકા અંધ રચ્યો.

૧૭૩૫—૧૨૬૫—વલ્લભમંડળના જિનદત્તસૂરિ.

૧૭૩૬—૧૨૬૬—દેવાનંદસૂરિએ કોઠાપાદનાયની પ્રતિજ્ઞા કરી.

૧૭૩૮—૧૨૬૮—અંચલમંડળી ધર્મધોપત્તસૂરિનું ૬૦ વર્ષની ઉમરે ૨૫મંગ-
મન.

૧૭૪૩—૧૨૭૩—અગિતદેવસૂરિએ પોમવિધિ અંધ રચ્યો.

૧૭૪૬—૧૨૭૬—ગાણિધ્યયંદ્રસૂરિ—રાજમંડળના ગાણિધ્યયંદ્રસૂરિ.

૧૭૪૭—૧૨૭૭—જિનપતિસૂરિનું રંગમંગન.

૧૭૪૮—૧૨૭૮—૨૬વાલીય મંડળના અનવદેવસૂરિએ જનતપિચવ મહા-
કાવ્ય બનાવ્યું.

૧૭૫૩—૧૨૮૩—અગિતસિદ્ધસૂરિ.

૧૭૫૫—૧૨૮૫—વલ્લભમંડળનું નામ જમડ્યંદ્રસૂરિથી તપમંડળ ૫૬મું

૧૭૫૮—૧૨૮૮—વસુપાલ તેજપાત્રે આશુ ઉપરે લુપ્તમયસદીમાં કસોડીની
જિનપ્રતિભાની સ્થાપના કરી.

૧૭૬૦—૧૨૯૦—કનકમંડળસૂરિ—ચોરસૂરિ.

૧૭૬૨—૧૨૯૨—આગિતપ્રભમણિ—પુનમીઆમંડળના મિતેશ્વરસૂરિ.

૧૭૬૪—૧૨૯૪—અંચલમંડળી ધર્મધોપત્તસૂરિચિત્ર જનપદિકા અંધનું વિ-
ષયજ તેના સિધ્ધ મહેન્દ્રસૂરિએ રચ્યું—અતર મંડળમાં
યએશ દેવાનંદસૂરિના સિધ્ધ પદ્મપ્રભસૂરિએ પ્રનિમુદન-
ચરિત્ર રચ્યું.

૧૭૬૬—૧૨૯૬—વિજ્ઞાનપાત્રે આરતશક લખુરત્તિ કરી.

૧૭૬૮—૧૨૯૮—વલ્લભ મંડળ પાસેના અકેવાડીઆ આમમાં વસુપાલનું ૨૫મં-
મન.

૧૭૬૯—૧૨૯૯—અંચલમંડળ દેવેન્દ્રનિદનસૂરિનો અંગ.

૧૭૭૨—૧૩૦૨—મીનાલી અંદરે સમુદત્તપર જિનમંદિર બનાવ્યું—વિ-
ધાન પત્રિકાની વિજ્ઞા—ધર્મધોપત્તસૂરિની દિક્ષા.

- ૧૮૯૪—૧૪૨૪—સોમતિલક સૂરિનું સ્વર્ગગમન.
- ૧૮૯૬—૧૪૨૬—ગુણાકરસૂરિના શિષ્ય અમયદેવસૂરિએ ભક્તામર ર
ત્રની દીક્ષા રચી.
- ૧૯૦૦—૧૪૩૦—સોમસુંદરસૂરિનો જન્મ.
- ૧૯૦૬—૧૪૩૬—અંબલગચ્છના ગઢાકવિ જયશેખરસૂરિ—મુનિસુંદરસૂ
રિનો જન્મ.
- ૧૯૦૭—૧૪૩૭—સોમસુંદરસૂરિની દીક્ષા.
- ૧૯૧૧—૧૪૪૧—શ્રી જ્ઞાનંદસૂરિનું સ્વર્ગગમન—શ્રી જ્ઞાનસાગરસૂરિ
આચાર્ય પદ.
- ૧૯૧૨—૧૪૪૨—કુલગંડનસૂરિને આચાર્યપદ—
- ૧૯૧૩—૧૪૪૩—મુનિસુંદરસૂરિની દીક્ષા.
- ૧૯૧૯—૧૪૪૯—શ્રી જયતિલકસૂરિના સદ્ગોષ્ઠી સા. હરપતિએ ગિર-
નારપર નેગિનાથજીનું જિનમંદિર સમરાચ્યું.
- ૧૯૨૦—૧૪૫૦—સોમસુંદરસૂરિને વાચકપદ—
- ૧૯૨૧—૧૪૫૧—ગુણાકરસૂરિના શિષ્ય અમયદેવસૂરિએ તિજયપદ્મત ણ-
નાચ્યું.
- ૧૯૨૫—૧૪૫૫—કુલગંડનસૂરિનું સ્વર્ગગમન—
- ૧૯૨૬—૧૪૫૬—ગુણરત્નસૂરિ.
- ૧૯૨૭—૧૪૫૭—સોમસુંદરસૂરિને આચાર્યપદ—રત્તશેખરસૂરિનો જન્મ.
- ૧૯૩૦—૧૪૬૦—તપગચ્છી જ્ઞાનસાગરસૂરિનું સ્વર્ગગમન.
- ૧૯૩૩—૧૪૬૩—રત્તશેખરસૂરિને દીક્ષા.
- ૧૯૩૪—૧૪૬૪—લક્ષ્મીસાગરસૂરિનો જન્મ.
- ૧૯૩૬—૧૪૬૬—મુનિસુંદરસૂરિને વાચકપદ.
- ૧૯૪૦—૧૪૭૦—દેવપાલીય ગચ્છના દેવેન્દ્રમુનીશ્વર.
- ૧૯૪૮—૧૮૭૮—દુદનગરીના દેવરાજશાહે ગર્ભાશ્રમ દ્વારા રૂપિયા ખરચીને
મુનિસુંદરસૂરિના આચાર્યપદનો મટ્ટોત્થાન કર્યો.
- ૧૯૫૩—૧૮૮૩—રત્તશેખરસૂરિને પદ્મિનપદ.
- ૧૯૬૦—૧૮૯૦—લક્ષ્મીસાગરસૂરિની દીક્ષા.
- ૧૯૬૨—૧૮૯૨—ખરારગચ્છના જિનયજ્ઞસેતિ—જિનમંત્રીપાદપત્રે કુમાર
રત્તમ પ્રજાપતિ રચ્યો.

૨૦૫૨—૧૫૮૨—આનંદવિગલસૂરિએ કેટલાક સાધુઓ સહિત ગુરૂ આ-
મ્રાથી ક્રિયા ઉદ્ધાર કર્યો.

૨૦૫૩—૧૫૮૩—હીરવિજયસૂરિનો પ્રહલાદનપુરમાં (પાલણુપુરમાં) કુંસ-
શાની સ્ત્રી નાથીની કુદ્દીએ જન્મ—

૨૦૫૭—૧૫૮૭—હુંપકગતી વૃદ્ધવરસિંહજી—વિજયદાનસૂરિનું આઆર્યપદ—
વૈસાકવદ છઠ્ઠે શેઠ કરમાશાહે શત્રુંજયનો શોળખો ઉદ્ધાર
કર્યો—

૧૦૬૦—૧૫૯૦—ગુણવિજય.

૨૦૬૬—૧૫૯૬—આનંદવિગલસૂરિ નવ દિવસનું અનશન કરી સ્વર્ગે ગયા
હીરવિજયસૂરિની પાટણમાં કાર્તિકવદ બીજને દિવસે દીક્ષા.

૨૦૭૪—૧૬૦૪—વિજયસેનસૂરિનો જન્મ.

૨૦૭૬—૧૬૦૬—હુંપકગતી વરસિંહજી.

૨૦૭૭—૧૬૦૭—શ્રી હીરવિજયસૂરિને નારદપુરીમાં શ્રી ઋષ્યમદેવ પ્રમુના
ગંદિરમાં પંડિતપદ.

૨૦૭૮—૧૬૦૮—શ્રી હીરવિજયસૂરિને નારદપુરીમાં માહા સુદ પોત્રમે શ્રી
વરકાણાં પાશ્વનાથના જિનગંદિરમાં વાચકપદ—

૨૦૮૦—૧૬૧૦—હીરવિજયસૂરિને શિરોહીમાં આઆર્યપદ.

૨૦૮૩—૧૬૧૩—વિજયસેનસૂરિની માતા પીતા સહિત દીક્ષા.

૨૦૮૫—૧૬૧૫—પદ્મસુંદરે રામગણાબુદ્ધ કાવ્ય રચ્યું.

૨૦૮૨—૧૬૨૨—વિજયદાનસૂરિનું વટપક્ષીમાં અનશનપૂર્વક સ્વર્ગગમન.

૨૦૮૬—૧૬૨૬—વિજયસેનસૂરિને પંડિતપદ—

૨૦૮૮—૧૬૨૮—વિજયસેનસૂરિને ઉપાધ્યાયપદપૂર્વક આઆર્યપદ.

૨૧૦૪—૧૬૩૪—વિજયદેવસૂરિનો જન્મ.

૨૧૦૯—૧૬૩૯—અકબર બાદશાહના ફરમાનથી જોકવદી તેરસને દિવસે
હીરવિજયસૂરિ ફતેહપુરમાં આવ્યા. તે લાં અકબર બાદ-
શાહની મુજાકાત થતાં બાદશાહે ખુશી થઇ હીરવિજયસૂ-
રિને પોતાના મકાનમાં રહેવાં જૈન પુસ્તકો ભેટ આપ્યાં—

૨૧૧૩—૧૬૪૩—વિજયદેવસૂરિની દીક્ષા.

૨૧૧૪—૧૬૪૪—વિજયસિંહસૂરિનો જન્મ.

૨૧૧૬—૧૬૪૬—ઉદયસિંહ મુનિએ શ્રાદ્ધપ્રતિકમણ્યવૃત્તિપર ગ્રાખ્ય રચ્યું—

સ્વંભાગીયમાં (ખચાગમાં) તેજપાવણાદે બનાવેલાં જિ-
નમસિર-બી હીરવિજયમુરિએ પ્રતિષ્ઠા કરી.

૨૧૧૫—૧૧૪૫—હુપકમતી જયવંતજી

૨૧૨૨—૧૧૫૨—નાગકુલે બાળામરતી દીક્ષા રચી—વિજયસેનમુરિને
બહારકાવડ—

૨૧૨૪—૧૧૫૪—જ્ઞાનવિજયમુરિ—વિજયસિદ્ધમુરિ-બી દીક્ષા—

૨૧૨૫—૧૧૫૫—વિજયદેવમુરિને પઠિતપદ—

૨૧૨૬—૧૧૫૬—વિજયદેવમુરિને વૃષાભાષણપદ આચાર્યપદ.

૨૧૨૭—૧૧૫૭—જયસેનમુરિએ વિચારરત્નસંમદ મંપ રચ્યો.

૨૧૩૦—૧૧૬૦—જ્ઞાનવિજયમુરિએ જ્ઞાનમકુલ-બી દીક્ષા રચી—પ્રાસંગિક
મુનિએ પ્રતિષ્ઠાકાવ ૨૨મું

૨૧૩૨—૧૧૬૨—કદા નાગના પાંખુપાળી કાવ્ય મત મામ્મો, અને તેજે
જય પોષ મા-બી—જંગલીજયે સુનુજનપર મંદપમુદ્રત
રેફ બધામું.

૨૧૪૧—૧૧૭૧—વિજયસેનમુરિનું ખંજાતમાં સ્વનંમન.

૨૧૪૩—૧૧૭૩—વિજયસિદ્ધમુરિને વાચકાવડ—નવપદાલ નામે સદીક મંપ-
કારક પદસાગર તત્વામરજી મનસામર કથાખજણના
શિખ—

૨૧૪૪—૧૧૭૪—ખરતરમરજી વિજયમંદમુરિનું સ્વનંમન.

૨૧૪૫—૧૧૭૫—વિજયસેનમુરિનો જન્મ—સુનુજનપર અમુદ્રાલકરના
સાતોગણને નિવૃત્ત-બી કુંડ બધાબી.

૨૧૪૬—૧૧૭૬—અચરતરમરજી કલ્પજુલસામરમુરિએ જ્ઞાનનવરમાં વર્ધમા
નકાદ એકે સાગ સાખ મુકિત ખરતી બધારેલાં સાનિ-
ત્યપદના દેસાસરમા વૈજાનનુદ ૩ મુપચારે મંદપે એ
મુરિ-બી પ્રતિષ્ઠા કરી.

૨૧૪૮—૧૧૭૮—જયમવચરતના એક વર્ધમાનકહે સુનુજનપર શિખર-
જય દેવ નધાવી તેના બી સનિત્યપદ-બી પ્રતિષ્ઠા મુદ્ર-
કારક તત્વા ૨૫.૫૦ નવ જ્ઞાનનવરમા ખોલ મુકિત
કરી

૧૧૬૧—૧૧૮૧—વિજયદેવમુરિનું સ્વનંમન

२१५२—१६८२—विजयसिद्धसूरिने आचार्यपद.

૨૧૫૩—૧૬૮૩—દીવના શ્રીમાળી સંઘે ગિરનારની પૂર્વપામતો ઉદ્ધાર

રાચાનો શિક્ષાક્ષેત્ર ગિરનાર ઉપર હંપાત છે.

૨૧૫૫—૧૬૮૫—શત્રુજયાર ભરત રામના ચરણેની સ્થાપના.

૨૧૫૬—૧૬૮૬—સમયસુંદરજીએ આટલણી રચી—સત્યનંદપર શાં.

મદાસભ્યો અદ્યક્ષશ્રીનું દેહે જા'વાશ્ચુ, અને તેમાં આ

नाथनी भूति दुंगरगांथी डोलराणी.

२१५६—१६८६—विजयप्रभासुरिते दीक्षा—

૨૧૬૪—૧૬૯૪—આગરમાગરમૂરિનો ઉદ્દેપુરમાં જન્મ.

२१६७—१६८७—जनमनगरमा चर्चमानसाह गेटे करावेलां शांतिनाथछा

जिनगंदिरेनो शिवालेष्य उपाध्याय श्री विनयसागर

शिष्य सोभाग्यसागरे लब्धयो।

૨૧૬૯—૧૬૯૯—પરતરગચ્છી જિનરાજસુરિતું સ્વર્ગગગન.

२१७१—१७०१—विजयप्रभसूरिते पंडितपद—

੨੧੭੫—੧੭੦੫—ਅਗਰਸਾਗਰਸੂਰਿੰਦੀ ਦੀਕਸ਼ਾ.

२१७६—१७०६—विजयसिंहसूरितुं स्वर्गगमन.

२३८०—१७१०—निजयप्रभभूरिने उपाध्यायपद—

२१८१-१७११-परतरंगवल्ली गिनरत्नसुरितु स्वर्गगगन.

૨૧૮૨—૧૭૧૩—વિગ્લયપદમસૂરિને બદારકપદ.

२१८४—१७१४—अगरसागरभूस्तिष्ठं अंजानगां आयायपदः

૨૧૮૮—૧૭૧૮—ગામરમામરમુરિજી ૪૨૭૫૪/૫૫ મ૨૭૨૫૫૬

૨૩૯૨-૧૭૨૨-૫મો/નિવ૪૭ કાંડેવાન. અધ્યાત્મગાની આનંદવાન.

२२१४—१९४४—विजय प्रमसूत्रिण २२१४४४

२२२-१०५-मेव निरूप्यते इत्यादि प्रमाणः यथा नानाप्रकारेण विवक्षितम्

२३३३—१९६२—समस्तभारतिय विमान. १९९९९९

८१३-१०९-महाभारत संस्कृत भाग-४ पृष्ठ १३

सुविधा है।

다섯 번째, 1945년 8월 15일 광복을 맞아 조선민주주의인민공화국을 선포한 김일성 주석의 연설을 소개한다.

[illegible][illegible]

નગના કારમારી સાં, નગની જેસાલીએ ઉપદેશી મિ-
ત્રોની રીતી પ્રતિષ્ઠા કરી.

૨૨૧૨-૧૭૨૨-સત્તુજીપર સુરતવાળાએ આદિનામજીના પાદુશાની રંધાનારી

૨૨૭૮-૧૮૦૪-ઉદયસામસરિએ રનાવખગલિયક રેની -મિનમગિસ-
રિનું સ્વમંચમન.

૨૨૮૦-૧૮૧૦-સત્તુજીપર સાં હુમચંદ વીરજીએ દેરી જાધાવી.

૨૨૮૫-૧૮૧૫-માનનમરવાળા શેઠ કુંવરજી સાંધાએ સત્તુજીપર દેડ જાધાવ્યું.

૨૨૮૭-૧૮૧૭-પાલીતાનુમાં દીવવાળા સાં રૂપચંદ બીમજીએ આદીપ-
રનું દેડ જાધાવ્યું.

૨૨૮૮-૧૮૧૮-સુનામજીના એલા મિનમગજીએ તેરાંપચ, કદાચે.

૨૩૦૪-૧૮૩૪-ખરનરમજી મિનમગસરનું સ્વમંચમન.

૨૩૧૩-૧૮૪૩-સત્તુજીપર પ્રેમચંદ મોદીની દેડ જાધાવી.

૨૩૨૦-૧૮૫૦-નગનમરના વંધમાનસાકના હેરાસરનો સિલાસેખ સાં,
વેલજી પારસીએ મદાનદ ૪ સનિવાર મૂળ જંગોએ રધાચે.

૨૩૩૦-૧૮૬૦-કમજીવાળા શેઠ હીરાચંદ સાંધાએ અંજનસલામ કરીને
સત્તુજીપર સાંતિનામજીનું દેડ જાધાવ્યું.

૨૩૩૧-૧૮૬૧-સુરતવાળા શેઠ હાલજીસાંધાએ સત્તુજીપર હાલજીકુંડ જાધાવ્યો.

૨૩૫૨-૧૮૮૨-શેઠ હુમમાધ વખનચંદ અમદાવાદવાળાની દેડ સત્તુજી-
પર જાધાવી.

૨૩૫૭-૧૮૮૭-ધોલેરાવાળા વીરચંદ સાંધાએ સત્તુજીની તળાટીમાં મ-
ડપ જાધાવ્યો.

૨૩૬૩-૧૮૯૩-મોતીસાદ શેઠે સાંધો રૂપીઆ ખરચી સત્તુજીપર કુંતાધા-
રો ખાડો પૂરી, તેપર વિલાળ કુંડ બાંધી, તથા અંજનસ-

લામ કરાવી-સત્તુજીપર બાલાભાઈની દેડ-સત્તુજીપર
અમદાવાદવાળા શેઠ સાકરચંદ પ્રેમચંદની દેડ જાધાવી.

૨૩૭૩-૧૯૦૩-કાટાવાળા શેઠ મોતીચંદ ઉત્તમચંદે સત્તુજીપર પાદેના-
ચણનું દેડ જાધાવ્યું.

૩૭૮-૧૯૦૮-બી સત્તુજીપર વિજયદેવે દસરિની પાદુશાની રંધાના.

૩૮૧-૧૯૨૧-નરસી નાથાની અંજનસલામ.

૩૮૮-૧૯૨૮-સત્તુજીપર શેઠ હેરાજી નાથકે દેડ જાધાવી.

(૧૫૮)

મકરણ નવમું.

આ અવસર્પિણીની ચોવીસીના આંતરા.

તીર્થંકરનું નામ.	ચોક્કસગમનનો સમય.	આયુધ્ય.
૧ ઋષભદેવ પ્રભુ.	ચોથા આરાના ચોરાસી લાખ પૂર્વે ગયા થાદ.	૮૪ લાખ પૂર્વ.
૨ અન્નિતનાથ	ઋષભદેવના નિર્વાણ પછી પચાસ લાખ કોડી સાગરોપગ ગયા થાદ.	૭૨ લાખ પૂર્વ.
૩ સંભવનાથ.	અન્નિતનાથ પ્રભુના નિર્વાણ પછી ત્રીસ લાખ કોડ સાગરોપગ ગયા થાદ.	૬૦ લાખ પૂર્વ.
૪ અભિનંદન-સ્વામી.	સંભવનાથ પ્રભુના નિર્વાણ પછી દશ લાખ કોડ સાગરોપગ ગયા થાદ.	૫૦ લાખ પૂર્વ.
૫ સુમતિનાથ.	અભિનંદનસ્વામીના નિર્વાણ પછી નવ લાખ કોડ સાગરોપગ ગયા થાદ.	૪૦ લાખ પૂર્વ.
૬ પદ્મપ્રભ.	સુમતિનાથના નિર્વાણ પછી નેવુ હગ્ગર કોડ સાગરોપગ ગયા થાદ.	૩૦ લાખ પૂર્વ.
૭ સુપાર્શ્વનાથ	પદ્મપ્રભના નિર્વાણ પછી નવ હગ્ગર કોડ સાગરોપગ ગયા થાદ.	૨૦ લાખ પૂર્વ.
૮ ચંદ્રપ્રભ.	સુપાર્શ્વનાથના નિર્વાણ પછી નવસે કોડ સાગરોપગ ગયા થાદ.	૧૦ લાખ પૂર્વ.
૯ સુવિધિનાથ	ચંદ્રપ્રભ પ્રભુના નિર્વાણ પછી નેવુ કોડ સાગરોપગ ગયા થાદ.	૨ લાખ પૂર્વ.
૧૦ શીતલનાથ.	સુવિધિનાથના નિર્વાણ પછી નવ કોડ સાગરોપગ ગયા થાદ.	૧ લાખ પૂર્વ.
૧૧ શ્રેયાંસનાથ.	શીતલનાથના નિર્વાણ પછી એક કોડ ત્રીસ એકસો સાગરોપગ છાસક લાખ અને છત્રીસ થાદ.	૮૪ લાખ વર્ષ.
૧૨ વા. પ.	શ્રેયાંસનાથના નિર્વાણ પછી એક કોડ ત્રીસ એકસો સાગરોપગ છાસક લાખ અને છત્રીસ થાદ.	૭૨ લાખ વર્ષ.
૧૩	શ્રેયાંસનાથના નિર્વાણ પછી એક કોડ ત્રીસ એકસો સાગરોપગ છાસક લાખ અને છત્રીસ થાદ.	૬૦ લાખ વર્ષ.
૧૪	શ્રેયાંસનાથના નિર્વાણ પછી એક કોડ ત્રીસ એકસો સાગરોપગ છાસક લાખ અને છત્રીસ થાદ.	૩૦ લાખ વર્ષ.

૧૧ શાંતિનાથ.	અરેપમ ગયા જાદ. પમનાથજના નિર્વાણ પછી ત્રણ સામ- કેપમમાંથી પોણું પદ્યોપમ ઓણું ગ- યા જાદ.	૧ લાખ વર્ષ.
૧૭ કુચુનાથ.	શાંતિનાથજના નિર્વાણ પછી અણુ પમના- પમ ગયા જાદ.	૮૫ દહાસર વર્ષ.
૧૮ અરનાથ.	કુચુનાથજના નિર્વાણ પછી એક પદ્યો- પમના ઓણા સામમાંથી એક દહાસર કોડ તરે ઓણા ગયા જાદ.	૮૪ દહાસર વર્ષ.
૧૯ મહિનાથ.	અરનાથપ્રજુના વિવાણ પછી એક દહાસર કોડ વર્ષે ગયા જાદ.	૫૫ દહાસર વર્ષ.
૨૦ મુનિસુત્રત- સ્વામી.	મહિનાથજના નિર્વાણ પછી ચોપન લાખ વર્ષે ગયા જાદ.	૩૦ દહાસર વર્ષ.
૨૧ નમિનાથ.	મુનિસુત્રતસ્વામીના નિર્વાણ પછી ૩ લાખ વર્ષે ગયા જાદ.	૧૦ દહાસર વર્ષ.
૨૨ નેમીનાથ.	નમિનાથજના નિર્વાણ પછી પાંચ લાખ વર્ષે ગયા જાદ.	૧ દહાસર વર્ષ.
૨૩ પાશ્વનાથ.	નેમીનાથજના નિર્વાણ પછી ગ્યાસી દહાસર સાતમેને પમાસ વર્ષે ગયા જાદ.	૧૦૦ વર્ષ.
૨૪ મહાવીર સ્વામી.	પાશ્વનાથજના નિર્વાણ પછી બસો પચા સ વર્ષે ગયા જાદ.	૭૨ વર્ષ.

(૧૫૮)

પ્રકરણ નવમું.

આ અવસર્પિણીની ચોવીસીના આંતરા.

તીર્થંકરનું નામ.	મોક્ષગમનનો સમય.	આયુષ્ય.
૧ ઋષભદેવ પ્રભુ.	ચોથા આરાના ચોરાસી લાખ પૂર્વ ગયા બાદ.	૮૪ લાખ પૂર્વ.
૨ અન્જિતનાથ	ઋષભદેવના નિર્વાણ પછી પચાસ લાખ કોડી સાગરોપમ ગયા બાદ.	૭૨ લાખ પૂર્વ.
૩ સંભવનાથ.	અન્જિતનાથ પ્રભુના નિર્વાણ પછી ત્રીસ લાખ કોડ સાગરોપમ ગયા બાદ.	૬૦ લાખ પૂર્વ.
૪ અભિનંદન-સ્વામી.	સંભવનાથ પ્રભુના નિર્વાણ પછી દશ લાખ કોડ સાગરોપમ ગયા બાદ.	૫૦ લાખ પૂર્વ.
૫ સુમતિનાથ.	અભિનંદનસ્વામીના નિર્વાણ પછી નવ લાખ કોડ સાગરોપમ ગયા બાદ.	૪૦ લાખ પૂર્વ.
૬ પદ્મપ્રભ.	સુમતિનાથજીના નિર્વાણ પછી નેવુ હજાર કોડ સાગરોપમ ગયા બાદ.	૩૦ લાખ પૂર્વ.
૭ સુપાર્શ્વનાથ	પદ્મપ્રભના નિર્વાણ પછી નવ હજાર કોડ સાગરોપમ ગયા બાદ.	૨૦ લાખ પૂર્વ.
૮ ચંદ્રપ્રભ.	સુપાર્શ્વનાથના નિર્વાણ પછી નવસેં કોડ સાગરોપમ ગયા બાદ.	૧૦ લાખ પૂર્વ.
૯ સુવિધિનાથ	ચંદ્રપ્રભ પ્રભુના નિર્વાણ પછી નેવુ કોડ સાગરોપમ ગયા બાદ.	૨ લાખ પૂર્વ.
૧૦ શીતલનાથ.	સુવિધિનાથના નિર્વાણ પછી નવ કોડ સાગરોપમ ગયા બાદ.	૧ લાખ પૂર્વ.
૧૧ ત્રેયાંસનાથ.	શીતલનાથજીના નિર્વાણ પછી એક કોડ સાગરોપમગાંથી એકસો સાગરોપમ ઝોછા, તેમ છાસઠ લાખ અને છત્રીસ હજાર વર્ષો 'ગીન્ન' ઝોછાં ગયા બાદ.	૮૪ લાખ વર્ષ.
૧૨ વાસુપૂજ્ય.	ત્રેયાંસનાથજીના નિર્વાણ પછી ચોપન સાગરોપમ ગયા બાદ.	૭૨ લાખ વર્ષ.
૧૩ વિગલનાથ.	વાસુપૂજ્યજીના નિર્વાણ પછી ત્રીસ સાગરોપમ ગયા બાદ.	૬૦ લાખ વર્ષ.
૧૪ અનંતનાથ.	વિગલનાથજીના નિર્વાણ પછી નવ સાગરોપમ ગયા બાદ.	૩૦ લાખ વર્ષ.
૧૫ ધર્મનાથ.	અનંતનાથજીના નિર્વાણ પછી ચાર સા-	૧૦ લાખ વર્ષ.

૧૧ સાંતિનાથ.	અરોપમ મયા બાદ. પરમનાથજીના નિર્વાણ પછી ત્રણ સામ- રેષમમાંથી પોણું પરોપમ એટલું મ- યા બાદ.	૧ લાખ વર્ષ.
૧૨ કુંડુનાથ.	સાંતિનાથજીના નિર્વાણ પછી અત્યુ પરો- પમ મયા બાદ.	૬૫ હજાર વર્ષ.
૧૬ અરનાથ.	કુંડુનાથજીના નિર્વાણ પછી એક પદ્મો- પમના ચોથા ભાગમાંથી એક હજાર કોડ વર્ષ એટલા મયા બાદ.	૮૪ હજાર વર્ષ.
૧૯ મહિનાથ.	અરનાથપ્રજ્ઞના નિર્વાણ પછી એક હજાર કોડ વર્ષ મયા બાદ.	૫૫ હજાર વર્ષ.
૨૦ મુનિસુવ્રત- સ્વામી.	મહિનાથજીના નિર્વાણ પછી ચોપન લાખ વર્ષ મયા બાદ.	૩૦ હજાર વર્ષ.
૨૧ નગિનાથ.	મુનિસુવ્રતસ્વામીના નિર્વાણ પછી છ લાખ વર્ષ મયા બાદ.	૧૦ હજાર વર્ષ.
૨૨ તેમીનાથ.	નમિનાથજીના નિર્વાણ પછી પાંચ લાખ વર્ષ મયા બાદ.	૧ હજાર વર્ષ.
૨૩ પાર્શ્વનાથ.	તેમીનાથજીના નિર્વાણ પછી ત્રણસી હજાર સાતસેને પચાસ વર્ષ મયા બાદ.	૧૦૦ વર્ષ.
૨૪ મહાપીર સ્વામી.	પાર્શ્વનાથજીના નિર્વાણ પછી બસો પચા- સ વર્ષ મયા બાદ.	૭૨ વર્ષ.

(૧૬૦)

પ્રકરણ દશમું.

મહાવીરસ્વામી પછી પટાવણી.

પાટના અંક.	આચાર્યશ્રીનું નામ.	જન્મની દીક્ષાની સાલ.		આચાર્ય-નિર્માણ પદની સાલ.		સર્વ આ યુગ્ય વર્ષ.
		સાલ.	સાલ.	સાલ.	મત.	
૧	સુધર્માસ્વામી.	૫૦૮૦	૫૦૩૦	૧	૨૦	૧૦૦
૨	જાણીસ્વામી.	૫૦૧૬	૧	૧૨	૬૪	૮૦
૩	પ્રભાસ્વામી	૫૦૧૦	૨૦	૬૪	૭૫	૮૫
૪	રાયમ્ભાસ્વામી.	૩૬	૬૪	૭૫	૯૮	૬૨
૫	મહામદ્રસ્વામી.	૬૨	૮૪	૯૮	૧૪૮	૮૬
૬	{ સંભૂતિવિનયશ્રી. મદ્રાસુસ્વામી. }	{ ૬૬ ૯૪ }	{ ૧૦૮ ૧૩૯ }	{ ૧૪૮ ૧૫૬ }	{ ૧૫૬ ૧૭૦ }	{ ૯૦ ૭૬ }
૭	સ્વત્તમદ્રશ્રી.	૧૧૬	૧૪૬	૧૭૦	૨૧૫	૯૯
૮	{ આર્યમહાગિરિ. આર્યસુકરતી. }	{ ૧૪૫ ૧૯૧ }	{ ૧૭૫ ૨૨૧ }	{ ૨૧૫ ૨૪૫ }	{ ૨૪૫ ૨૯૧ }	{ ૧૦૦ ૧૦૭ }
૯	{ સુરિગતાઆર્ય. સુપ્રતિગદ્યાઆર્ય. }					
૧૦	શ્રીશંકરદિનસુરિ.					
૧૧	શ્રીદિનસુરિ.					
૧૨	શ્રીસિંહગિરિશ્રી.					
૧૩	શ્રીવજ્રસ્વામી.	૮૯૨	૫૦૪	૫૪૮	૫૬૬	૮૬
૧૪	શ્રીવજ્રસેનસુરિ	૮૯૨	૫૦૧	૬૧૩	૬૨૦	૧૨૮
૧૫	શ્રીવજ્રસુરિ.					
૧૬	શ્રીસામંતમદ્રસુરિ					
૧૭	શ્રીવજ્રદેવસુરિ					
૧૮	શ્રીવજ્રદેવસુરિ					
૧૯	શ્રીવજ્રદેવસુરિ					
૨૦	શ્રીવજ્રદેવસુરિ					

४९	श्रीदेवसुंदरसूरि.	१८६६	१८७४	१८८०	
५०	श्रीसोमसुंदरसूरि.	१८००	१८०७	१८२७	१८६८
५१	श्रीमुनिसुंदरसूरि.	१८०६	१८१३	१८४८	१८७३
५२	श्रीरत्नशेखरसूरि.	१८२७	१८३३	१८७२	१८८७
५३	श्रीनक्षत्रीसागरसूरि.	१८३४	१८६०	१८७८	
५४	श्रीसुमतिराधुसूरि.				
५५	श्रीदेवविगतसूरि.				
५६	श्रीआनंदविमलसूरि.	२०१७	२०२२	२०४०	२०६६
५७	श्रीविजयदानसूरि.	२०२३	२०३२	२०५७	२०८२
५८	श्रीडीरविजयसूरि.	२०५३	२०६६	२०८०	
५९	श्रीविजयसेनसूरि.	२०७४	२०८३	२०८८	२१४१
६०	श्रीविजयदेवसूरि.	२१०४	२११३	२१२६	२१५१
६१	श्रीविजयसिंहसूरि.	२११४	२१२४	२१५२	२१७८
६२	श्रीविजयप्रभासूरि.	२१४५	२१५८	२१८३	२२१८
६३	श्रीविजयरत्नसूरि.				
६४	श्रीविजयक्षमासूरि.				
६५	श्रीविजयदयासूरि.				
६६	श्रीविजयधर्मसूरि.				
६७	श्रीविजयद्रुमसूरि.				
६८	श्रीदेवद्रुमसूरि.				
६९	श्रीविजयधरणीद्रुमसूरि.				

১২৩৪ খ্রিঃ বিলাসীকরণ' শব্দটির মূল অর্থ:

১৯৭৭ চন ১৯৭৮ চন

॥ अथ श्रीगणेशोत्थानम् ॥
॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

[illegible][illegible]

১৯৭১ সালের ১১-১২ মার্চের দুই দিনের মধ্যেই পাকিস্তানি সৈন্যরা আমাদের দেশে প্রবেশ করে এবং আমাদের দেশের মানুষের উপর নিরপরাধ হত্যাকাণ্ড শুরু করে। এই দুই দিনের মধ্যেই আমাদের দেশের মানুষের উপর নিরপরাধ হত্যাকাণ্ড শুরু করে। এই দুই দিনের মধ্যেই আমাদের দেশের মানুষের উপর নিরপরাধ হত্যাকাণ্ড শুরু করে।

भारताप्रता नादौ गान पावेना गानदृष्टी-
ना पैमनादिनी अष्टना नेष्टु प्रसादना.

- १। १) धर्म के लिये मनुष्य के लिये जो कुछ करना पड़े
 २। २) धर्म के लिये मनुष्य के लिये जो कुछ करना पड़े
 ३। ३) धर्म के लिये मनुष्य के लिये जो कुछ करना पड़े
 ४। ४) धर्म के लिये मनुष्य के लिये जो कुछ करना पड़े

(१३४)

- (१) स्व सुवर्ण तुला तोलक श्री सुम्माण ९ श्रीगदछट १०
 (६) नरवाहन ११ शक्तिकुमार १२ शुचिवर्म १३ कीर्तिवर्म
 (७) १४ योगराज १५ वैष्ट १६ वंशपाल १७ वैरीसिंह १८
 वीरसिंह १९ श्री अरी

- (८) सिंह २० चोडासिंह २१ विक्रमसिंह २२ रणसिंह २३
 (९) खेमसिंह २४ सामंतसिंह २५ कुमारसिंह २६ मयनसिंह
 (१०) २७ पद्मसिंह २८ जैत्रसिंह २९ तेजस्विसिंह ३० सम-
 (११) रसिंह ३१ चाहूमा न श्री कीर्तक वृष श्री अल्लानरीन
 मुरत्राण जैत्र वृष

- (१२) वंश श्री भुवनसिंह ३२ सुत श्री जयसिंह माखवेश
 (१३) गोगादेव जैत्र लक्ष्मसिंह ३४ पुत्र श्री अजयसिंह
 (१४) ३५ व्रत श्री अरिसिंह ३६ श्री हम्मीर ३७ श्री सेतसिंह
 ३८

- (१५) श्री लक्षाद्वय नरेंद्र ३९ नंदन सुवर्ण तुलादि दान गुण्य
 (१६) परोपकारादि सार गुण सृष्टम विश्राम नंदन श्री मोक्ष
 (१७) महोपनि ४० कुल कानन पंचाननग्य विपमतमाडनमारंग
 (१८) पुर नामपुर गागरणन रागका डगयमेठ मंडेर मंडलहार नूरी
 (१९) खाड खाड मुजानादि नाना महादुर्ग लीला मात्र ग्रहणप्रमाणि
 (२०) तनित काशित्वाभिमानस्य निजभूमोभिनयमुपातितानिह न
 (२१) द्र मनेद्रस्य मनेच्छमहापाठक्याय चक्रास्य विद्वत्त विद्वत्ति
 (२२) द्रस्य मनेच्छ दीर्घ मदिता विविधस्य मनेद्रस्य मनेद्र मादना
 (२३) जायतिन पादाराविदस्य अस्त्रलिप्त लीला लक्ष्मिपिद
 (२४) ममोविदस्य कुनयमदमदहमदवातयापनयनपापमना (२५)
 (२६) प पलायनाय मनेद्र मनेद्र मनेद्र १३५१ श्रीमद्वेदना

- (१२) भक्त पराक्रमाकृति-द्वितीयोदक गुर्जरत्रा सुरत्राण दत्तातप
 (१३) अ मयित हिंदु सुरत्राण विरुदस्य मुवर्ण सत्रागारस्य पददुश
 (१४) न यमोपारस्य चतुर्गुणादिनीयादिनी पारावारस्य कीर्तिधर्म
 (१५) जेपावनसत्रादिगुणाकृत्यमाणश्रीरागगुणधितो देनरेश्वरानुका
 (१६) रस्य राजाश्री कुमकण सरोवोपतिपायमौदस्य ४१ विनय
 (१७) मान राज्ञे नस्य भसादगात्रेण विनयनिषेकपैगोदायगुभकर्म
 (१८) निर्मल शीथ्य चतुर्गुण गुण मणि नया परम पासुरगात्रेण
 श्री मयदम्भ
 (१९) सुरत्राणरत्नकुरमाणसाधुश्री गुणराजसंगगीतादचयकृताश्च
 (२०) ये कारि देवाद्यागादंबर पुरासः श्रीशत्रुनगादि तीर्थ या-
 त्रेण गता
 (२१) हरि पिङ्गराटक साधरदि चतु स्मान गवीन जैनविहार
 नोणोद्धार
 (२२) पर स्थापना विषय सम्य सत्रागार नाना मकार परोपचार
 र श्री संव म
 (२३) रकाराद्यगण्यनुपमदार्थक्याणकनूयमान मयागव नारणतम
 (२४) मनुष्य जन्म यान पत्रेण प्रामाद वंशावनेस १० सागर
 दुन स० पुर
 (२५) पाद भा० काकन्दे पुत्र परमाहेन म० परजाकेन दंष्ट्र
 भा० न० रना भा०
 (२६) यदि पुत्र म० न्याष गता मीना साष्टिमे स्व भा० म०
 भा०के पुत्र नाला
 (२७) गवदशिशवद्वेनन मन्वजुनेन गगनगगरे गगाश्रीकुभकने
 (२८) नैवेद्यवनात्रजिनेश्वरनदीयमुनमादःदेवतादेवोपदीपका

રિયાળ લેતા થોમ્સ; દેવતાઓના નંદાનના રૂપ, સી મોકલ મહોપતિ;
 કુદરતનામાં સિંદર સરખા, નંદિ ત્રિપા અને નંદિ ખંડિત એવાં સારંગ
 નામપુર, આમરખુનપુર, રાખુરપુર, આમર, ગંદાર, ગંદાપર, (કો
 જુદાં આદપુર, આદપુર અને સુગતપુર. મહાદિનાના પ્રકારના મોદોદા
 ધાઓને રંગત માણમાં મંદળ કુદરતી. પમાણુ કરેલ છે; કસિંગે, જનનાપણ
 એકિંગે નંદેલે એવો, અને પોતાનાં દાયવડે દંદિને પામેલા તેમજ સા
 રીને પ્રકાર કરેલા એવો; બંદાનતીના. (ધમ્મ કંઠા, અને પ્રાણા વસ્તુના
 દાણીઓ જેણે એવો, જેલેલે સંતોષો. રૂપ સંપન્ન થઈને, કળી, નામપત
 આદરૂપ, પ્રચંદ દાયવડે એકિંગે કરેલ છે એતરૂપી. પ્રતેયકમાન જેણે એ
 નાના પ્રકારના દેવોના સંખ્યાઓનાં, કપાળોની સાખાવડે થોમે છે ચરણ રંગ
 જેવું એવો; જુખંડ મનોદર લક્ષ્મી-સાથે રંગનાર થિયેલરૂપ; આનંદમરૂ
 પવને પ્રાણરૂપે દાંતાનળી. જેઠે જ્ઞાનરૂપ કરનાર, પ્રતાપના તાપે કરીને નાથી
 ના છે નરકાચ કુંભનાં યુગ સંખ્યાઓએ કુલરાનાં રંગોને મહી એવો, આ
 જીવ-પ્રકારે કરીને બાહ્ય; દિલ્લિરૂપ (દિલ્લિંગકંઠ) અને ચુરુદાનને રક્ષા માં
 રંગાર, સુપ્રતાન પાનસાહે આપેલાં હમવડે ત્રિપાલી પામેલ છે દિન્દના-સુવ
 તાનું બિરુદ જેવું એવો, સુવસ્તુના મગનું ધર અને છ સાલમાં કહેલા મર્મને
 આધાર, આર પ્રકારે વેદેલ વાળી મેનારૂપ નદીને માટે સમુદ્ર સરખો, કીર્તિ
 અને મર્મ કરીને પ્રાણનું પાગલ કરવામાં સલા આદિ ચુજોએ યુગ ને દિવા
 માણુ કાંઈ (વર્તમાન સમયમાં કાણું કાંઈ) તે વડે સમુચંદ્ર અને યુધિષ્ઠિર
 આદિસામઓનું અનુકરણ (જરોગરીપણું) કરનાર. રાજાથી કુંભકાંડ (કું
 બારાણ્ય) ને આ ક્રમથી પૂરવીનો મહત્ત્વ પતિ. તેના જનવાળા સંખર્મ
 તેના પ્રસાદો નામ, ત્રિપા, ત્રિવેલ, પેડે, કદરના, સુભકને, (નંદેલ રંગાવ,
 મહાદિ આદ્યુત સુભરૂપ અનિમય અને કારોવડે માંની રાજ્ય છે સરીર જેવું
 અને કોમાના અદ્ભુત સુવતાને આપેલી છે હરમાસ જેને એવો સાધુ પ્રો
 કુસુમસંસ્થાપિતવું સાદચંદ (નંદેલે દેલેલરૂપ) તેવું કરીને કુદરત આનં
 ને કરનાર દેવાવન આદિકના આદંબ પૂરક સેવુન આદિ તીર્થની પાત્ર
 કરનારો, અભદરિ (અભદ) પંડરસટક (પંડરસટ) અને સાતર નાદિ
 પનુલ રચનોના નીલ દેવનદિર તથા કલ્પદાર અને પનવાની રચાવના
 વેમજ દુર્લભ આદિવ્યવસ્થાને માટે નુદાનનો નામ નાના પ્રકારનો પરોપકાર
 અને સંખનો સત્તર નાદિ નંદી સાથે ની મોટા પૂરવડે મોડેલો અર્થ

(४३) : भिषानः श्री-चतुर्मुख युगादीश्वर विहारः कारितः प्रतिष्ठितः

(४४) श्रीगृह्यपागच्छे श्रीनगचंद्रसरिश्रीदेवेंद्रपुरि संताने श्रीमर

(३९) श्रीदेवसुन्दरसूरिपट्ट प्रभाकरपरमगुरुः सुविहितपुरंदरगच्छाधि

(१४९) राजश्रीसौगसुंदरसरिभिः ॥ ॥ कृतमिदं चमूजधारदेपाकस्य

(४७) अयं च श्री चतुर्मुख विहार आचन्द्राकं नन्दतार ॥ शुभं भवतु ॥

॥ इत्यक्षरांतरम् ॥

મારવાડના સાદડી ગામ પાંસેના રાણકપુરજીના જીન

२५११५. ११. भद्विरनी व्यंहरनी लेखनुं गोपांतर.

કલ્યાણુ ચત્રે સોનાંચો યુક્ત, ચતુર્મુખ મિત્ર. પ્રભુ ને સુગતા આદિ ધ-
શ્વર તેને નગરકાર.

શ્રીમાન ચિકમયી ૧૪૯૬ સંખ્યાને વર્ષે શ્રી ગોવિન્દના સ્વર્ણચરણ શ્રી
ખરખ: ૧ * શ્રી ગુહિલ ૨ લોજ ૩ શીત ૪ કાળજોજ ૫ અંતુખ ૬ સિંહ
૭ મહામક ૮ રાણી અને પુત્રની સાથે પોતાની સુવર્ણની તુળા તોળાવનાર
(સુવર્ણતુળાધાન આપનાર) શ્રી યુગાચ્ચ ૯ શોભાપ્રમાન અક્ષર ૧૦ નર-
વાહન ૧૧ શક્તિકુમાર ૧૨ શુચિનમ ૧૩ કીર્તિનર્મ ૧૪ યોગરાજ ૧૫ વૈરટ ૧૬
વંશભાળ ૧૭ વૈરસિંહ ૧૮ વીરસિંહ ૧૯ શ્રી અરિસિંહ ૨૦ ચોડસિંહ ૨૧
નિકમસિંહ ૨૨ રણસિંહ ૨૩ ક્ષેત્રસિંહ ૨૪ સાગતસિંહ ૨૫ કુમારસિંહ
૨૬ મધનસિંહ ૨૭ પદ્મસિંહ ૨૮ જૈનસિંહ ૨૯ તેજસ્વિસિંહ ૩૦ સર્ગ-
સિંહ ૩૧ અદ્વાવદીન સુવ્રતાનને છતનાર ગાપાનો વંશજ શ્રી ભુવનસિંહ
૩૨ તેનો પુત્ર શ્રી વ્રજસિંહ ૩૩ માળવાના પતિ ગોમાદેવને છતનાર લક્ષ્મ-
સિંહ ૩૪ તેનો શ્રી અન્વયસિંહ ૩૫ તેનો ભાઈ શ્રી અરિસિંહ ૩૬ શ્રી હ-
મીર ૩૭ શ્રી ખેતસિંહ ૩૮ શ્રી વ્રજ નામે રાજ્ય ૩૯ તેનો પુત્ર સુવર્ણના તુ-
લા આદિ દાનના પુણ્યના પરોપકાર આદિ સાર વાળા ગુણે સદિત, દ્વંપરદાને

* જામ્ય એટલે જાપાસજળથી આરબીને યુકિલ, જોજ, શીલ છલાદિ
અનુક્રમથી એક બે ત્રણ અને ચાર યોગ જે જે નામો લખ્યાં છે તે તે એક
પછી એક ક્રમસર રાગક્રમાનાં તેમજ વંશજોનાં છે.

અનુક્રમ, શ્રી મોક્ષ મહાપતિ, ૪૦

અને નદિ, અંતિ એવાં સારંગપુર,

નામપુર, અમરજીવનપુર, શણકપુર, અમરમેર, અંકાર, અંકારકર, (કોટા)

સુદિ બાદપુર, આદ્યુર અને સુખનપુર, ઇલાદિ ગાના પ્રકારના મોટાટા પિ-

લાઓને જેમત મહામાં મહા કરનાથી જેમાંથી કરેલા છે, કાચિને જીવના પુણ્યનું

અભિમનુજીએ, એવો, અને પોનાનાં હાથ રેડે, રાદિને પામેલા તેમજ, છારી

રિતે, સુપાદને કરેલા અને, જાદુઆતીનાં (મજા કુચા અને, પોના, વણુનાં)

કાપીએ જેણે, એવો, જેણે સંભળે, રૂપ અપના મહાનો, રૂપી, તાપનાર

અરૂપ, પ્રથમ દાપપડે અંતિ કરેલા છે એવારૂપી, પ્રવેશરૂપાને જેણે એવો

તાના પ્રકારના દેશોનાં રાજાઓનાં કાપાળોનાં માથાવડે રોલે છે અરૂપ, કમળ

જેનું જોવા, આખંડ મનોદર લંકમીનીસાથે, રમનાર મોતંદરૂપ, અન્યાયરૂપ

અને આખાં પાને દાંતાનજીવી, જેટ, આચરણ કરનાર, પ્રતાપનાં તાપે કરીને નાંચી

અને છે ગરજાન કુળનાં ચતુ રાજાઓરૂપ, કુલરાજા, રાણાં જે મહા એવો, આ

દેશ, પેસકમે કરીને, આજી, દિલીગંદમ, (દિલીગંદમ) અને ગુજરાતને રક્ષા કાં

રનાર, સુવનાનાં પાનસાથે આપેલા છવપડે વિખ્યાતી, પામેલા છે દિન્દુના સુવ-

નાતનું ગિરદ જેનું એવો, સુવણુના ગણનું વર અને હં સાંભળનાં કહેલા મમને-

આધાર, આર પ્રકારે વેહેલા વાળી સેનારૂપ નદીને મારે સમુદ્ર સરજો, કાંતિ

અને પદને કરીને પ્રાપ્તનું પાળન કરવામાં સલા આદિ શુભેએ યુગ જે કિયા

માણુ કાપે, (જનેજાન સમયમાં કરાતું કાં) તે પડે સમયરૂપ અને સુવિચિર

આદિ-રાજાઓનું, અનુકરણ (અરોગરીપાણું) કરનાર, રાજાની કુંજારૂપ (કું-

જારાણી) જે આ સમયની પુરુષીનો મહાવર્ગ પતિ, તેના જયવાળા સમય-

તેના પ્રસાદની ગાય, ગિનમ, વિવેક, ધૈર્ય, કમારના, સુખારને, વિવેક રચનાય,

ઇલાદિ જાદુના મુજુરૂપ ગણિતમ અજાદરોડે કાંતી વાળું છે સરીર જેનું

અને શીમાન અદભુત સુતાન આપેલી છે દરમાસ જેને એવા માણુ થી

સુજારાન અંતર્યાતનું સ્વરૂપ (વાયે વેહેલાપણું) જેનું કરીને કરેલા આલ-

મને કરનારા દેવાજીવ આદિકના આરજ પૂરક સંચુના અદિ નીધેની પાના

રચનાર, અજાદરૂપ (અજાદ) પીંડરૂપ (પીંડરૂપ) અને સાંભળે આદિ

પણના રચનામાં મનોન દેવમદિર નથા જ્યોત્કાર અને અન્યાની રચનાના

નેમરૂપ દુર્ગિત અદિતનપમે કાંટે અસનનો તપા નના પ્રકારનો પદોપકાર

અને સુપનો સમય આદિ ગળી યજ્ઞ નની એટલા પુનરૂપ મોરોરો માં

(પુરુષાર્થ) કરતા પશુઓ કરીને પુરુષો જે સંસારરૂપ સમુદ્ર તેનો પાર ઉતારવામાં સમર્થ એના મનુષ્યના જન્મરૂપ વાહાણના પાત્ર (વાહાણ કહેવં લાગે) પ્રાગ્વાત વંશમાં બુદ્ધિરૂપ સંધવી સાંગ્યનો પુત્ર સંધવી કુમારના જની સ્ત્રી કામગદેવીનો પુત્ર ઉત્તમ જૈન (ઉત્તમ જિનગદા) સંધવી ધનાશા છે. તે (પોતાના) ગોઠોટા બાઈ રત્નાશાની સ્ત્રી રત્નાદેવી તથા તેના પુત્ર સંધવી લાખાશા, સન્નશા, સોનાશા, અને શાક્તીશા તથા પોતાની સ્ત્રી સંધનની ધારલદેવી તથા તેના પુત્ર જસાશા જ્ઞાનશા ધર્માદિ વૃદ્ધિને પામેતાં સંતાનોએ યુક્ત એવો તેણે રાણપુરનગરમાં કુંભારાણ્યો પોતાને નામે સ્થપાવેલ એવો, ત્રૈલોક્યકીર્તક નામે શ્રી ચતુર્મુખ (ચોમકજી) જે યુગાદીશ્વર પ્રભુ તેનો વિહાર, કુંભારાણ્યના ઉત્તમ પ્રસાદવાળા ઉપદેશથી કરાવ્યો. તે શ્રી અલ્પપાગચ્છમાં શ્રી જગદ્ગંધર્વસુરિ અને દેવેન્દ્રસુરિની શીષ્યપરંપરામાં શ્રી દેવસુંદરસુરિના પદ્મમાં સૂર્યસરખા ઉત્તમચરણે સારી રીતે કરેલ પુરંદરગચ્છના અધિપતિ શ્રી સોમસુંદરસુરિએ પ્રતિષ્ઠિત કર્યો.

આ જૈનમંદિર, સૂનધાર (સલાટ) દેવાનું કરેલ (છે.) આ ચતુર્મુખ વિહાર, (ચોમકજીનું જૈનમંદિર) સૂર્ય ચંદ્ર રહેલા સૂંધી આનંદ કરો. ॥ કલ્યાણ થાઓ. ॥

(ઇતિમાયાનંતરમ્)

નારલાઈ ગામના પશ્ચિમ પાદરમાં શ્રી આદિનાથ પ્રભુનું જૈનમંદિર છે, તેમાના એક સ્તંભ ઉપરનો શિલાલેખ અને તે જિનમંદિરને લગતી હકીકત.

ગારવાડ અને મેવાડપ્રાંતની જ્યાં લગભગ સરકદ આવેલી છે, લાં દેસુરી કરીને એક આગાદ કસ્યો છે ; તેની પશ્ચિમ દિશાએ આશરે ૭ મૈલના અંતર ઉપર નારલાઈ નામે એક નાન ગાંધડું પહાડોની ખીણમાં જોવામાં આવે છે ; દંતકથા અને લેખના મુજબ જણાય છે કે, તે પ્રાચીનકાળમાં મહાનગર હતું.

આ ગામની જૂની જૂદા મોટાં પંદરશોળ જૈનમંદિરો મુદત થયાં કાળે અપ્ત થયા રોનકનો ધણે ગામી રા

સમયમાં

૧. કેટ

પો

નાના

૧૫

૨૫

- (१०) सुपे इव महाप्रसाद । भवः पक्षिर्भद्रम्
 (११) गीयमानसाधुवाद । श्री पञ्चरत्नम्
 (१२) णवुभावतः । समुद्रादुत्थितोत्तरा
 (१३) महस प्रशोभितसाधुमुद्रावरनभोम
 (१४) णि तद्वत्कारिश्चक्रवर्तिवक्तृचूडाम
 (१५) णि भ० मधुश्री यशोभद्र-सुरयः । तत्स
 (१६) द्वे श्री चाहमान वेशशृंगार । लम्पसम
 (१७) स्तनिराघातिघानलविपार श्रीचद
 (१८) रादेवोदत्तगुणरदप्रसाद । स्वपिमलकु-
 (१९) लम्पोषनैरुनात्तगरमयशोवाद-भ
 (२०) ० श्रीशान्तिमूरिः त० श्री सुमतिमूरिः ।
 (२१) त० श्री शान्तिमूरिः त० श्री ईश्वरमूरिः । ए
 (२२) वं यथा क्रम मनेकगुणमणिगणरो
 (२३) हणगिराणां महासूरीणां वशे पुनः
 (२४) श्री शान्तिमूरिः त० श्री सुमतिमूरिः
 (२५) तत्पट्टालंकारहार भ० श्री शान्तिमूरि
 (२६) वराणां सगरिकराणां विजयराज्ये ॥
 (२७) अपेह श्री मेदपाटदेशे । श्री
 (२८) सूर्यवंशीय महाराजाधिराज श्री
 (२९) सि (शि) लादित्यवंशे श्री गुहिदत्तराजल
 (३०) श्रीवप्याक श्रीगुमाणादि महारा
 (३१) नान्वये । राणा हमीर श्री पेत
 (३२) सीह श्री लखमसीह पुत्र श्री मो
 (३३) कल मृगांकवंशोद्योतकारप्रता

૧ શ્રી જૈનગોધયુદિપસારક સમા-
સામ્યંદ.

૧ મેતા શાંતિલાલ જોશંગભાઈ-
સામ્યંદ.

૧ શાં. હીરાચંદ કંકલભાઈ-અમ
દાવાદ.

૧ આલજૈનધર્મપ્રવર્તકસભા-અ-
મદાવાદ.

૨ શાં. બાલાભાઈ કંકલભાઈ-અ-
મદાવાદ.

૧ શાં લલુભાઈ સવસંદ-અમદા-
વાદ.

૧ દયાલ મુનિશ-ધોરસીડી.

૧ શુભેચ્છાં જોન આગમજી એરક-
વાયર-ગ્વાલીઅર લસ્કર.

૧ કામદાર પોષ્ટ વનમાલી-ધો-
રાશ.

૧ લેણીયં સુરચંદ-મેસાણા.

૧ આલુચાંદગલ બાલચંદ-રતલાગ

૧ શં. માણેકચંદ ખીમચંદ-વેરા-
વત.

૧ શાં. રાધવજી જોવંતરાહિ-જ-
ગનાર.

૧ સંધવી માણેકચંદ પાતાચંદ-
કચ્છમાંડવી.

૧ ડોશી જૈનસાગા-ડોશી.

૧ શાં. મોતચંદ વહાલચંદ-કરાડ

૧ શેઠ. મોરારજી ખીમજી-ગાંગ-

રાવ.

૧ શાં. વાડીલાલ જોશ-અમ
વાદ.

૧ લાલા હિતમચંદ પીંડીસંદ
વી-રાવજી પીંડીસીડી.

૧ શ્રી જૈનનરવિવેચક સમાન
સેક્રેટરી સોદાગર હીરાલાલ ડા
યાભાઈ-અમદાવાદ.

૧ શાં. કેશવજી તલવજી-સદલય

૧ ગેરજી હીરવિજયજી-શેઠલી-
આ.

૨ નણુચલી જૈન પાઠશાળા-વજુ-
ચલી.

૧ શેઠ. તલકચંદ માણેકચંદ દમ
ણી-પાલીતાણા.

૧ શાં. જીવરામ અમથાલાલ-અ-
મદાવાદ.

૧ શાં. નારજી સવજી-મગનગર.

૧ શાં. રોકસી મુળજી-કચ્છજી-
વડપર.

૧ શ્રી જૈનધર્મવિજયપુસ્તકાલય-
તા સેક્રેટરી-વીરમગામ.

૧ મદારાજ જાતમવિજયજી લ-
ખિવિજયજી-કિસા.

૨ શેઠ. માનગલ ગુલાલચંદ-અ-
મરાવતી.

૨ જૈનવિદ્યોતેજક સમા-પાલણપુર.

